

**DAĞDA HALVET EDEN BİR DERVİŞİN HİKAYESİ VE HALKTAN AYRILIP
HALVETTE BULUNMANIN HALÂVETİ VE: “BEN, BENİ ZİKREDEDENİN CELİSİ BENİMLE
ÜNSİYET EDENİN ENİSİYİM” HADİS-İ KUDDİSİNİN ŞERHİ**

حکایت آن درویش که در کوه خلوت کرده بود و بیان حلاوت انقطاع و خلوت و داخل
شدن در این منقبت که أنا جلیس من ذکرني و أنیس من استأنس بي

ور بی همه‌ای چو با منی با همه‌ای گر با همه‌ای چو بی منی بی همه‌ای
9312-Her şeyle olsan da, bensiz olunca her şeyden mahrumsun. Eğer
hiçbir şeyin olmasa, benimle olunca, her şeylesin, yani her şey senindir.

خلوت او را بود هم خواب و ندیم بود درویشی به کهساری مقیم
9313-Dağlarda oturan bir derviş vardı. Halvet ona, yâr ve nedîm
olmuştu.

بود از انفاس مرد و زن ملول چون ز خالق می‌رسید او را شمول
9314-Allâh(C.C.) tarafından ona muhabbet şarabı sunulduğu için,
erkeklerin de, kadınların da sözlerinden usanmıştı.

سهل شد هم قوم دیگر را سفر همچنان که سهل شد ما را حضر
9315-Bize bir şehirde yerleşip oturmak nasıl kolay gelirse, bazı
kimlere de sefere çıkmak kolay gelir.

عاشق است آن خواجه بر آهنگری آن چنان که عاشقی بر سروری
9316-Senin efendiliğe âşık olduğun gibi, bir efendi de zenginliğiyle
beraber demirciliğe âşıktır.

میل آن را در دلش انداختند هر کسی را بهر کاری ساختند
9317-Herkesi bir iş için yaratmışlar, o işin meylini, muhabbetini onun
kalbine koymuşlardır.

خار و خس بی‌آب و بادی کی رود دست و پا بی‌میل جنبان کی شود
9318-Meyl olmayınca el, ayak nasıl hareket eder;su ve rüzgâr olmayınca
çörçöp nasıl hareket eder?

پر دولت بر گشا همچون هما گر ببینی میل خود سوی سما
9319-Eğer kendinde semâya doğru meyl görürsen Hümâ kuşu gibi devlet
kanadını aç.

نوحه می‌کن هیچ منشین از حنین ور ببینی میل خود سوی زمین
9320-Eğer kendinde zemîne doğru bir meyl görürsen ağla ve tazarrudan
geri kalma.

تا نباشی تو پشیمان یوم دین ز ابتدای کار آخر را ببین
9321-İşin başından sonunu gör ki, kıyâmet gününde pişman olmayasın.

**“KUYUMCUNUN ÂKİBETİ EVVELDEN GÖRMESİ VE KENDİSİNDEN İĞRETİ TERAZİ
İSTEYEN TİTREK BİR İHTİYARA İŞİN SONUNA GÖRE CEVAP VERMESİ”**

دیدن زرگر عاقبت کار را و سخن بر وفق عاقبت گفتن با مستعیر ترازو

که ترازو ده که بر سنجم زری آن یکی آمد به پیش زرگری
9322-Bir kuyumcunun dükkânına biri geldi; terazini ver ki altın
tartacağım, dedi.

- گفت میزان ده بدین تسخر مه ایست
 9323-Kuyumcu: *Efendi git, kalburum yok, dedi. Terâzi isteyen tekrar: Terâzini ver, benimle eğlenme, dedi.*
- گفت بس بس این مضاحك را بمان
 9324-Kuyumcu: *Dükkânda süpürge yok, dedi. Diğeri: Kâfi kâfi bu şakaları bırak!*
- خوشتن را کر مکن هر سو مجه
 9325-Benim istediğim teraziyi ver, kendini sağır edip, her tarafa sıçrama, dedi.
- گفت بشنیدم سخن کر نیستم
 9326-Kuyumcu dedi ki: *Sözünü işittim, sağır değilim, mânâsız da söylemiyorum.*
- دست لرزان جسم تو نامنتعش
 9327-Terâzi istediğini duydum. *Lâkin titrek bir ihtiyarsın, elin titriyor, vücudun zayıf.*
- دست لرزد پس بریزد زر خرد
 9328-Altının da ufak parçalar halinde; *tartarken elin titreyecek, altın tozları dökülecek.*
- تا بجویم زر خود را در غبار
 9329-Sonra diyeceksin ki: *Efendi, süpürge getir de altınımı toz içinden arayayım.*
- گوییم غلبیر خواهم ای جری
 9330-Toprağı süpürüp toplayınca kalbur istiyorum diyeceksin.
- جای دیگر رو از اینجا و السلام
 9331-Ben sonunu ibtidâdan gördüm. *Artık başka bir yere git vesselâm!*
- 9332-Artık, o dağda yatıp kalkan, orada yiyip içen tek ve ulu şeyhin hikayesini tamamla.**

DAĞDA İNZİVÂ EDEN O ZÂHİDİN HİKAYESİNİN DEVAMI O Kİ: “ DAĞ MEYVELERİNİ AĞAÇTAN KOPARMIYAYIM, AĞACI SİLKMIYİYİM, KİMSEYE DE AĞACI SİLKMESİNİ SARÂHÂTEN VE KİNÂYETEN SÖYLEMİYİYİM; ANCAK RÜZGARIN AĞAÇTAN DÜŞÜRDÜKLERİNİ YİYEYİM” DİYE NEZRETMIŞTİ
 بقیه‌ی قصه‌ی آن زاهد کوهی که نذر کرده بود که میوه‌ی کوهی از درخت باز نکنم و
 درخت نفشانم و کسی را نگویم صریح و
 کنایت که بیفشان آن خورم که باد افکنده باشد از درخت

- بس مرود کوهی آن جا بی‌شمار
 9333-Zâhidin bulunduğu dağda ağaç ve meyveler vardı. *Orada dağ armudu sayısızdı.*
- عهد کردم زین نچینم در زمن
 9334-O derviş dedi ki: *Yâ Rabbi, seninle ahdim olsun ki bu meyvelerden koparmayayım.*

من نچینم از درخت منتعش
جز از آن میوه که باد انداختش
9335-Rüzgârın düşürdüklerinden başka ağaçtan bir tek meyve koparmayayım.

تا در آمد امتحانات قضا
مدتی بر نذر خود بودش وفا
9336-Kazâ ve kaderin imtihanları gelinceye kadar, bir müddet, nezrine vefâ gösterdi.

گر خدا خواهد به پیمان بر زنید
زین سبب فرمود استثنا کنید
9337-Cenâb-ı Hakk bundan dolayı; nezrinizde istisnâ ediniz, ahdinize inşâallah cümlesini ilâve eyleyiniz, buyurdu.

هر نفس بر دل دگر داغی نهم
هر زمان دل را دگر میلی دهم
9338-Ben Âzîmüşşân, her zaman kalbe başka bir meyil verir, her an ona bir dağ vururum.

کل شيء عن مرادي لا يحيد
کل اصباح لنا شأن جدید
9339-Her sabah bizim için yeni bir şey vardır. Hiçbir şey benim irademden harice çıkamaz.

در بیابانی اسیر صرصری است
در حدیث آمد که دل همچون پری است
9340-Hadiste vârid olmuştur ki: Kalp, çöle düşmüş bir tüy gibidir ve şiddetle esen rüzgârın esiridir.

گه چپ و گه راست با صد اختلاف
باد پر را هر طرف راند گزاف
9341-Rüzgâr o kanat tûyünü her tarafa sürer,götürür; kâh sola, kâh sağa yüz ihtilâf ile sevkeder.

کآب جوشان ز آتش اندر قازغان
در حدیث دیگر این دل دان چنان
9342-Diğer bir hadiste de kalp, ateş üstündeki bir kazanda kaynayan suya teşbih edilmiştir.

آن نه از وی لیک از جایی بود
هر زمان دل را دگر رایی بود
9343-Her zaman gönülde bir re'y bulunur, fakat o re'y ondan değil, başka bir yerden olur ki, o da Hakk'ın irâdesidir.

عهد بندی تا شوی آخر خجل
پس چرا ایمن شوی بر رای دل
9344-O halde neden kalbin re'yine emniyet edip, ahdediyor, sonunda da pişman olup nedamete düşüyorsun?

چاه می‌بینی و نتوانی حذر
این هم از تاثیر حکم است و قدر
9345-Bu da Hük-m-i İlâhî ve Kazâ-yı Rabbâni tesîridir ki, önünde kuyuyu görürsün de ondan sakınmaya muktedir olamazsın.

که نبیند دام و افتد در عطب
نیست خود از مرغ پران این عجب
9346-Uçan kuşun tuzağı görüp ona tutulması ve helâk olması şaşılacak bir şey değildir.

گر بخواهد ور نخواهد می‌فتد
این عجب که دام ببند هم وتد
9347-Asıl şaşılacak şey; kuşun tuzağı ve kazığı gördüğü halde ister istemez ona tutulmasıdır.

سوی دامی می‌پرد با پر خویش
چشم باز و گوش باز و دام پیش
9348-Gözü açık, kulağı açık olduğu ve önünde bulunan tuzağı gördüğü halde ona doğru ve kendi kanadıyla uçmasıdır.

“SÛRETTE GİZLİ VE ESERİYLE ÂŞİKÂR OLAN KAZA TUZAĞININ TEŞBİHİ”

تشبیه بند و دام قضا به صورت پنهان به اثر پیدا

- سر برهنه در بلا افتاده‌ای
بینی اندر دلق مهتر زاده‌ای
9349-Büyük bir adamın oğlunu başı açık ve belâya uğramış bir halde görürsün.
- اقمشه و املاك خود بفروخته
در هوای نابکاری سوخته
9350-Bir kahpenin sevdasıyla yanıp, tutuşuyor; elbiselerini, malını, mülkünü satmış.
- کام دشمن می‌رود ادباروار
خان و مان رفته شده بد نام و خوار
9351-Elindeki, avucundaki gitmiş, adı kötüye çıkmış, hakîr bir hale gelmiş; düşmanlarının istediği gibi tepesi üstünde yuvarlanıp gidiyor.
- همتی می‌دار از بهر خدا
زاهدی ببند بگوید ای کیا
9352-Bir kimse bir zâhidi görür de: Ey büyük zât! Allâh aşkına bana himmet et ki,
- مال و زر و نعمت از کف داده‌ام
کاندر این ادبار زشت افتاده‌ام
9353-Bu kötü duruma düşmüşüm; malı, altını ve nimeti elden kaçırmışım.
- زین گل تیره بود که بر جهم
همتی تا بو که من زین و ارهم
9354-Bir himmet et ki, bu felâketten kurtulayım, düştüğüm bu kadar çamur içinden sıçrayıp çıkayım.
- کالخلاص و الخلاص و الخلاص
این دعا می‌خواهد او از عام و خاص
9355-"Halâs olayım, halâs olayım, halâs olayım" diye avâmdan ve havâstan da duâ ister.
- نی موکل بر سرش نی آهنی
دست باز و پای باز و بند نی
9356-Eli, ayağı tutar halde ve bağlı değil; başında bir kimse olmadığı gibi, demirden bir bendi de yok.
- و از کدامین حبس می‌جویی مناص
از کدامین بند می‌جویی خلاص
9357-Hangi bağdan kurtulmak istiyor, hangi hapisten halâs olmak istiyor?
- که نبیند آن بجز جان صفی
بند تقدیر و قضای مختفی
9358-Takdirin ve gizli kazânın bendinden kurtulmak istiyordu ki, o gizli kazânın bendini, sâf bir rûhtan başkası göremez.
- بدتر از زندان و بند آهن است
گر چه پیدا نیست آن در مکن است
9359-O kâzâ bağı zâhir değil, gizlidir. Fakat zindan ve demir zincirden daha beterdir.
- حفره‌گر هم خشت زندان بر کند
ز آنکه آهن‌گر مر آن را بشکند
9360-Çünkü bir demirci o demir zinciri kırabilir, bir çukur kazan da zindanın temelini açabilir.
- عاجز از تکسیر آن آهن‌گران
ای عجب این بند پنهان گران
9361-Ne acayıptır ki bu gizli ve ağır bendi kırıp sökmekten demirciler âciz bulunur.
- بر گلوی بسته حَبْلٌ مِنْ مَسَد
دیدن آن بند احمد را رسد
9362-O gizli kazâ bendini ve boğazına bağlanmış hurma lifi ipini görmek Hz. Ahmed Aleyhisselâtü Vesselâma ve onun kâmil vârislerine yakışır.
- که پدید آید بر او هر ناپدید
حبل و هیزم را جز او چشمی ندید
9363-Ümmü Cemîl'in boynundaki ipi ve sırtındaki odunu Hazret-i Peygamber'den başka bir göz göremedi.Çünkü O'na, başkalarına görünmeyen şeyler görünürdü.

کاین ز بی‌هوشی است و ایشان هوشمند
 باقیانش جمله تاویلی کنند
9364-Cenâb-ı Peygamberden mâadâsı, bu âyetin mânâsını te'vil ederler ki o te'vil bâhoşluktan ileri gelmiştir. Zât-ı Risâlet ile verese-i Muhammediyye ise âkil ve hoşmenddirler.

گشته و نالان شده او پیش تو
 لیک از تاثیر آن پشتش دو تو
9365-Lakin bağlandığı kazâ bendinin tesiriyle onun sırtı iki kat olmuştu. Kendi de senin karşında eğilip duruyordu.

تا از این بند نهان بیرون جهم
 که دعایی همتی تا وار هم
9366-Bir duâ ve himmet edin ki şu gizli bağın içinden sıçrayıp çıkayım diyordu.

چون نداند او شقی را از سعید
 آن که ببند این علامتها پدید
9367-Kazâ ve kaderin bu gizli alâmetlerini görüp duran bir ârif-i kâmil, “şakî” yi “saîd” den nasıl tefrik etmez?

که نباشد کشف راز حق حلال
 داند و پوشد به امر ذو الجلال
9368-Şakîyi ve saîdi bilen bir ârif, bildiği halde onun hakîkatini meydana koymaz. Çünkü Hakk’ın sır ve kazâsını fâşetmek helâl değildir.

از مجاعت شد زبون و تن اسیر
 این سخن پایان ندارد آن فقیر
9369-Bu sözün sonu gelmez. Dağda inzivâ eden o fakir açlıktan zebûn oldu ve cismi za’fa esir olup harekete mecâli kalmadı.

“RÜZGÂRIN DÜŞÜRDÜKLERİNDEN BAŞKA, AĞAÇTAN MEYVE KOPARIP YEMEYİM DİYE NEZRETMIŞ OLAN FAKİRİN ARMUT KOPARMAYA MECBUR OLMASI VE DERHAL CEZÂ-YI İLÂHİNİN ZUHUR ETMESİ”

مضطر شدن فقیر نذر کرده به کندن امروز از درخت و گوشمال حق رسیدن بی‌مهلت

ز آتش جوعش صبوری می‌گریخت
 پنج روز آن باد امروزه نریخت
9370-Beş gün rüzgâr armut düşürmedi, o fakirin de açlık ateşinden sabır ve tahammülü tükendi.

باز صبری کرد و خود را وا کشید
 بر سر شاخی مرودی چند دید
9371-Bir dalın ucunda birkaç armut gördü. Yine sabrederek kendini geri çekti.

طبع را بر خوردن آن چیر کرد
 باد آمد شاخ را سر زیر کرد
9372-Rüzgâr esti ve dalı baş aşağı etti. Şu hâl, fakirin tabiatını o armutları yemeye teşvik etti.

کرد زاهد را ز نذرش بی‌وفا
 جوع و ضعف و قوت جذب قضا
9373-Açlık, zaaf ve kazâ câzibesinin kuvveti, zâhidi nezrine karşı bivefâ yaptı.

گشت اندر نذر و عهد خویش سست
 چون که از امروزه میوه سکست
9374-Armut ağacından meyve koparınca nezrini ve ahdini bozmuş oldu.

چشم او بگشاد و گوش او کشید
 هم در آن دم گوشمال حق رسید
9375-O anda Allâh(C.C.)’ın te’dîbi geldi, gözünü açtı ve kulağını çekti.

“O ŞEYHİN, HIRSIZLARLA BERABER, HIRSIZLIKLA İTHAM EDİLİP, ELİNİN KESİLMESİ”

متهم کردن آن شیخ را با دزدان و بریدن دستش را

- بخش می‌کردند مسروقات خویش بیست از دزدان بدند آن جا و بیش
9376-Orada yirmiden fazla hırsız vardı ki çaldıklarını taksim ediyorlardı.
- مردم شحنة بر افتادند زود شحنة را غماز آگه کرده بود
9377-Boşboğazın biri Şahne'ye haber vermişti. Şahne'nin adamları çabucak üşüştüler.
- جمله را ببرید و غوغایی بخواست هم بدان جا پای چپ و دست راست
9378-Orada hepsinin sol ayaklarıyla sağ ellerini kestiler. Feryâd ü figandan kıyamet koptu.
- پاش را می‌خواست هم کردن سقط دست زاهد هم بریده شد غلط
9379-Yanlışıklıkla zâhidin de eli kesildi. Ayağını da kesmek istedikleri sırada,
- بانگ بر زد بر عوان کای سگ ببین در زمان آمد سواری بس گزین
9380-Muhteşem bir süvâri geldi. El, ayak kesen adama: Ey köpek, bak!
- دست او را تو چرا کردی جدا این فلان شیخ است و ابدال خدا
9381-Bu falan şeyhtir ve Ebdâl-i İlâhîyyedendir. Sen onun elini niçin bileğinden ayırdın? diye bağırdı.
- پیش شحنة داد آگاهیشت تفت آن عوان بدرید جامه تیز رفت
9382-Cellâtlik eden bunu işitince teessüfünden elbisesini yırttı ve Şahne'nin yanına koşup hâdiseyi yana yakıla anlattı.
- شحنة آمد پا برهنه عذر خواه که ندانستم خدا بر من گواه
9383-Şahne, yalınayak koşarak geldi ve Allâh(C.C.) şâhidimdir ki bilemedim diye özür diledi.
- ای کریم و سرور اهل بهشت هین بجل کن مرا زین کار زشت
9384-Ey kerem sahibi ve cennet ahâlisinin serveri olan şeyh! Bu kötü işi bana helâl et, dedi.
- می‌شناسم من گناه خویش را گفت می‌دانم سبب این نیش را
9385-Şeyh dedi ki: Ben bu cezanın sebebini biliyorum ve kendi günahımı tanıyorum.
- پس یمینم برد دادستان او من شکستم حرمت ایمان او
9386-Ben Allâh(C.C.)'ın yeminine hürmeti terk ettim, onun mahkeme-i adâleti de benim yeminimi, sağ elimi kestirdi.
- تا رسید آن شومی جرات به دست من شکستم عهد و دانستم بد است
9387-Ben ahidden dönmenin kötü olduğunu bildiğim halde nezrimi bozdum. O cürmün uğursuzluğu elime erişti.
- باد ای والی فدای حکم دوست دست ما و پای ما و مغز و پوست
9388-Ey Şahne; bizim elimiz, ayağımız, bânımız, zâhirimiz, dost'un hükmüne fedâ olsun.
- تو ندانستی ترا نبود و بال قسم من بود این ترا کردم حلال
9389-Elimin kesilmesi benim kismetim idi. Bunu sana helâl ettim. Sen beni bilmediğin için, bu işte vebâlin ve suçun yoktur.
- با خدا سامان پیچیدن کجاست و آنکه او دانست او فرمان رواست
9390-Benim halimi bilen, elimin kesilmesine fermân verendir. Onunla uğraşmak ise nerede ve nasıl olur?

ای بسا مرغی پریده دانه جو که بریده حلق او هم حلق او
9391-Dâne toplamak için uçan ne kadar kuş vardır ki boğazı, onu tuzağa düşürmüş ve boğazını kestirmiştir.
 گشته از حرص گلو مأخوذ شست
 ای بسا ماهی در آب دور دست
9392-Suda ve insan elinden uzakta ne kadar balık vardır ki boğazının hırsından oltaya tutulmuştur.
 شومی فرج و گلو رسوا شده
 ای بسا مستور در پرده بده
9393-İffet perdesi arkasında ne kadar kimse vardır ki ferc ve boğazının uğursuzluğundan halk arasında rüsvâ olmuştur.
 از گلو و رشوتی او زرد رو
 ای بسا قاضی حبر نیک خو
9394-Ne kadar âlim ve iyi huylu Kâdı vardır ki boğaz uğursuzluğundan yüzü sararmıştır.
 از عروج چرخشان شد سد باب
 بلکه در هاروت و ماروت آن شراب
9395-Hattâ Hârut ve Mârut ismindeki meleklerin içmiş oldukları şarap, semâ kapısını kendilerine kapattı.
 دید در خود کاهلی اندر نماز
 بایزید از بهر این کرد احتراز
9396-Bâyezîd-i Bestâmî, namaz için kendisinde tembellik görünce boğaz derdinden kaçındı.
 دید علت خوردن بسیار از آب
 از سبب اندیشه کرد آن ذو لباب
9397-O Âkil zât, tembelliğin sebebini düşündü, fazla su içmekte buldu.
 آن چنان کرد و خدایش داد تاب
 گفت تا سالی نخواهم خورد آب
9398-Bir sene su içmeyeyim diye ahdedti ve öyle yaptı. Allâh(C.C.) da ona bu hususta sabr ve tahammül ihsan etti.
 گشت او سلطان و قطب العارفین
 این کمینه جهد او بد بهر دین
9399-Onun dinde en hafif mücâhededesi böyle idi. Böyle yaptığı için de mâ'nevî bir sultan ve Kutb'ul-ârifîn olmuştu.
 مرد زاهد را در شکوی ببست
 چون بریده شد برای حلق دست
9400-Boğaz hırsından -nezri hilâfına ağaçtan armut koparmış olduğu için- eli kesilince o zâhid zât için şikâyet kapısı kapandı.
 کرد معروفش بدین آفات حلق
 شیخ اقطع گشت نامش پیش خلق
9401-Halk arasında adı “Şeyh-i Akta’-eli kesik şeyh” kaldı; halk onu bu adla tanıdı.

“ŞEYH AKTA’NIN KERÂMETLERİ VE İKİ EL İLE ZENBİL ÖRMESİ”

کرامات شیخ اقطع و زنبیل بافتن او به دو دست

کاو به هر دو دست می زنبیل بافت
 در عریش او را یکی زایر بیافت
9402-Kamıştan, ottan yapılmış olan kulübesine bir ziyaretçi geldi ki, o iki eliyle zenbil örüyordu.
 در عریشم آمدی سر کرده پیش
 گفت او را ای عدوی جان خویش
9403-Şeyh Akta’ ona: Ey canının düşmanı, ey başını önüne eğerek karşıma gelen kimse!
 گفت از افراط مهر و اشتیاق
 این چرا کردی شتاب اندر سباق

9404-Bu hususta neden acele ettin, niçin izin istemeden içeri girdin? diye sordu. Ziyâretçi de: Muhabbetimden ve fazla iştiyakımdan, diye cevap verdi.

لیک مخفی دار این را ای کیا پس تبسم کرد و گفت اکنون بیا

9405-Tebessüm etti ve: Öyle ise gel, lâkin ey büyük adam, bu sırrı gizle...

نه قرینی نه حبیبی نه خسی تا نمیرم من مگو این با کسی

9406-Ben ölmeyince bu sırrı ne bir dosta, ne bir sevgiliye, ne de bir aşâğılık kimseye söyleme!

مطلع گشتند بر بافیدنش بعد از آن قومی دگر از روزنش

9407-Ondan sonra, başkaları da kulübenin penceresinden şeyhin iki el ile zenbîl ördüğüne muttalî oldular.

من کنم پنهان تو کردی آشکار گفت حکمت را تو دانی کردگار

9408-Şeyh dedi ki: İlâhî bu işin hikmetini sen bilirsin. Ben gizlemeye çalışıyorum. Sen meydana çıkardın.

که در این غم بر تو منکر می‌شدند آمد الهامش که یک چندی بدند

9409-Cenâb-ı Hakk'tan ona ilham geldi ki: Bu gamda, elinin kesilmesinde sana münkir olan birkaç kişi vardı.

که خدا رسواش کرد اندر فریق که مگر سالوس بود او در طریق

9410-Gâlibâ o tarikatta mürâi idi ki Allâh(C.C.) onu insanlara karşı rüsva etti, diyorlardı.

در ضلالت در گمان بد روند من نخواهم کان رمه کافر شوند

9411-Ben o cemâatın kâfir olmasını ve delâlete düşüp sû-i zanda bulunmasını istedim.

که دهیمت دست اندر وقت کار این کرامت را بکردیم آشکار

9412-İş gördüğün vakit, kerâmet olarak sana bir el verdiğimizi onun için meydana koydum.

رد نگردند از جناب آسمان تا که آن بی‌چارگان بد گمان

9413-Tâ ki, sû-i zanna kapılan biçâreler huzurundan merdûd olmasınlar.

خود تسلی دادمی از ذات خویش من ترا بی‌این کرامتها ز پیش

9414-Ben sana evvelce bu hârika olmaksızın da kerâmetler ve teselliler vermiştim ki sen kerâmet kaydından müstağnî bulunuyordun.

وین چراغ از بهر آن بنهادمت این کرامت بهر ایشان دادمت

9415-Ben sana bu kerâmeti onlar, sana sû-i zan edenler için verdim. Bu hidâyet kandilini onlar için sana ihsan ettim.

ترسی و تفریق اجزای بدن تو از آن بگذشته‌ای کز مرگ تن

9416-Sen, ölümden, bedeninin cüz'ülerinin ayrılacağından korkmaktan geçtin.

دفع وهم اسپر رسیدت نیک زفت وهم تفریق سر و پا از تو رفت

9417-Başın ve ayağının ayrılmasına dair korku kalmadı. Vehmi bırakmak, senin için büyük bir siper oldu.

“FİR'AVUN SİHİRBAZLARININ ELLERİYLE, AYAKLARININ KESİLMESİNE
ALDIRIŞ ETMEMELERİNDEKİ SEBEP”

سبب جرات ساحران فرعون بر قطع دست و پا

کرد تهدید سیاست بر زمین
ساحران را نه که فرعون لعین
9418-Mel'un Fir'avun, sihirbazları, yeryüzünde öldürmekle tehdit etmedi miydi?

پس در آویزم ندارمتان معاف
که ببرم دست و پاتان از خلاف
9419-Şöyle demişti: Elinizi ve ayağınızı çaprazlama olarak kestireceğim, sonra da sizi affetmeyip astıracağım.

و هم و تخویفند و وسواس و گمان
او همی پنداشت کایشان در همان
9420-Fir'avun, sihirbazların o anda korkacaklarını, vehme, vesveseye, şüpheye düşeceklerini sanmıştı.

از توهمها و تهدیدات نفس
که بودشان لرزه و تخویف و ترس
9421-Kezâ, onların korkudan, vehimlerinden ve nefsin tehditlerinden titreyeceklerini ummuştu.

بر دریچه‌ی نور دل بنشسته‌اند
او نمی دانست کایشان رسته‌اند
9422-Fir'avun bilmiyordu ki, sihirbazlar, o vehimlerden kurtulmuşlar. Gönül nûru penceresinin önüne oturmuşlardı.

او نمی دانست کایشان رسته‌اند
9423-Kendi gölgelerini, kendilerinden ayırt etmişler, "rûhun asıl, cesedin ona bir gölge olduğunu anlamışlar" ve o gölgeyi fedâ etmek için çevik, çabuk olarak sıçramışlardı.

خرد کوید اندر این گلزارشان
هاون گردون اگر صد بارشان
9424-Felek havanında yüz kere dövülüp un ufak olsalar bile.
از فروع و هم کم ترسیده‌اند
اصل این ترکیب را چون دیده‌اند
9425-Terkîb-i insân-ı "cismîn aslını" görüp anlamış oldukları için vehmin teferruatından korkmayacaklardı.

گر رود در خواب دستی باک نیست
این جهان خواب است اندر ظن مه‌ایست
9426-Bu dünya, uyku ve rü'yâdır. Ey sâlik, sen oradaki hayâlete karşı zanna kapılma. Rüyâda bir el kesilse bile bu korkulacak bir şey değildir.

هم سرت بر جاست هم عمرت دراز
گر به خواب اندر سرت ببرید گاز
9427-Eğer rü'yâda bir makas senin başını keserse, hem başın yerindedir, hem ömrün uzun olacaktır.

تن درستی چون بخیزی نی سقیم
گر ببینی خواب در خود را دو نیم
9428-Rü'yâda kendini iki parça da olmuş görsen, uyanınca hasta değil, sıhhatte olarak kalkarsın.

نیست باک و نی دو صد پاره شدن
حاصل اندر خواب نقصان بدن
9429-Hulâsa, rüyâda, bedenî noksanı korkulacak bir şey değildir; vevleki iki yüz parça olsun.

گفت پیغمبر که حلم نائم است
این جهان را که به صورت قائم است
9430-Sûretle kâim olan bu dünya için Hz. Peygamber: "Uyuyanın gördüğü bir rüyâ" demiştir.

سالکان این دیده پیدا بی رسول
از ره تقلید تو کردی قبول

9431-Ey sâlik; Dünyânın rüya olduğunu sen taklit yoluyla kabul ve öylece rivâyet ediyorsun. Hakiki sâlikler bunu, Hadis-i Peygamberî olmaksızın alenen müşâhede etmişlerdir.

سایه فرع است اصل جز مهتاب نیست روز در خوابی مگو کاین خواب نیست
9432-Sen gündüz de uykudasın; bu uyku değildir deme. Gölge fer'îdir, asıl olan mehtâbtır.

که ببیند خفته کاو در خواب شد خواب و بیداریت آن دان ای عضد
9433-Senin uykunu da, uyanıklığını da, uyuyan bir kimsenin rüya içinde rüya görmesi gibi bil.

بی‌خبر ز آن کاوست در خواب دوم او گمان برده که این دم خفته‌ام
9434-O rüya gören uyumuşum zanneder, halbuki ikinci bir uykuda bulunduğunun farkında değildir.

چون بخواهد باز خود قایم کند کوزه‌گر گر کوزه‌ای را بشکند
9435-Çanak, çömlek yapan, bir kâseyi kıracak olursa, istediği zaman onu tekrar yapar.

با هزاران ترس می‌آید به راه کور را هر گام باشد ترس چاه
9436-Körün her adımında kuyuya ve çamura düşmek korkusu vardır. O binlerce korku ile yolda yürür.

پس بداند او مغاک و چاه را مرد بینا دید عرض راه را
9437-Fakat, gören bir kimse yolun enini görür ve çukur ile kuyuyu bilir.

رو ترش کی دارد او از هر غمی پا و زانویش نلرزد هر دمی
9438-Yürürken her adımda ayağı ve dizi titremez. O, her gam ve endişe ile yüzünü ekşitmez.

که به هر بانگی و غولی بیستیم خیز فرعونا که ما آن نیستیم
9439-Ey Fir'avun kalk, ne yapacaksan yap. Biz, her sestem, her gulyabanîden ürküp duracak takımdan değiliz.

ور نه خود ما را برهنه‌تر به است خرقة‌ی ما را بدر دوزنده هست
9440-Bizim ceset hırkamızı yırt. Bir dikici vardır ki Allâh(C.C.)'tır. Yoksa bizim için o cesetten soyunmak evlâdır."

خوش در آریم ای عدوی نابکار بی‌لباس این خوب را اندر کنار
9441-Ey küstah düşman! Biz cesetten tecerrüd etmekle bu güzeli, Mahbub-i Hakikiyi çıplak olarak daha güzel kucaklarız.

نیست ای فرعون بی‌الهام گنج خوشتر از تجرید از تن و ز مزاج
9442-Ey ilhamsız ahmak Fir'avn; ten kesâfetinden ve mizâc tabiatından tecerrüd ederek mahz-ı rûh olmak kadar güzel hiçbir şey yoktur.

"KATIRIN: "BEN ÇOK DEFA YÜZÜKOYUN DÜŞÜYÖRÜM, SEN İSE NÂDİREN DÜŞÜYÖRSÜN" DİYE DEVEYE ŞİKAYETİ"

شکایت استر پیش شتر که من بسیار در رو می‌افتم و تو نمی‌افتی الا به نادر

در فراز و شیب و در راه دقیق گفت استر با شتر کای خوش رفیق
9443-Katır, deveye dedi ki: Ey iyi arkadaş; yokuşlarda, inişlerde ve sarp yollarda,

من همی‌آیم به سر در چون غوی
تو نیایی در سر و خوش می‌روی
9444-Sen düşmüyorsun, güzelce gidiyorsun. Ben ise yolunu şaşırmış
kimse gibi, tepe taklak oluyorum.

خواه در خشکی و خواه اندر نمی
من همی‌افتم به رو در هر دمی
9445-Ben ister kuru bir yol olsun, ister çamur bulunsun her ân yüzükoyun
düşüyorum.

تا بدانم من که چون باید بزیست
این سبب را باز گو با من که چیست
9446-Bunun sebebinin ne olduğunu bana anlat ki, ben de nasıl yaşamak
lâzım geldiğini öğrenmiş olayım.

بعد از آن هم از بلندی ناظر است
گفت چشم من ز تو روشن‌تر است
9447-Dedi ki: Benim gözüm, seninkinden daha parlaktır; bundan başka,
bir de yüksekten bakmaktadır.

آخر عقبه ببینم هوشمند
چون بر آیم بر سر کوهی بلند
9448-Yüksek bir dağa çıkınca oradaki patikanın sonunu dikkatlice
görürüm.

دیده‌ام را وانماید هم اله
پس همه پستی و بالایی راه
9449-Cenâb-ı Hakk, gözüme bütün yolların iniş ve çıkışını gösterir.
از عثار و اوفتادن وار هم
هر قدم را از سر بینش نهم
9450-Ben her adımı görerek atarım, onun için sürçmekten ve düşmekten
kurtulurum.

دانه بینی و نبینی رنج دام
تو نبینی پیش خود يك دو سه گام
9451-Sen ise üç adımdan ötesini görmezsin. Dâneyi görür, onun altındaki
tuzağı fark etmezsin.

في المقام و النزول و المسير
يستوي الأعمى لديكم و البصير
9452-Oturmakta, inmekte ve yürümekte kör ile gözlü müsâvî olur mu?
جذب اجزا در مزاج او نهد
چون جنین را در شکم حق جان دهد
9453-Cenâb-ı Hakk, ana karnındaki çocuğa can verince, mizâcına
vücûdunu kuvvetlendirecek cüz'üleri çekmek istidâdını verir.

حق حریصش کرده باشد در نما
تا چهل سالش به جذب جزوها
9454-Allâh(C.C.) insanı kırk yaşına kadar neşv ü nemâ bulmak için gıdâ
cüz'lerini cezbetmeye harîs kılmıştır.

تار و پود جسم خود را می‌تند
از خورش او جذب اجزا می‌کند
9455-Ana karnındaki çocuk, anasının kanıyla yaşar ve ondaki cüz'leri,
cezbederek vücudunu besler.

چون نداند جذب اجزا شاه فرد
جذب اجزا روح را تعلیم کرد
9456-Cenîn'in ruhuna cüz'lerin cezbini öğreten o tek Padişah, cesedin
dağılmış cüzlerini toplayıp terkip etmesini nasıl bilmez?

بی‌غذا اجزات را داند ربود
جامع این ذره‌ها خورشید بود
9457-Bu ruh zerrelere bir araya toplayan, sana hayat kabiliyetini
veren güneş, gıdasız olarak da varlığının zerrelere toplayıp bir araya
getirmeyi bilir.

هوش و حس رفته را خواند شتاب
آن زمانی که در آبی تو ز خواب

9458-Sen uykudan uyanınca, uyku dolayısıyla gitmiş olan şuurun ve hissini Cenâb-ı Hakk derhal iade eder.

“UZEYR ALEYHİSSELÂM’IN EŞEĞİNİN, PARÇALARI ÇÜRÜDÜKTEN SONRA ALLÂH(C.C.)’İN İZİNİYLE UZEYR’İN GÖZÜ ÖNÜNDE TEKRAR TOPLANMASI VE DİRİLMESİ”

اجتماع اجزای خر عزیر علیه السلام بعد از پوسیدن باذن اللہ و
در هم مرکب شدن پیش چشم عزیر

که بپوسیده ست و ریزیده برت هین عزیرا در نگر اندر خرت
9459-Ey Uzeyr! Merkebe bak ve dikkat et ki çürümüş ve kemikleri yanı başına dökülmüştür.

آن سر و دم و دو گوش و پاش را پیش تو گردآوریم اجزاش را
9460-Senin karşında onun cüzlerini ve âzâsını, başını kuyruğunu, iki kulağını ve ayaklarını birleştireceğiz.

پاره‌ها را اجتماعی می‌دهد دست نی و جزو بر هم می‌نهد
9461-Görünürde el yok; fakat ölmüş merkebin cüz’leri birbiriyle birleşiyor, dağılmış parçaları toplu bir hale geliyor.

کاو همی‌دوزد کهن بی‌سوزنی درنگر در صنعت پاره زنی
9462-Parçaları toplamak kudret ve san’atına bak ki, o sanat, ilâhî kudret iğnesiz olarak eskileri diker ve tamir eder.

آن چنان دوزد که پیدا نیست درز ریسمن و سوزنی نی وقت خرز
9463-Dikildiği esnâda iğne ve iplik yoktur. Öyle diker ki yivi ve yaması belli değildir.

تا نماند شبهات در یوم دین چشم بگشا حشر را پیدا ببین
9464-Ey Uzeyr! Gözünü aç da Haşr ve yeniden dirilişi âşikâre olarak gör ki Kıyâmet gününün vukua geleceğinden şüpheden kalmasın.

تا نلرزی وقت مردن ز اهتمام تا ببینی جامعی‌ام را تمام
9465-Dikkat et ki benim perâkende cüz’leri nasıl cem’ ettiğimi göresin de, ölürken hayata ehemmiyet verip titremeyesin.

از فوات جمله حسهای تنی همچنان که وقت خفتن ایمنی
9466-Nitekim, uyuduğun vakit, bedenî olan hislerin yok oluşuna karşı titremezsın. Çünkü uyanınca onların avdet edeceğinden eminsin.

“OGULLARIN ÖLÜMÜ ÜZERİNE BİR ŞEYHİN AĞLAYIN SIZLANMAYIŞI”

جزع ناکردن شیخی بر مرگ فرزندان خویش

آسمانی شمع بر روی زمین بود شیخی رهنمایی پیش از این
9467-Bundan evvel hakikat kılavuzu olan bir şeyh vardı ki arz üzerinde semâvi bir چراغ idi.

در گشای روضه‌ی دار الجنان چون پیمبر در میان امتان
9468-Ümmetler içindeki peygamberler gibi, halka irşâdıyla Cennet kapısını açıyordu.

چون نبی باشد میان قوم خویش گفت پیغمبر که شیخ رفته پیش

9469-Resûl-i Ekrem buyurmuştur ki: İlerlemiş bir şeyh, kavmi arasında peygamber gibidir.

سخت دل چونی بگو ای نیک خو يك صباحی گفتش اهل بیت او

9470-Bir sabah evindekiler ona dediler ki: Ey iyi huylu; sen neden böyle taş yüreklisin?

نوحه می‌داریم با پشت دو تو ما ز مرگ و هجر فرزندان تو

9471-Biz senin oğullarının ölümü ve bizim onlardan ayrılmamız sebebiyle, belimizi bükülmüş olarak ağlayıp feryât ediyoruz.

یا که رحمت نیست اندر دل ترا تو نمی‌گریی نمی‌زاری چرا

9472-Sen niçin ağlayıp sızlamıyorsun? Ey büyük zât! Yoksa kalbinde merhamet yok mudur?

پس چه اومیدستمان از تو کنون چون ترا رحمی نباشد در درون

9473-Kalbinde merhamet yoksa, senden bizim için ne umulabilir?

که بنگذاری تو ما را در فنا ما به اومید توایم ای پیشوا

9474-Ey rehberimiz olan şeyhimiz; biz bu fânî dünyada bizi bırakmayacağını umuyoruz.

خود شفیع ما تویی آن روز سخت چون بیارایند روز حشر تخت

9475-Mahşer gününde, Allâh(C.C.)'ın hükm-i tahtı kurulup tezyin edilince o meşakkatli günde bizim şefâatçimiz sensin.

ما به اکرام توایم اومیدوار در چنان روز و شب بی‌زینهار

9476-Kabir gecesinin gündüzü olan amansız kıyâmet gününde biz senin ikrâmını ummaktayız.

که نماند هیچ مجرم را امان دست ما و دامن تست آن زمان

9477-Hiçbir mücrimin aman bulamayacağı o günde bizim elimiz, senin eteğindedir.

کی گذارم مجرمان را اشک ریز گفت پیغمبر که روز رستخیز

9478-Hz.Peygamber buyurmuştur ki: Kıyâmet gününde mücrimleri nasıl ağlar bir halde bırakayım?

تا رهانمشان ز اشکنجه‌ی گران من شفیع عاصیان باشم به جان

9479-Âsîleri ağır işkence ve azaptan kurtarmak için ben candan ve gönülünden onların şefîi olacağım.

وا رهانم از عتاب نقض عهد عاصیان و اهل کبایر را به جهد

9480-Suçluları, büyük günah işleyenleri ne yapıp edip Azab-ı ilâhî'den kurtaracağım.

از شفاعتهای من روز گزند صالحان اتم خود فارغند

9481-Ümmetimin sâlihleri zaten kurtulurlar o azap günü benim şefaati ihtiyaçları olmaz.

گفتشان چون حکم نافذ می‌رود بلکه ایشان را شفاعتها بود

9482-Hattâ, onlar bile suçlulara şefaati ederler, onların bile sözleri geçer, hükümleri yürür.

من نیم وازر خدایم بر فراشت هیچ وازر وزیر غیری بر نداشت

9483-Hiç kimse, başkasının suçunu almaz, yükünü yüklenmez. Yüklenen ben değilim ki, onların yüklerini alan, hafifleten Allâh(C.C.)'tır.

در قبول حق چو اندر کف کمان آن که بی‌وزر است شیخ است ای جوان
 9484-Ey genç; günah yükü taşımayan kimse şeyhtir. O kimse
 Allâh(C.C.)'ın yed-i kabûlünde bir yay gibidir.

معنی این مو بدان ای بی‌امید شیخ که بود پیر یعنی مو سپید
 9485-Şeyh kimdir? Lügatta; ihtiyar, saç, sakalı ağarmış mânâsındadır.
 Ey ümitsiz kimse; bu beyaz kılın mânâsını bil.

تا ز هستی‌اش نماند تایی مو هست آن موی سیه هستی او
 9486-Siyah kıl, onun enâniyeti, varlığı ve benliği demektir. Varlığından
 tek bir kıl bile kalmamalı.

گر سیه مو باشد او یا خود دو پوست چون که هستی‌اش نماند پیر اوست
 9487-Nitekim, varlığı ve benliği kalmayınca, ister kara, ister kır sakallı
 olsun o pîrdir.

نیست آن مو موی ریش و موی سر هست آن موی سیه و صف بشر
 9488-O siyah kıl, beşeriyet vasfıdır. Sakal ve saç kılı değildir.

که جوان ناگشته ما شیخیم و پیر عیسی اندر مهد بر دارد نفیر
 9489-Hz.Îsa, daha beşikte iken, genç yaşına gelmeden: Biz şeyhiz ve
 pîriz, diye nidâ etti.

شیخ نبود کهل باشد ای پسر گر رهید از بعض اوصاف بشر
 9490-Oğul; eğer bir kimse bazı vasıflarından kurtulur da bazıları kalırsa
 o kâmil bir şeyh olmaz, sadece yaşı büyüyen bir insan olur.

نیست بر وی شیخ و مقبول خداست چون یکی موی سیه کان و صف ماست
 9491-Ve eğer bir kimsede siyah bir kıl, beşerî sıfatlardan biri dahi
 kalmamışsa, işte o kimse, Allâh(C.C.)'ın makbûlü bir şeyhtir.

او نه پیر است و نه خاص ایزد است چون بود مویش سپید ار با خود است
 9492-Fakat, bir kimse sadece yaşlansa da saç sakalı ağarsa o ne
 şeyhtir, ne de Allâh(C.C.)'ın hâs, makbul kuludur.

او نه از عرش است او آفاقی است و بر سر مویی ز و صفش باقی است
 9493-Eğer bir kıl ucu kadar o kimsede beşeriyet vasfı kalmış ise Ârş'a
 mensup değil, afâkîdir, havâstan değil, avamdandır.

“ÖLEN ÇOCUKLARINA AĞLAMAYAYIŞINDAN DOLAYI ŞEYHİN ÖZÜR DİLEMESİ”

عذر گفتن شیخ بهر ناگریستن بر مرگ فرزندان خود

که ندارم رحم و مهر و دل شفیق شیخ گفت او را مپندار ای رفیق
 9494-Şeyh, o sorana dedi ki: “Arkadaş; zannetme ki merhametim,
 muhabbetim ve şefkatli bir kalbim yoktur.

گر چه جان جمله کافر نعمت است بر همه‌ی کفار ما را رحمت است
 9495-Bütün kâfirler küfran-ı nimette bulundukları halde, onların hepsine
 karşı bizde merhamet vardır.

که چرا از سنگهاشان مالش است بر سگانم رحمت و بخشایش است
 9496-Benim, köpeklerle de merhametim vardır. Niçin insanların attıkları
 taşlardan inlerler diye onlara da acırım.

که از این خو و ارهانش ای خدا آن سگی که می‌گزد گویم دعا

9497-Isıran bir köpek için: İlâhî; Onu bu tabiattan kurtar, diye dua ederim.

که نباشند از خلاق سنگسار
این سگان را هم در آن اندیشه دار
9498-Yâ Rabbî; şu köpeklerle o düşünceye ver ki, insanlara sokulup da taşlanmasınlar, derim.

تا کندشان رَحْمَةً للعالمین
ز آن بیاورد اولیا را بر زمین
9499-Cenâb-ı Hakk Enbiyâ ve Evliyâyı âlemlere rahmet olmak üzere dünyaya getirmiştir.

حق را خواند که وافر کن خلاص
خلق را خواند سوی درگاه خاص
9500-Allâh(C.C.)'ın velileri, halkın Hakk'ın has dergâhına çağırırlar, Allâh(C.C.)'a da: Yâ Rabbî bunları sen kurtar, diye dua ederler.

چون نشد گوید خدایا در مبد
جهد بنماید از این سو بهر پند
9501-Evliyâ hazerâtı bir taraftan halka nasîhatta bulunmaya cehdederler. Nasîhatın tesiri olmayıncada; İlâhî Rahmet kapını kapama diye, tazarrûda bulunurlar.

رحمت کلی بود همام را
رحمت جزوی بود مر عام را
9502-Halkın avamında cüz'i merhamet bulunur. Himmet sahibi olan havâsda ise Rahmet-i Külliye vardır.

رحمت دریا بود هادی سبل
رحمت جزوش قرین گشته به کل
9503-Tanrının cüz'i rahmetine mazhar olan, Küllî Rahmet'e ulaştı mı, rahmet denizi kesilir ve yol göstericisi olur.

رحمت کل را تو هادی بین و رو
رحمت جزوی به کل پیوسته شو
9504-Ey sâlik; sen rahmet-i cüz'iyyesin. Kül'le irtibât peydâ et ve Rahmet-i Külliyyeyi "insan-ı kâmilî" bulup izinde yürü!

هر غدیری را کند ز اشباه بحر
تا که جزو است او نداند راه بحر
9505-Rahmet-i cüz'iyye mazharı olan, Rahmet-i külliyye deryâsının yolunu bilmez. Ufak bir gölü deniz gibi farz eder.

سوی دریا خلق را چون آورد
چون نداند راه یم کی ره برد
9506-Deniz yolunu bilmeyen, Deniz'i nasıl bulur ve halkı oraya nasıl götürür?

نه از عیان و وحی و تاییدی بود
ور کند دعوت به تقلیدی بود
9507-Böyle bir kimse kılavuzluğa kalkışıp da halkı dâvet edecek olursa o dâvet taklittir, müşâhede, ilhâm ve te'yîd tarikiyle değildir.

همچو چوپانی به گرد این رمه
گفت پس چون رحم داری بر همه
9508-Ev halkı şeyhe dedi ki: "Mâdem ki cümleye merhametin var, bu sürünün etrafında çoban gibisin."

چون که فصاد اجلشان زد به نیش
چون نداری نوحه بر فرزند خویش
9509-Ecel ve kan alıcısının neşter vurduğu oğulların için neye ağlayıp sızlanmıyorsun?

دیده‌ی تو بی‌نم و گریه چراست
چون گواه رحم اشک دیده‌هاست
9510-Madem ki göz yaşları, merhamet şâhididir; senin gözün neden ağlayıp yaş dökmüyor?

خود نباشد فصل دی همچون تموز
رو به زن کرد و بگفتش ای عجز
9511-Şeyh hanıma dönerek dedi ki: Kadın! Kış mevsimi temmuz gibi değildir.

غایب و پنهان ز چشم دل کی‌اند
جمله گر مردند ایشان گر حی‌اند
9512-Çocukların hepsi ölseler de, yaşasalar da benim kalp gözümde
gâib değıllerdir.

از چه رو رو را کنم همچون تو ریش
من چو بینمشان معین پیش خویش
9513-Ben onları karşımda ve muayyen bir sûrette görüyorum. O halde
neden yüzümü senin gibi yaralayayım?

با من‌اند و گرد من بازی‌کنان
گر چه بیرونند از دور زمان
9514-Çocuklarım, zamanın devranından çıkmakla beraber benim
iledirler, etrâfımda oynamaktadırlar.

با عزیزانم وصال است و عناق
گریه از هجران بود یا از فراق
9515-Ağlama ayrılıktan olur. Halbuki aziz evlâdımla vuslatta ve
kucaklaşmaktayım.

من به بیداری همی‌بینم عیان
خلق اندر خواب می‌بینندشان
9516-Başkaları onları rüyâda müşâhede edebilirler. Ben ise uyanırken
ayan beyân görüyorum.

برگ حس را از درخت افشان کنم
زین جهان خود را دمی پنهان کنم
9517-Bu âlemden bir ân kendimi gizlerim ve ceset ağacımdan his
yapraklarını silker ve dökerim.

عقل اسیر روح باشد هم بدان
حس اسیر عقل باشد ای فلان
9518-Ey fülân, mâlûmun olsun ki, his aklın, akıl da rûhun esiridir.

کارهای بسته را هم ساز کرد
دست بسته‌ی عقل را جان باز کرد
9519-Ruh, esiri olan aklın bağı elini çözünce, akıl da artık muğlak ve
güç olan işleri kolayca yapabilir.

همچو خس بگرفته روی آب را
حسها و اندیشه بر آب صفا
9520-Hisler ve düşünceler berrak bir su üstündeki çörçöp gibi, suyun
sathını kaplar.

آب پیدا می‌شود پیش خرد
دست عقل آن خس به يك سو می‌برد
9521-Aklın eli, onları bir tarafa atar, su meydana çıkar.

خس چو يك سو رفت پیدا گشت آب
خس بس آن‌به بود بر جو چون حباب
9522-Derenin sathındaki çörçöp su kabarcıkları gibi suyun yüzünü örter.
Fakat bunlar bertaraf edilince su meydana çıkar.

خس فزاید از هوا بر آب ما
چون که دست عقل نگشاید خدا
9523-Allâh(C.C.), aklın elindeki bağı çözüp de o çörçöpü
temizlemeyince, hevâ ve heves çöpleri bizim suyumuzda çoğalır.

آن هوا خندان و گریان عقل تو
آب را هر دم کند پوشیده او
9524-Hevâ ve heves çöpleri ruh suyunu kaplar. Hevâ ve heves güler,
senin aklın da ağlar.

حق گشاید هر دو دست عقل را
چون که تقوی بست دو دست هوا
9525-Takvâ, hevânın iki elini bağlayınca Hakk Teâlâ aklın iki elindeki
bağı çözer.

چون خرد سالار و مخدوم تو شد
پس حواس چیره محکوم تو شد
9526-Akıl, senin müdebbirin ve kumandanın olunca da evvelce sana
hâkim bulunan hisler senin mahkûmun olur .

هم ز گردون بر گشاید بابها
هم به بیداری ببیند خوابها
9527-Aklı hâkim ve hisleri mahkûm olan kimse, uyanırken de rüya görür
ve bazı müşâhedelerde bulunur, kendisine Semâvât'ın gaip esrarı açılır.

**“ÂMÂ BİR İHTİYARIN MUSHAFI YÜZÜNDEN OKUMASI VE TİLÂVET ESNASINDA
GÖZLERİNİN AÇILMASI”**

قصه‌ی خواندن شیخ ضریر مصحف را در رو و بینا شدن وقت قرائت

مصحفی در خانه‌ی پیری ضریر دید در ایام آن شیخ فقیر
9528-Fakir bir şeyh, günlerden bir gün, âmâ bir ihtiyarın evinde bir
mushaf gördü.

چون که نابیناست این درویش راست گفت اینجا ای عجب مصحف چراست
9529-Misafir kendi kendine dedi ki: Burada mushaf'ın ne işi var? Bu
derviş âmâ!

هر دو زاهد جمع گشته چند روز پیش او مهمان شد او وقت تموز
9530-Temmuz ayında o ihtiyara misafir olmuş, iki zâhid birkaç gün
berâber bulunmuştu.

که جز او را نیست اینجا باش و بود اندر این اندیشه تشویشش فزود
9531-Burada âmâdan başka kimse mevcut değilken, neden mushaf
bulunuyor? düşüncesi merâkını artırdı.

من نیم گستاخ یا آمیخته اوست تنها مصحفی آویخته
9532-Amâ yalnız bulunuyor, duvarda bir mushaf asılı duruyor. Ben,
bunun sebebini soracak kadar küstâh ve akli karışmış değilim.

تا به صبری بر مرادی بر زنم تا بپرسم نی خمش صبری کنم
9533-Sorayım mı? Hayır... Susayım ve sabredeyim ki sabırla murâdım
ereyim.

کشف شد کالصبر مفتاح الفرج صبر کرد و بود چندی در حرج
9534-Bu merak ve sıkıntı içinde birkaç gün sabretti ve müşkili çözüldü.
Çünkü sabır, ferah ve sürur anahtarıdır.

**“DÂVUDU HALKALAR YAPARKEN GÖREN LOKMAN'IN SORMAKTAN SABRETMEK
FERAH VE SÜRURA SEBEDİR NİYETİYLE,
SABREDİP, O HALKALARIN NİÇİN YAPILDIĞINI SORMAMASI”**

صبر کردن لقمان چون دید که داود علیه السلام حلقه‌ها می‌ساخت از سؤال کردن با این
نیت که صبر از سؤال موجب فرج باشد

دید کاو می‌کرد ز آهن حلقه‌ها رفت لقمان سوی داود صفا
9535-Lokman Aleyhisselâm, safvet ve nûraniyyet sahibi olan Dâvud
Aleyhisselâmın yanına gitmişti. Onun demirden halkalar yaptığını gördü.

ز آهن پولاد آن شاه بلند جمله را با هم دگر در می‌فگند
9536-Maddî ve mâ'nevî yüksek bir padişah olan Hz.Dâvud, o çelik
halkaları birbirine takıyordu.

در عجب می‌ماند و وسواسش فزود صنعت زراد او کم دیده بود

9537-Lokman zırh yapma san'atını görmemişti. Dâvud'un imâlâtına taaccüb etti ve merâkı arttı.

که چه می‌سازی ز حلقه‌ی تو به تو کاین چه شاید بود و ابرسم از او

9538-Bu neye yarar, neden halkaları kat kat yapıyor, kendisinden sorayım mı? diye hatırandan geçirdi.

صبر تا مقصود زوتر رهبر است باز با خود گفت صبر اولیتر است

9539-Sonra kendi kendine; sabretmek evlâdır; sabr, maksûd'a çabucak götürür bir kılavuzdur, dedi.

مرغ صبر از جمله پیران‌تر بود چون نپرسی زودتر کشف شود

9540-Bir şeyi sormayınca sana daha çabuk açılır. Sabır kuşu, her şeyden daha süratli uçar.

سهل از بی‌صبری‌ات مشکل شود و پرسی دیرتر حاصل شود

9541-Eğer sorarsan matlûbun daha geç husûle gelir. Kolay bir şey, senin sabırsızlık göstermenle müşkil olur.

شد تمام از صنعت داود آن چون که لقمان تن بزد هم در زمان

9542-Lokman sükût etti. O esnâda Dâvûd'un san'atıyla yapılan zırh da tamam oldu.

پیش لقمان کریم صبر خو پس زره سازید و در پوشید او

9543-Dâvûd o zırhı bitirdi ve kerîm ve sabırlı olan Lokman'ın karşısında üstüne giydi.

در مصاف و جنگ دفع زخم را گفت این نیکو لباس است ای فتی

9544-Yiğidim! Bu, savaşta yaralanmamak için giyilen iyi bir elbisedir, dedi.

که پناه و دافع هر جا غمی است گفت لقمان صبر هم نیکو دمی است

9545-Lokman da dedi ki: Sabır da iyi nefeslidir, nerede bir gam ve keder varsa onun gidericisidir.

آخر و العصر را آگه بخوان صبر را با حق قرین کرد ای فلان

9546-Cenâb-ı Hakk, sabrı Hakk'a yaklaştırmış ve birbiri arkasında zikretmiştir. Ey fülân; Ve'l-Asr sûresinin sonunu dikkatle oku!

کیمیایی همچو صبر آدم ندید صد هزاران کیمیا حق آفرید

9547-Cenâb-ı Hakk, yüz binlerce kimyâ, müessir ve faydalı devâ yarattı. Fakat insan oğlu, sabır gibi faydalı devâ yarattı.

“ÂMÂNIN MUSHAF OKUYUŞU HİKAYESİNİN SONU”

بقیه‌ی حکایت نابینا و مصحف خواندن او

کشف گشتش حال مشکل در زمان مرد مهمان صبر کرد و ناگهان

9548-Amâya misafir olup da duvarda bir mushaf asılı bulunması merak eden kimse sabretti. Birdenbire o müşkil hâl ona âşikâr oldu.

جست از خواب آن عجایب را بدید نیم شب آواز قرآن را شنید

9549-Gece yarısı Kur'ân-ı Kerîm sesi işitti ve uykudan sıçrayıp şu acayip hâli gördü.

گشت بی‌صبر و از او آن حال جست که ز مصحف کور می‌خواندی درست

9550-Âmâ mushaftan dosdoğru okuyordu. Bunu görünce sabrı tükendi ve âmâdan o hâli sordu.

چون همی‌خوانی همی‌بینی سطور
گفت آیا ای عجب با چشم کور
9551-Dedi ki: "Görmeyen gözünle satırları nasıl görüyor ve nasıl okuyabiliyorsun."

دست را بر حرف آن بنهادی
آن چه می‌خوانی بر آن افتاده‌ای
9552-Okuduğun bir kelimeye bakıyor ve parmağını onun harfleri üstüne koyuyorsun.

که نظر بر حرف داری مستند
اصبعت در سیر پیدا می‌کند
9553-Parmağının hareketleri gösteriyor ki harfleri mutlaka görüyorsun.
این عجب می‌داری از صنع خدا
گفت ای گشته ز جهل تن جدا
9554-Âmâ dedi ki: Ey ten cehâletinden cüdâ olan misâfir; bunu Allâh(C.C.)'ın sanat ve kudreti için çok mu görüyor da şaşıyorsun?

بر قرائت من حریصم همچو جان
من ز حق در خواستم کای مستعان
9555-Ben Allâh(C.C.)'a duâ ettim ve: Ey kendisinden yardım istenilen Cenâb-ı Hakk! Bir kimse canına ne kadar düşkünse, ben de Kur'ân-ı Kerîm okumaya öylesine düşkünüm.

در دو دیده وقت خواندن بی‌گرم
نیستم حافظ مرا نوری بده
9556-Hâfız değilim. Okuyacağım vakit gözlerime bir nûr ver ki yanlızsız okuyabileyim.

که بگیرم مصحف و خوانم عیان
باز ده دو دیده‌ام را آن زمان
9557-Bana iki gözümün görüşünü iâde et ki mushafı alıp ayân beyân tilâvet edeyim, dedim.

ای به هر رنجی به ما او میدوار
آمد از حضرت ندا کای مرد کار
9558-Allâh(C.C.)'tan bana bir nidâ geldi: Ey amel-i sâlih ehli, ey her musibette bizden ümidvâr olan!

که ترا گوید به هر دم برتر آ
حسن ظن است و امیدی خوش ترا
9559-Sende bir hüsn-i zan ve hoş bir ümit var ki onlar sana daima yüksel demektedirler.

یا ز مصحفها قرائت بایدت
هر زمان که قصد خواندن باشدت
9560-Ne vakit sende okumaya istek, yahut mushaflardan kırâate arzu olursa,

تا فرو خوانی معظم جوهر را
من در آن دم وادهم چشم ترا
9561-Ben o sırada senin gözündeki görme hissini iâde ederim de Kur'ân-ı Kerîm'in yazılmış harflerini okursun.

واگشایم مصحف اندر خواندن
همچنان کرد و هر آن گاهی که من
9562-Dediği gibi de yaptı. Ben ne vakit okumak için Kur'ân-ı Kerîm'i açsam,

آن گرامی پادشاه و کردگار
آن خبیری که نشد غافل ز کار
9563-O her şeyden haberdâr olan Ulu Pâdişâh,

در زمان همچون چراغ شب نور
باز بخشد بینشم آن شاه فرد
9564-Ve O Rabb'ül-Ahad Hazretleri görüşümü iade eder. O vakit gece karanlığını izâle eden bir çırağ gibi olurum.

هر چه بستاند فرستد اعتیاض
زین سبب نبود ولی را اعتراض

9565-Bundan dolayı Veliyy'ül-Hamîd olan Allâh(C.C.)'a itirâz edilemez. Ne alırsa karşılığını verir.

در میان ماتمی سورت دهد گر بسوزد باغت انگورت دهد

9566-Ey sâlik; Bağıni mı yaktı? Sana bir bağ dolusu üzüm ihsan eder; hattâ mâtem içerisinde iken sana düğün gibi meserret ihsân eder.

کان غمها را دل مستی دهد آن شل بی دست را دستی دهد

9567-O elsiz çolağa, hikayesi geçen Şeyh-i Akta'a zenbil örerken el verir; gam mâdeni olmuş, gam ve keder içinde boğulmuş bir kimseye neş'eli ve mest olmuş bir gönül ihsân eder.

چون عوض می آید از مفقود زفت لا نسلم و اعتراض از ما برفت

9568-Büyük bir kaybın karşılığı geldiği için bizden itiraz etmek gitmiştir.

راضیم گر آتش ما را کشد چون که بی آتش مرا گرمی رسد

9569-Çünkü bana ateşsiz de harâret geliyor; şu halde ateşimi söndürse de râzıyım.

گر چراغت شد چه افغان می کنی بی چراغی چون دهد او روشنی

9570-Mâdem O, kandilsiz de aydınlık veriyor, şu halde senin kandilin gider, yâhut sönerse neye feryât ediyorsun?

“ALLÂH(C.C.)'İN HÜKÜMLERİNE; KAZA VE KADERİNE RAZI OLUP DA İLÂHÎ BU HÜKMÜ TEBDİL EYLE DİYE DUA VE TAZARRU ETMEYEN BAZI EVLİYÂNIN SIFATI”

صفت بعضی از اولیا که راضی اند به احکام و دعا و لایه نکنند که این حکم را بگردان

که ندارند اعتراضی در جهان بشنو اکنون قصه‌ی آن رهروان

9571-Şimdi de, Dünyada hiçbir şeye itirâz etmeyen sâliklerin hikâyesini dinle.

که گهی دوزند و گاهی می درند ز اولیا اهل دعا خود دیگرند

9572-Evliyâdan ehl-i duâ olanlar başkadır ki, onlar bazen dikerler, bazen de yırtarlar.

که دهانشان بسته باشد از دعا قوم دیگر می شناسم ز اولیا

9573-Evliyâullahtan başka bir cemâati tanırım ki ağızları duâdan kapalıdır.

جستن دفع قضاشان شد حرام از رضا که هست رام آن کرام

9574-O büyük zevât Allâh(C.C.)'ın hükümlerine razı olmuşlardır. Kazâ'nın def'ini aramak onlara haram olmuştur.

کفرشان آید طلب کردن خلاص در قضا ذوقی همی بینند خاص

9575-Allâh(C.C.)'ın hâs kulları kazâda bir zevk görürler, Hüküm-i Kazâ'dan kurtulmayı talep ve duâ etmek onlara âdetâ küfür gelir.

حسن ظنی بر دل ایشان گشود که نپوشند از غمی جامه‌ی کبود

9576-Cenâb-ı Hakk, onların kalbine bir hüsn-i zan vermiştir ki bir musibet dolayısıyla matem elbisesi giymezler.

“BEHLÜL'ÜN BİR DERVİŞ'E SUÂL SORMASI”

سؤال کردن بهلول آن درویش را

گفت بهلول آن یکی درویش را
چونی ای درویش واقف کن مرا
9577-Behlül bir derviş: Ey derviş, nasılsın? Halinden beni haberdâr eyle, dedi.

گفت چون باشد کسی که جاودان
بر مراد او رود کار جهان
9578-Derviş şöyle cevap verdi: Dünyânın işi dâima murâdınca giden bir kimse nasıl olur?

سیل و جوها بر مراد او روند
اختران ز آن سان که خواهد آن شوند
9579-Seller ve dereler onun murâdına göre akar, yıldızlar o nasıl ister ise öyle olur.

زندگی و مرگ، سرهنگان او
بر مراد او روانه کو به کو
9580-Hayat ve ölüm, onun çavuşlarıdır ki onun murâdınca köy köy dolaşırlar.

هر کجا خواهد فرستد تعزیت
هر کجا خواهد ببخشد تهنیت
9581-Nereye isterse başsağlığı haberi yollar, nereye isterse tebrikler gönderir.

سالکان راه هم بر کام او
ماندگان از راه هم در دام او
9582-Allâh(C.C.) yolu sâlikleri onun murâdınca sülûk ederler, o yoldan geri kalanlar da onun tuzağına düşerler.

هیچ دندان نهند در جهان
بی‌رضا و امر آن فرمان‌روان
9583-O hükmü yürüyen kimsenin rızası ve emri olmayınca Dünyada hiçbir ağız gülmez.

گفت ای شه راست گفتی همچنین
در فر و سیمای تو پیدا است این
9584-Behlül dedi ki: Şâhim! Doğru söyledin, bu dediklerin de senin yüzünde zâhirdir.

این و صد چندینی ای صادق و لیک
شرح کن این را بیان کن نیک
9585-Ey sâdik veli! Sen böylesin, hatta yüz misli fazlasın, lâkin sözlerini şerh ile iyice ve açıkça beyân et.

آن چنان که فاضل و مرد فضول
چون به گوش او رسد آرد قبول
9586-Öyle şerh ve beyân et ki sözlerin, fazîletli olanların da, olmayanların da kulağına gidince kabul olunsun.

آن چنانش شرح کن اندر کلام
که از آن بهره بیابد عقل عام
9587-Sözünü öyle izah et ki o izahından havâs da, avâm da müstefit olsun.

ناطق کامل چو خوان باشی بود
خوانش پر هر گونه‌ی آشی بود
9588-Söz söyleyen kemal sahibi olursa, maârif ve hakâyık sofrasını serdi mi, o sofranda her türlü aş bulunur da,

که نماند هیچ مهمان بی‌نوا
هر کسی یابد غذای خود جدا
9589-Hiçbir misafir aç kalmaz, herkes orada gıdâsını bulur.

همچو قرآن که به معنی هفت توست
خاص را و عام را مطعم در اوست
9590-Kur'an-ı Kerîm gibi yedi kat mânâsı vardır. O'nda havâs için de, avâm için de nasîb mevcuttur.

گفت این باری یقین شد پیش عام
که جهان در امر یزدان است رام

9591-O derviş şöyle cevap verdi: Avâmın indinde şu kanaat yerleşmiştir ki: Cihân, Allâh(C.C.)'ın emrine râmdır ve mutîdir.

هیچ برگی در نیفتد از درخت
بی‌قضا و حکم آن سلطان بخت

9592-Hakk'ın kazâsı ve hükmü olmayınca ağaçtan bir yaprak düşmez.

از دهان لقمه نشد سوی گلو
تا نگوید لقمه را حق که ادخلوا

9593-Cenâb-ı Hakk, "Gir" demeyince, ağızdan boğaza doğru bir lokma inemez.

میل و رغبت کان زمام آدمی است
جنبش آن رام امر آن غنی است

9594-İnsanın dizgini mesâbesinde bulunan istek ve arzular da o Gani Allâh(C.C.)'ın emir ve irâdesine bağılıdır.

در زمینها و آسمانها ذره‌ای
پر نجنباند نگرده پره‌ای

9595-Yerlerde ve göklerde bir zerre bile O'nun hükmü olmadıkça kanat kımılatıp uçamaz.

جز به فرمان قدیم نافذش
شرح نتوان کرد و جلدی نیست خوش

9596-Allâh(C.C.)'ın kadîm, ezelî ve nâfiz olan fermânı olmayınca, O'nun tasarruf kudreti şerh ve izah edilemez. Buna dâir celâdet ve cesâret göstermek de hoş değildir.

که شمرد برگ درختان را تمام
بی‌نهایت کی شود در نطق رام

9597-Ağaçların yapraklarını tamam olarak kim sayabilir? Nihayeti olmayan nasıl târife girer? Mutenâbî, lâyetenâhîyi tâ'rif edebilir mi?

این قدر بشنو که چون کلی کار
می‌نگردد جز به امر کردگار

9598-Şu kaderi işit ve anla ki, hiçbir iş, Allâh(C.C.)'ın emir ve irâdesi olmayınca ve o irâdenin hilâfına olarak vukua gelemes.

چون قضای حق رضای بنده شد
حکم او را بنده‌ای خواهنده شد

9599-Bir kul, İlâhî Kaza'ya mutî ve onun hükmüne teslim bulununca,

نی تکلف نه پی مزد و ثواب
بلکه طبع او چنین شد مستطاب

9600-Tekellüfsüz, gararsız, ıvazsız, hatta ücret ve sevap tâlibi olmaksızın sırf emre itâat etmekten o kulun tabiatı hoşlanır.

زندگی خود نخواهد بهر خود
نی پی ذوق حیات مستلذ

9601-Yaşamasını nefsi için de, lezzetli hayatın zevki için de istemez.

هر کجا امر قدم را مسلکی است
زندگی و مردگی پیشش یکی است

9602-Her nerede -her kimde- Ezelî emre itâat mesleki varsa ölüm ve hayat o kimse için müsâvîdir.

بهر یزدان می‌زید نی بهر گنج
بهر یزدان می‌مرد نه از خوف و رنج

9603-Öyle bir kimse; hazine sahibi olmak için değil, Allâh(C.C.)'a ibâdet için yaşar. Hastalık korkusundan değil, Allâh(C.C.) rızâsı için ölür.

هست ایمانش برای خواست او
نه برای جنت و اشجار و جو

9604-O muhterem zâtın imânı, Allâh(C.C.)'ın rızâsı içindir. Cennet ve oradaki ağaçlar ile nehirler için değildir.

این چنین آمد ز اصل آن خوی او
نه ریاضت نه به جست و جوی او

9605-O insan-ı kâmilin ahlâkı ezelden böyle gelmiştir. Riyâzetle ve araştırma ile hâsıl olmuş değildir.

آن گهان خندد که او بیند رضا
همچو حلوائی شکر او را قضا

9606-O insan-ı kâmil, mâbûdunun rızâsını görünce güler. Kazânın hükmü ona şeker helvası gibi gelir.

بنده‌ای کش خوی و خلقت این بود نه جهان بر امر و فرمانش رود

9607-Cihan, ahlâkı ve yaradılışı böyle olan bir kulun emr ve fermânına göre hareket etmez mi?

پس چرا لابه کند او یا دعا که بگردان ای خداوند این قضا

9608-O halde; İlâhî bu kazâyı tahvil eyle diye niçin duâ ve niyaz etsin.

مرگ او و مرگ فرزندان او بهر حق پیشش چو حلوا در گلو

9609-Kendi ölümü de, oğullarının ölümü de onun indinde helvânın boğaza verdiği lezzeti verir. Çünkü Allâh(C.C.) rızâsı içindir.

نزع فرزندان بر آن با وفا چون قطایف پیش شیخ بی‌نوا

9610-Çocuklarının vefâtı, o vefâlî zât için, fakir bir ihtiyara kadâyıf gibi tatlı gelir.

پس چرا گوید دعا الا مگر در دعا بیند رضای دادگر

9611-Öyle ise, Allâh(C.C.)'ın rızasını duâ'da görmedikçe neden duâ etsin?

آن شفاعت و آن دعا نه از رحم خود می‌کند آن بنده‌ی صاحب رشد

9612-O irşâd sahibi insan-ı Kâmil, duâyı da, şefâatı da kendi merhametinden etmez, Allâh(C.C.)'ın ilhâmiyle eder.

رحم خود را او همان دم سوخته است که چراغ عشق حق افروخته ست

9613-O mübârek zât; İlâhî Aşk'ın çırağını kalbinde yaktığı andan itibaren kendi merhametini de yakmıştır.

سوخت مر اوصاف خود را مو به مو دوزخ اوصاف او عشق است و او

9614-Onun aşkı vasıflarına cehennem gibidir. O vasıfların hepsini o cehennem de yakmıştır.

هر طروقی این فروقی کی شناخت جز دقوقی تا در این دولت بتاخت

9615-Fakat, geceleyin yol alanlar bunları nereden anlayacaklar? Bunları, Dekuki gibi yalnız bu devlete ulaşan kişi bilir.

“ŞEYH DEKÛKÎ VE KERÂMETLERİ”

قصه‌ی دقوقی و کراماتش

آن دقوقی داشت خوش دیباجه‌ای عاشق و صاحب کرامت خواجه‌ای

9616-Dekûkî'nin hoş bir bidâyeti vardır. Âşık ve kerâmet sahibi bir zât idi.

بر زمین می‌شد چو مه بر آسمان شب روان را گشته زو روشن روان

9617-Yeryüzünde, gökteki Ay gibi idi. Gece yürüyenlerin zulmette kalmış olan sâliklerin ruhu ondan nûr alırdı.

در مقامی مسکنی کم ساختی در مقامی مسکنی کم ساختی

9618-Bir yerde az otururdu. Bir köyde iki günden fazla oturmazdı.

گفت در يك خانه گر باشم دو روز عشق آن مسکن کند در من فروز

9619-Derdi ki: Eğer bir evde iki günden fazla otursam, kalbimde oranın sevgisi alevlenir.

غرة المسکن أحاذره أنا انقلي يا نفس سافر للغنا

9620-Ben meskene aldanmaktan, ona bağlanıp kalmaktan çekinirim. Ey nefis, intikâl et ve zenginleşmek için sefere çık, derim.

لا أعود خلق قلبي بالمكان كي يكون خالصا في الامتحان

9621-İmtihanda hâlis ve muhlis olması için ben kalbimi hiçbir yere alıştırmam, derdi.

روز اندر سیر بد شب در نماز چشم اندر شاه باز او همچو باز

9622-Şeyh Dekûkî gündüzleri seyâhatte, geceleri namaz ve niyazda idi. Gözü, doğan kuşu gibi, Şâh'a karşı açıktı.

منقطع از خلق نه از بد خویی منفرد از مرد و زن نی از دویی

9623-Halktan ayrılmıştı, fakat bu ayrılış kötü huyluluktan değildi. Erkek ve kadından teferrüd etmişti. Fakat bu infirâd, ikilikten, halkı ve Hakk'ı ayrı ayrı görmekten değildi.

مشفقی بر خلق و نافع همچو آب خوش شفیعی و دعایش مستجاب

9624-Halka şefkatli ve su gibi menfeatli, hoş bir şefâatçi idi ki, halka dua eder, duası da müstecâb olurdu.

نيك و بد را مهربان و مستقر بهتر از مادر شهي تر از پدر

9625-İyiye de, kötüye de merhametli bir melce' idi. İnsanlara, anadan, babadan daha şefkatli idi.

گفت پیغمبر شما را ای مهران چون پدر هستم شفیق و مهربان

9626-Hz. Peygamber buyurmuştur ki: Ey ashâbım ve ümmetim; ben size bir babadan daha şefkatli ve merhametliyim.

ز آن سبب که جمله اجزای منید جزو را از کل چرا بر می‌کنید

9627-Hepiniz benim cüz'lerim olduğunuz halde, cüz'ü niçin Kül'den ayırıyorsunuz?

جزو از کل قطع شد بی‌کار شد عضو از تن قطع شد مردار شد

9628-Bir cüz; külden irtibatı kesilince iş göremez hâle gelir. Bir uzuv, bedenden kesilince murdar olur.

تا نپیوندد به کل بار دگر مرده باشد نبودش از جان خبر

9629-Tekrar kül'le birleşmedikçe ölü kalır, candan haberi olmaz.

ور بجند نیست آن را خود سند عضو نو ببریده هم جنبش کند

9630-O cüz'; hareket etse bile bu onun diriliğine delil olmaz. Çünkü yeni kesilmiş bir uzuv da kımıldar.

جزو ازین کل گر برد يك سو رود این نه آن کل است کاو ناقص شود

9631-Cüz'; külden kesilince bir tarafa gider, kaybolur. Fakat kül, onun kesilmesiyle nâkıs olmaz.

قطع و وصل او نیاید در مقال چیز ناقص گفته شد بهر مثال

9632-Onun kesilmesi ve bitişmesi söz ile anlatılamaz. Bu anlatış bir haber-i nâkısdir ki misâl için irad edilmiştir.

“DEKÛKİ KISSASINA AVDET”

باز گشتن به قصه‌ی دقوی

مر علی را در مثالی شیر خواند شیر مثل او نباشد گر چه راند

9633-Hz. Peygamber (S.A.V.), Ali (R.A.) e “Esed- ullâh” demiştir. Resûl-i Ekrem bu teşbihi yapmakla beraber hakîkatte arslan, Ali (R.A.) gibi olamaz.

- از مثال و مثل و فرق آن بران
 9634-Ey genç! Misâl ile benzeri arasındaki farkı bırak da Dekûkî kışasına avdet et.
 جانب قصه‌ی دقوی ای جوان
- آن که در فتوی امام خلق بود
 9635-Dekûkî, fetvâ hususunda halkın imâmı idi, takvâ yolunda da meleklerle tefevvuk etmişti.
 گوی تقوی از فرشته می‌ربود
- آن که اندر سیر مه را مات کرد
 9636-O, seyr ü sülûkünde kameri mat etmişti. Onun dindarlığına din bile gıpta ediyordu.
 هم ز دین داری او دین رشک خورد
- با چنین تقوی و اوراد و قیام
 9637-Bu kadar takvasıyla, evrâdiyle, namaza kıyâmıyla gene de Allâh(C.C.)'ın has kullarını görmeğe talip idi.
 طالب خاصان حق بودی مدام
- در سفر معظم مرادش آن بدی
 9638-Seferlerinden en büyük murâdı bir an bir has kul ile buluşmak ve konuşmak idi.
 که دمی بر بنده‌ی خاصی زدی
- این همی‌گفتی چو می‌رفتی به راه
 9639-Yolda giderken: İlâhî, beni has kullarına yakîn ve mülâki eyle diye duâ ederdi.
 کن قرین خاصگانم ای اله
- یا رب آنها را که بشناسد دلم
 9640-Yâ Rabbî, kalbimin bildiği has kullarının ben kulu, kölesi ve hizmetkârıyım!
 بنده و بسته میان و مجلم
- و انکه نشناسم تو ای یزدان جان
 9641-Ey ruhumun Hâlikî olan Allâh(C.C.)! Bilmediğim has kullarını da, hicap içinde olan bana, şefkatli kıl.
 بر من محجوبشان کن مهربان
- حضرتش گفتی که ای صدر مهین
 9642-Hz. Hakk da ona derdi ki: "Ey veliy-yi âzam; bu ne aşktır, bu ne hararettir ki geçmiyor?
 این چه عشق است و چه استسقا است این
- مهر من داری چه می‌جویی دگر
 9643-Benim muhabbetime mazhar olmuşsun, daha ne istiyorsun? Allâh(C.C.) seninle beraberken neden beşeri talep ediyorsun?
 چون خدا با تست چون جویی بشر
- او بگفتی یا رب ای دانای راز
 9644-Dekûkî derdi ki: Ey sırları bilen Rabbim! Kalbime niyaz yolunu sen açtın.
 تو گشودی در دلم راه نیاز
- در میان بحر اگر بنشسته‌ام
 9645-Ben deniz ortasında oturmakta isem de, testi suyuna da tama' etmekteyim.
 طمع در آب سبو هم بسته‌ام
- همچو داوادم نود نعجه مراست
 9646-Ben Dâvut gibiyim ki doksan koyunum var. Öyle iken arkadaşımın bir koyununa tamâ' ediyorum.
 طمع در نعجه‌ی حریفم هم بجاست
- حرص اندر عشق تو فخر است و جاه
 9647-İlâhî, senin aşkındaki hırs, iftîhârı mûcib ve mâ'nevî bir mertebedir, senden gayrisine olan hırs ise ayıptır ve nâkıstır.
 حرص اندر غیر تو ننگ و تباه
- شهوت و حرص نران پیشی بود
 و آن هیزان ننگ و بد کیشی بود

9648-Erkeklerin şehveti ve hırsı ön taraftan olur ki onu meşrû bir sûrette ve izdivâç ile teskin ederler. Ahlâksız takımının şehveti ve hırsı ise kötü meslekliliktir.

حرص مردان از ره پیشی بود در مخنث حرص سوی پس رود

9649-Erkeklerin hırsı ön taraftandır. Muhannislerin hırsı da arka cihettendir.

آن یکی حرص از کمال مردی اس و آن دگر حرص افتضاح و سردی است

9650-Birinci hırs erkekliğin kemâlindendir. Öbür hırs ise rezâlettir ve soğukluktur.

آه سری هست اینجا بس نهان که سوی خضری شود موسی دوان

9651-Âh burada avâmdan çok gizli bir sır vardır ki onu anlamak için Hz. Mûsâ, Hızır Aleyhisselâmın nezdine gider.

همچو مستسقی کز آبش سیر نیست بر هر آن چه یافتی بالله مایست

9652-Bahsedilen zevât-ı kirâmın bu hırsı memdûhu, suya doymayan bir susuzun harâreti gibidir. Sen de ey sâlik; mâneviyattan her ne bulursan ona kanaat edip durma, daima fazlasını iste!

بی‌نهایت حضرت است این بارگاه صدر را بگذار صدر تست راه

9653-Allâh(C.C.)'ın dergâhı, nihâyeti olmayan bir bârigâhtır. Sen de bulunduğun makamı baş sedir ittihaz ederek ona bağlanıp kalma. Senin sadrın sülûk ve terakki yoludur. Daima ilerlemeye bak.

“MÛSÂ ALEYHİSSELÂMIN PEYGAMBERLİKTE VE ALLÂH(C.C.)’A YAKINLIKTAKİ KEMÂLİYLE BERABER HIZIR’I ARAMASININ SIRRI”

سر طلب کردن موسی خضر را علیهما السلام با کمال نبوت و قربت

از کلیم حق بیاموز ای کریم بین چه می‌گوید ز مشتاقی کلیم

9654-Ey kerîm olan kimse! Bu memduh hırsı Kelîmullah’tan öğren. Öğrenmeye iştîyâkından dolayı bak Kelîm Hazretleri ne diyor:

با چنین جاه و چنین پیغمبری طالب خضرم ز خود بینی بری

9655-Bunca makama sahip olduğum, yüce bir Peygamber olduğum halde kendimi görmüyor, kendime varlık vermiyorum, Hızır’ı aramaktayım.

موسی! تو قوم خود را هشته‌ای در پی نیکو پپی سر گشته‌ای

9656-Ey Mûsâ, sen kendi kavmini bırakmışsın, mübârek zâtın izine düşmüşsün.

کیقبادی رسته از خوف و رجا چند گردی چند جویی تا کجا

9657-Sen havfden de, recâdan da kurtulmuş büyük bir peygambersin. Daha ne kadar dolaşacak, ne kadar ve nereye kadar arayacaksın?

آسمانا چند پیمایی زمین آن تو با تست و تو واقف بر این

9658-Aradığın sende... Bunu sen de bilirsin. Ey semâ kadar yüksek peygamber, zeminde ne kadar dolaşacaksın?

گفت موسی این ملامت کم کنید آفتاب و ماه را کم ره زنید

9659-Mûsâ Aleyhisselâm dedi ki: Bu melâmeti etmeyiniz. Güneşle ayın yolunu kesmeyiniz.

می‌روم تا مجمع البحرین من تا شوم مصحوب سلطان زمن

9660-Ben zamanın sultanı bir velî olan Hızır ile sohbet için Mecmaul Bahreyn'e kadar gidiyorum.

اجعل الخضر لأمری سببا ذاك أو أمضي و أسري حقبا

9661-Hızır'ı, Hakîkate ulaşmak için, sebep kılacağım; bunun için de uzun müddet sefer edeceğim.

سالها پرم به پر و بالها سالها چه بود هزاران سالها

9662-Himmet ve azîmet kanatlarıyla yıllarca uçacağım; yıllar ne demek? Binlerce yıl geçse bile yine onu arayacağım.

می‌روم یعنی نمی‌ارزد بدان عشق جانان کم مدان از عشق نان

9663-Onu aramak için gideceğim. Bu gidiş onu bulmaya değmez mi? Cânânın aşkı ekmek aşkından aşığı mıdır?

این سخن پایان ندارد ای عمو داستان آن دقوقی را بگو

9664-Amca! Mûsâ ve Hızır bahsinin sonu gelmez. Onu bırak da Dekûkî kıssasını söyle.

“DEKÛKÎ KISSASINA AVDET”

باز گشتن به قصه‌ی دقوقی

آن دقوقی رحمة الله علیه گفت سافرت مدی فی خافیه

9665-Allâh(C.C.) rahmet eylesin Dekûkî demiştir ki: Uzun müddet Allâh(C.C.)'ın meşrık ve mağribi arasında seferler yaptım.

سال و مه رفتم سفر از عشق ماه بی‌خبر از راه حیران در اله

9666-Yıllarca ve aylarca Hakikat Ay'ının -Allâh(C.C.)'ın- aşkıyla, yoldan bihâber ve Hakkın kudret ve sanatına hayran olarak seferlerde bulundum.

پا برهنه می‌روی بر خار و سنگ گفت من حیرانم و بی‌خویش و دنگ

9667-Biri ona dedi ki: Toprak ve taş üstünde yalın ayak gidiyorsun. Dekûkî cevap verdi ki: “Ben hayrânım, kendimde değilim, şaşkınım.”

تو مبین این پایها را بر زمین ز آنکه بر دل می‌رود عاشق یقین

9968-Sen bu ayakları zemin üzerinde yürüyor görme. Çünkü âşık yakinen ve bilâ şek Gönül yurdunda sefer eder.

از ره و منزل ز کوتاه و دراز دل چه داند اوست مست دلنواز

9969-Yolu, menzili, yolun kısalığını ve uzunluğunu gönül ne bilir? Çünkü o, kalbi okşayıp taltif eden Allâh(C.C.)'ın mestidir.

آن دراز و کوتاه اوصاف تن است رفتن ارواح دیگر رفتن است

9970-Uzunluk ve kısalık cesedin vasıflarıdır. Ruhların seyri ise başka bir gidiştir.

تو سفر کردی ز نطفه تا به عقل نی به گامی بود نی منزل نه نقل

9671-Ey sâlik; sen babanın nutfesinden akıl ve şuur sâhibi oluncaya kadar bir çok tahavvülât geçirdin ve durumdan duruma sefer ettin. Lâkin o seferler ne adımla, ne menzil ile, ne de nakil ile idi.

سیر جان بی‌چون بود در دور و دیر جسم ما از جان بیاموزید سیر

9672-Devr ve deyrde rûhun seyr ve seferi bilâ keyfiyettir. Bizim cismimiz seyr ve seferi ruhtan öğrenmiştir.

سیر جسمانه رها کرد او کنون می‌رود بی‌چون نهان در شکل چون
9673-Şimdi Dekûkî de cismânî seferi bırakmış, mânevî bir keyfiyyete
bürünüp gizlice bilâkeyfiyyet gitmektedir.

گفت روزی می‌شدم مشتاق‌وار تا ببینم در بشر انوار یار
9674-Dekûkî dedi ki: Bir gün “Yâr” in nurlarını insanda göreyim diye
müştâk oldum.

تا ببینم قلزمی در قطره‌ای آفتابی درج اندر ذره‌ای
9675-Denizi damlada, Güneşi zerrede görmek istedim.
چون رسیدم سوی يك ساحل به گام بود بی‌گه گشته روز و وقت شام
9676-Akıl ve ruh kademiyle bir deniz kıyısına vasıl oldum ki gündüz
gecikmiş, vakit akşam olmuştu.

“DENİZ KENARINDA YEDİ MUM MİSALİNİ GÖRÜNMESİ”

نمودن مثال هفت شمع سوی ساحل

هفت شمع از دور دیدم ناگهان اندر آن ساحل شتابیدم بدان
9677-Ansızın uzaktan yedi mum gördüm. Ona doğru sâhile koştum.
نور شعله‌ی هر یکی شمعی از آن بر شده خوش تا عنان آسمان
9678-O mumlardan her birinin nuru hoş bir surette gökyüzüne kadar
yükselmişti.

خیره گشتم خیرگی هم خیره گشت موج حیرت عقل را از سر گذشت
9679-O kadar şaşırdım ki şaşkınlık bile şaşırdı. Hayret dalgası aklın
başını aştı.

این چگونه شمعها افروخته ست کاین دو دیده‌ی خلق از اینها دوخته ست
9680-Diyorum ki bunlar nasıl mumlardır ki, bu kadar parlak oldukları
halde halkın gözü onları görmüyor?

خلق جویان چراغی گشته بود پیش آن شمعی که بر مه می‌فزود
9681-Ay’dan daha parlak olan bu mum önünde halk kandil aramaktadır.
چشم بندی بد عجب بر دیده‌ها بندشان می‌کرد یَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
9682-Acaba halkın gözlerinde bir bağ mı var ve o bağı, dilediğini
hidâyete çıkaran Cenâb-ı Hakk mı bağlatmıştı ki bu kadar parlak envârı
görmüyorlar?

“O YEDİ MUMUN BİR MUM GİBİ OLMASI”

شدن آن هفت شمع بر مثال يك شمع

می‌شکافد نور او جیب فلك باز می‌دیدم که می‌شد هفت يك
9683-Tekrar gördüm ki o yedi mum bir oldu ve onun nuru feleğin cebini
yırttı.

باز آن يك بار دیگر هفت شد مستی و حیرانی من زفت شد
9684-Tekrar o bir, yedi oldu. Benim mestliğim ve hayranlığım arttı.
اتصالاتی میان شمعها که نیاید بر زبان و گفت ما
9685-O mumlar arasında öyle birleşme vardı ki, dil ile ifâde etmeye
imkân yok.

آن که يك دیدن کند ادراك آن سالها نتوان نمودن از زبان
9686-Bir kimse, bir görüşte idrâk eylediğini yıllarca lisânıyla anlatamaz.

آن که يك دم بیندش ادراك هوش سالها نتوان شنودن آن بگوش
9687-İdrak ve şuurun bir ân içinde gördüğünü kulak yıllarca dinlese anlayamaz.

چون که پایانی ندارد رو اليك ز انكه لا أحصي ثناء ما عليك
9688-Çünkü bu bahsin sonu yoktur. Ey sâlik; sen kendine doğru git ve her şeyi kendinde bulmaya cehdet! Sen öyle bir câmi-i kevnsin ki ben sana lââyık olan senâyı etmekten âcizim.

پیشتر رفتم دوان کان شمعهها تا چه چیز است از نشان کبریا
9689-O mumlar, Nişân-ı Kibriyâdan nedir? diye koşarak ilerledim.

می‌شدم بی‌خویش و مدهوش و خراب تا بیفتادم ز تعجیل و شتاب
9690-Kendimden geçiyor ve harap oluyordum; acele koşmaktan nihâyet yere düştüm.

ساعتی بی‌هوش و بی‌عقل اندر این اوفتادم بر سر خاک زمین
9691-Bir müddet kendimde ve aklım başımda olmaksızın toprak üstünde yattım.

باز با هوش آمدم برخاستم در روش گویی نه سر نی پاستم
9692-Tekrar şuurum başıma geldi, kalktım. Yürürken sanki ne baştım, ne ayaktım.

“MUMLARIN YEDİ İNSAN OLARAK GÖRÜNMESİ”

نمودن آن شمعهها در نظر هفت مرد

هفت شمع اندر نظر شد هفت مرد نورشان می‌شد به سقف لاجورد
9693-Yedi mum, nazarımda yedi insan oldu ki onların nuru gök kubbeye kadar yükseliyordu.

پیش آن انوار نور روز درد از صلابت نورها را می‌سترد
9694-Onların nuru karşısında gündüz aydınlığı tortu gibi kalıyordu. O nur, sâir nurları silip süpürüyordu.

“TEKRAR O MUMLARIN YEDİ AĞAÇ OLMASI”

باز شدن آن شمعهها هفت درخت

باز هر يك مرد شد شکل درخت چشم از سیزی ایشان نيك بخت
9695-Tekrar o kimselerin her biri bir ağaç şeklini aldı. O ağaçlardaki yeşilliğin güzelliğinden göz mes’ud oluyordu.

ز انبهی برگ پیدا نیست شاخ برگ هم گم گشته از میوهی فراخ
9696-Yapraklarının çokluğundan dalları gözüküyordu. Meyvelerinin fazlalığından yapraklarda kaybolmuştu.

هر درختی شاخ بر سدره زده سدره چه بود از خلا بیرون شده
9697-Her ağacın dalı Sidret-ül-müntehâya erişmişti. Hayır, Sidre ne olur? O dallar Alem-i imkânın da hâricine çıkmıştı.

بیخ هر يك رفته در قعر زمین زیرتر از گاو و ماهی بد یقین
9698-Ağaçlardan her birinin kökü yerin dibine kadar girmiş ve Arzi taşıdığı vehmedilen öküzle balığı da geçmişti.
 بیخشان از شاخ خندان روی تر عقل از آن اشکالشان زیر و زبر
9699-O ağaçların kökü, dallarından ziyâde güler yüzlü idi ki, akıl, onların bu şenliklerinden alt üst oluyordu.
 میوه‌ای که بر شکافیدی ز زور همچو آب از میوه جستی برق نور
9700-Olgunluktan yarılan meyvelerinden su gibi nur şimşekleri fışkırmakta idi.

“O AĞAÇLARIN HALK GÖZÜNDEN GİZLİ OLMASI”

مخفی بودن آن درختان از چشم خلق

این عجب‌تر که بر ایشان می‌گذشت صد هزاران خلق از صحرا و دشت
9701-Bu daha şaşılacak bir şeydi ki, onların yanından, yüz binlerce halk sahrâdan ve kırdan gelip geçerd.
 ز آرزوی سایه جان می‌باختند از گلیمی سایه‌بان می‌ساختند
9702-Gölge bulmak arzusu ile can verirlerdi. Kilimden, keçeden gölgelik yaparlardı.
 سایه‌ی آن را نمی‌دیدند هیچ صد تفو بر دیده‌های پیچ پیچ
9703-O ağaçların gölgesini görmezlerdi. Böyle ma'lûl olan gözlere yüzlerce yazıklar olsun.
 ختم کرده قهر حق بر دیده‌ها که نبیند ماه را بیند سها
9704-Allâh(C.C.)’ın kahrı böyle gözleri mühürlemişti ki, Kamere bakıyorlar da Sühâ görüyorlardı.
 ذره‌ای را بیند و خورشید نه لیک از لطف و کرم نومید نه
9705-Öyle gözler zerreyi görür de güneşi müşâhede etmez. Böyle olmakla berâber Allâh(C.C.)’ın lütuf ve kereminden ümit kesilmez.
 کاروانها بی‌نوا و این میوه‌ها پخته می‌ریزد چه سحر است ای خدا
9706-Yanlarından geçen kervanlar, nevâlesiz kalmış iken, bu ağaçların dökülen olgun meyvelerini göremiyorlar. İlâhi bu nasıl bir sihirdir?
 سیب پوسیده‌ی چیدند خلق درهم افتاده به یغما خشک حلق
9707-Halk, çürümüş elmayı kapabilmek için birbirlerine girer ve onu çiğner de boğazı kurur kalır.
 گفته هر برگ و شکوفه‌ی آن غصون دم‌به‌دم یا لَیْتَ قَوْمِی یعلمون
9708-O ağaçlardaki çiçeklerin her yaprağı, dallar üstünden, ne olurdu bizi bilselerdi derler.
 بانگ می‌آمد ز سوی هر درخت سوی ما آید خلق شور بخت
9709-Ey bedbaht halk, bizim tarafımıza gelin, diye her ağaçtan ses gelir.
 بانگ می‌آمد ز غیرت بر شجر چشمشان بستیم گلا لا وزر
9710-Fakat Allâh(C.C.)’tan ağaçlara: “Biz onların gözlerini bağladık. Hayır, onlar için sığınacak yer yoktur” diye nidâ gelir.
 گر کسی می‌گفتشان کاین سو روید تا از این اشجار مستسعد شوید

9711-Eğer onlara birisi, bu tarafa gelin de şu ağaçlardan evliyâullahdan seâdet devşiriniz dese,

جمله می‌گفتند کاین مسکین مست از قضاء الله دیوانه شده‌ست

9712-Hepsi de derler ki: Bu miskin sarhoş, İlâhî takdirle çıldırmış.

مغز این مسکین ز سودای دراز وز ریاضت گشت فاسد چون پیاز

9713-Bu miskininin beyni sonu gelmez hulyâ ve riyâzetle soğan gibi çürümüş derler.

او عجب می‌ماند یا رب حال چیست خلق را این پرده و اضلال چیست

9714-Halkı evliyâullah nezdine davet eden kimse taaccüb ederek der ki: “Yâ Rabbi, halkın gözündeki bu perde ve düşmüş oldukları bu dalâlet nedir?”

خلق گوناگون با صد رای و عقل يك قدم آن سو نمی‌آرند نقل

9715-Türlü türlü halk, yüzlerce akıl ve rey ile beraber, evliyâullah tarafına gidemiyorlar.

عاقلان و زیرکانشان ز اتفاق گشته منکر زین چنین باغی و عاق

9716-Halkın akıllı ve zekileri hep birden inkâra düşmüşler. Onların bu azgınlığına, bu isyanına bakıyorum da şüpheleniyorum.

یا منم دیوانه و خیره شده دیو چیزی مرا بر سر زده

9717-Ben mi deli ve şaşkın oldum, yoksa şeytan başıma bir şey mi vurdu?

چشم می‌مالم به هر لحظه که من خواب می‌بینم خیال اندر زمن

9718-Rüya mı, hayal mi görüyorum diye her lahza gözlerimi ovuşturuyorum.

خواب چه بود بر درختان می‌روم میوه‌هاشان می‌خورم چون نگروم

9719-Fakat bu nasıl rüya olur. Ben, işte, ağaçların yanına gidiyorum ve yemişlerden yiyorum. O halde nasıl olur da onları tasdik etmem.

باز چون من بنگرم در منکران که همی‌گیرند زین بستان کران

9720-Sonra münkirlere bakıyorum;görüyorum ki, bu velâyet bahçesinden haberleri bile yok...

با کمال احتیاج و افتقار ز آرزوی نیم غوره جان سپار

9721-Onlar son derece fakr ve ihtiyâç içinde ve yarım koruk için can fedâ edecek derecede oldukları halde,

ز اشتیاق و حرص يك برگ درخت می‌زنند این بی‌نوایان آه سخت

9722-Bir ağaç yaprağının iştîyâkı ve hırsı ile soğuk bir âh çekerlerken;

در هزیمت زین درخت و زین ثمار این خلاق صد هزار اندر هزار

9723-Bu halkın milyonlarcası o ağaçlardan ve o meyvelerden kaçmaktadır.

باز می‌گویم عجب من بی‌خودم دست در شاخ خیالی در زدم

9724-Tekrar diyorum ki: Acaba ben kendimde değil miyim? Acaba bir hayal dalına mı tutunmuşum?

حتی إذ ما استنَّیَّاسَ الرُّسُلُ بگو تا یظنوا أَنَّهُمْ قَدْ کَذَبُوا

9725-Dikkat et ki “Hattâ izestey’eserrusülü” Nazm-ı Kerîmi’ni “Vezannû ennehûm kad kuzibü” ye varıncaya kadar oku!

در گمان افتاد جان انبیا
 ز اتفاق منکری اشقیا
 9726-Dalâlet eşkiyasının inkârda birleşmelerinden peygamberlerin rûhu şüpheye düşmüştü.
 جاءهم بعد التشكك نصرنا
 ترکشان گو بر درخت جان بر آ
 9727-Şek ve şüpheden sonra onlara bizim yardımınız geldi. Ey sâlik! Sen o münkirleri terket, can ağacına çık.
 می‌خور و می‌ده بدان کش روزی است
 هر دم و هر لحظه سحر آموزی است
 9728-Onların meyvelerinden ye ve nasibi olanlara ve her lahza sihir öğrenenlere verip yedir.
 خلق گویان ای عجب این بانگ چیست
 چون که صحرا از درخت و بر تهی است
 9729-Halk derler ki: Bizi dâvet edenlerin sesi nedir ve ne içindir? Sahra'da ne ağaç var, ne meyve?
 گنج گشتیم از دم سوداییان
 که به نزدیک شما باغ است و خوان
 9730-Sizin yakınızda bağ ve sofra var diyorlar. O çılgınların bu sözlerinden şaşırdık.

چشم می‌مالیم اینجا باغ نیست
 یا بیابان است یا مشکل رهی است
 9731-Gözümüzü ovuşturuyoruz ve bakıyoruz ki burada bağ yoktur. Gördüğümüz yâ boş bir kır, yâhut sarp bir yoldur.
 ای عجب چندین دراز این گفت‌وگو
 چون بود بی‌هوده و خود هست کو
 9732-Beyhûde yere bu kadar uzun dedi-kodu acaba nasıl olur? Eğer bahsettikleri ağaçlar mevcûd ise nerededir?
 من همی‌گویم چو ایشان ای عجب
 این چنین مهری چرا زد صنع رب
 9733-Ben de o münkir gibi şaşıyorum da halkın gözünde olan bu mührü cenab-ı Hakk acaba niçin bastı diyorum?
 زین تناز عها محمد در عجب
 در تعجب نیز مانده بو لهب
 9734-Ben münâzaalardan, -münkirlerin inkârda ısrâr etmelerinden- Hz. Muhammed Sallallahü Aleyhi Vessellem taaccübde kaldığı gibi, bir insanın peygamberlik davasına karşı Ebû Leheb de şaşırmıştır.
 زین عجب تا آن عجب فرقی است ژرف
 تا چه خواهد کرد سلطان شگرف
 9735-O taaccüble bu taaccübün arasında derin bir fark vardır ki birinci taaccüb: Sultân-ı Âzâm olan Cenâb-ı Hakk bu kâfirler hakkında ne yapacaktır? demektir.
 ای دقوی تیزتر ران هین خموش
 چند گویی چند چون قحط است گوش
 9736-Ey Dekûkî; sür'atli git ve sus! Duyup, anlayan kulak kıtlığı varken, daha ne kadar söyleyeceksin?

“O YEDİ AĞACIN BİR AĞAÇ OLMASI”

يك درخت شدن آن هفت درخت

گفت راندم پیشتر من نيك بخت
 باز شد آن هفت جمله يك درخت
 9737-Dekûkî dedi ki: Bahtım yaver oldu, ileri gittim. O yedi ağacın hepsi de bir ağaç oldu.
 هفت می‌شد فرد می‌شد هر دمی
 من چسان می‌گشتم از حیرت همی

9738-Ağaçlar her ân yedi oluyor, bir oluyor. Bense o esnâda hayretten ne hale geldiğimi bilir misin?

بعد از آن دیدم درختان در نماز صف کشیده چون جماعت کرده ساز

9739-Sonra o ağaçları namazda gördüm ki cemâat gibi muntazam saf teşkil etmişlerdi.

یک درخت از پیش مانند امام دیگران اندر پس او در قیام

9740-Ağacın biri imam gibi önde, diğerleri arkada ve kıyâm halinde idiler.

آن قیام و آن رکوع و آن سجود از درختان بس شگفتم می نمود

9741-Ağaçların o kıyâmı, rükûu ve sucûdu bana çok acayip göründü.

یاد کردم قول حق را آن زمان گفت النجم و شجر را یسجدان

9742-O esnada Allâh(C.C.) kelâmını hatırladım: Cenâb-ı Hakk “Yıldız ve ağaç Allâh(C.C.)’a secde eder” buyurmuştu.

این درختان را نه زانو نه میان این چه ترتیب نماز است آن چنان

9743-Bu ağaçların ne dizleri, ne de belleri var. Bu nasıl bir namazdır?

آمد الهام خدا کای با فروز می عجب داری ز کار ما هنوز

9744-Ey Nurlu Dekûk! Sen hâlâ bizim fiillerimize taaccüb mü ediyorsun? diye kalbime vâki oldu.

“O YEDİ AĞACIN YEDİ KİŞİ OLMASI”

هفت مرد شدن آن هفت درخت

بعد دیری گشت آنها هفت مرد جمله در قعده پی یزدان فرد

9745-Bir müddet sonra o ağaçlar yedi kişi oldular ki, hepsi de, Allâh(C.C.) rızası için diz çökmüşlerdi.

چشم می مالم که آن هفت ارسلان تا کیانند و چه دارند از جهان

9746-Gözümü ovuşturdum ve o yedi arslan kimlerdir ve Dünyada ne iş tutarlar? diye baktım.

چون به نزدیکی رسیدم من ز راه کردم ایشان را سلام از انتباه

9747-Ben yoldan gelip de onlara yaklaşıncı uyanık bir gönülle selâm verdim.

قوم گفتندم جواب آن سلام ای دقوی مفر و تاج کرام

9748-O kavm; ey büyüklerin medâr-ı iftihârı ve baş tâcı olan Dekûkî hitâbıyla selâmını aldılar.

گفتم آخر چون مرا بشناختند پیش از این بر من نظر نداشتند

9749-Kendi kendime dedim ki: Beni nasıl tanıdılar? Halbuki evvelce beni görmemişlerdi.

از ضمیر من بدانستند زود یکدگر را بنگریدند از فرود

9750-Kalbimden geçeni çabucak keşfettiler ve aşağıdan yukarıya doğru birbirine baktılar.

پاسخم دادند خندان کای عزیز این ببوشیده ست اکنون بر تو نیز

9751-Gülerek bana cevap verdiler ve dediler ki: Ey azîz; bu sır şimdi sana gizli midir?

بر دلی کاو در تحیر با خداست
 کی شود پوشیده راز چپ و راست
 9752-*Allâh(C.C.)'ın aşkıyla hayrete düşmüş olan bir Gönül'e sağın, solun, bütün Dünyanın esrârı nasıl gizli kalır?*
 گفتم ار سوی حقایق بشکفند
 چون ز اسم حرف رسمی واقفند
 9753-*Kendi kendime dedim ki: Bunlar Hakikât âlemine ulaşmışlar, alâ... Fakat bu sûrete ait ismi, bu sûrete ait harfi nasıl biliyorlar?*
 گفت اگر اسمی شود غیب از ولی
 آن ز استغراق دان نز جاهلی
 9754-*İçlerinden biri dedi ki: Velî bir adı bilmezse, bilmiş ol ki o câhilliğinden değil, istiğrak halinde bulunuşundandır.*
 بعد از آن گفتند ما را آرزوست
 اقتدا کردن به تو ای پاک دوست
 9755-*Ondan sonra: Ey pâk dost! Namazda sana iktidâ etmek istiyoruz dediler.*
 گفتم آری لیک يك ساعت که من
 مشکلاتی دارم از دور زمن
 9756-*Ben de; peki, lakin biraz mühlet verin ki benim zamanın devrine ait bazı müşkillirim var.*

تا شود آن حل به صحبت‌های پاک
 که به صحبت روید انگوری ز خاک
 9757-*Sizin pâk olan sohbetinizle o müşkiller halledilsin. Üzüm bile topraktan sohbet vasıtasıyla yetişir.*
 دانه‌ی پر مغز با خاک دژم
 خلوتی و صحبتی کرد از کرم
 9758-*İçi sağlam bir tâne, tohum bir müddet kara toprakta halvet ve onunla sohbet eder.*
 خویشتن در خاک کلی محو کرد
 تا نماندش رنگ و بو و سرخ و زرد
 9759-*Kırmızı veya sarı rengi ile kokusu kalmayınca ya kadar kendini toprakta mahveyler.*
 از پس آن محو قبض او نماند
 پر گشاد و بسط شد مرکب براند
 9760-*O tohumun mahv'dan sonra "kabz"ı kalmaz "bast" haline girer ve kanat açarak ileri gider.*
 پیش اصل خویشتن چون بی‌خویش شد
 رفت صورت جلوه‌ی معنیش شد
 9761-*O tohum, kendi aslı olan topraktan kendinden geçince, onun tohumluk sûreti gider; onda mana cilvesi zuhûr eder.*
 سر چنین کردند هین فرمان تراست
 تف دل از سر چنین کردن بخواست
 9762-*Ferman senindir, diye başlarıyla kabul işâreti ettiler. Onların o baş işaretinden benim kalbimde bir hararet hâsıl oldu.*
 ساعتی با آن گروه مجتبی
 چون مراقب گشتم و از خود جدا
 9763-*Bir müddet o seçilmiş kimselerle murâkabe ettim ve kendimden geçtim.*
 هم در آن ساعت ز ساعت رست جان
 ز آنکه ساعت پیر گرداند جوان
 9764-*O müddet içinde ruhum, zaman kaydından kurtuldu. Çünkü zaman genci ihtiyarlatır.*
 جمله تلوینها ز ساعت خاسته ست
 رست از تلوین که از ساعت پرست
 9765-*Bütün telvinler zaman'dan peydâ olmuş, zamandan kurtulan, telvinden de kurtulmuştur.*
 چون ز ساعت ساعتی بیرون شوی
 چون نماند محرم بی‌چون شوی

9766-Zaman kaydından bir ân dışarı çıkarsan, sende keyfiyyet kalmaz.
O vakit bilâkeyfiyyet olan Hakk'ın mahremi olursun.

ساعت از بی‌ساعتی آگاه نیست ز آن کس آن سو جز تحریر راه نیست
9767-Zamana tabi olanlar, zaman ötesine âgâh değildir. Zaman ehli
olanlar için o hâle karşı, hayretten başka yol yoktur.

هر نفر را بر طویله‌ی خاص او بسته‌اند اندر جهان جستجو
9768-Zaman ve zaman ötesi erbâbından her birini, ona mahsus olan
makama bağlamışlardır.

منتصب بر هر طویله رایضی جز به دستوری نیاید رافضی
9769-Her makama, bir muhâfız tâyin olunmuştur ki onun izni olmayınca
orada bulunan kimse makamını terk edemez.

از هوس گر از طویله بگسلد در طویله‌ی دیگران سر در کند
9770-Eğer o kimse kendi makamından ayrılıp başkalarının makamına
heves etse,

در زمان آخورچیان چست خوش گوشه‌ی افسار او گیرند و کش
9771-O anda, çevik olan müvekkilleri, onun dizgini ucundan tutup
çekerler ve kendi makamına getirirler.

حافظان را گر نبینی ای عیار اختیار را ببین بی‌اختیار
9772-Ey kurnaz kimse! Eğer o muhâfızları görmüyorsan kendine bak!
İhtiyar ve irâden elinde mi senin?

اختیاری می‌کنی و دست و پا بر گشاده ستنت چرا حبسی چرا
9773-Sen bir şey yapmak istemiyorsun, elin, ayağın da tutuyor? Öyle
olduğu halde niçin bir mahpus gibi o şeyi yapamıyorsun?

روی در انکار حافظ برده‌ای نام تهدیدات نفسش کرده‌ای
9774-Sen insan için muhafızlar bulunduğunu inkâr ediyorsun da dilediğin
şeyden seni alıkoyana, nefsin tehditleri diyorsun.

“DEKÛKÎ’NİN İMAM OLMAK İÇİN İLERİ GEÇMESİ”

پیش رفتن دقوقی به امامت

این سخن پایان ندارد تیز دو هین نماز آمد دقوقی پیش رو
9775-Bu sözün sonu gelmez. Çabuk koş, ey Dekûkî, namaz vakti oldu.
İleri geç, imam ol!

این یگانه هین دوگانه برگزار تا مزین گردد از تو روزگار
9776-Ey cihanın yegânesi, iki rekat namaz kıldır ki zaman senden zînet
bulsun.

ای امام چشم روشن در صلا چشم روشن باید اندر پیشوا
9777-Ey basiret gözü nurlu olan zât! Namazda imâmın gözünün nurlu
olması gerektir.

در شریعت هست مکروه ای کیا در امامت پیش کردن کور را
9778-Ey büyük kimse, gözü görmeyen bir adamı imâmete geçirmek
şerîatte mekruhtur.

گر چه حافظ باشد و چست و فقیه چشم روشن به و گر باشد سفیه
9779-Kör, hâfız ve fakîh de olsa, gözü gören sefihin imâmeti ondan
evlâdır.

کور را پرهیز نبود از قدر چشم باشد اصل پرهیز و حذر
9780-Körün necâsetten sakınması mümkün değildir. Perhizin ve sakınmanın asıl vasıtası gözdür.

او پلیدی را نبیند در عبور هیچ مومن را مبادا چشم کور
9781-Âmâ olan geçerken pisliği görmez, sürünmek ve bulaşmak ihtimâli vardır. Dilerim, hiçbir mü'minin gözü kör olmasın.

کور ظاهر در نجاسه‌ی ظاهر است کور باطن در نجاسات سر است
9782-Zâhir gözü görmeyendeki necâset de zâhirdir. Bâtın gözü görmeyendeki necâset ise gizlidir.

این نجاسه‌ی ظاهر از آبی رود آن نجاسه‌ی باطن افزون می‌شود
9783-Bu zâhiri olan necâset su ile temizlenir, bâtını necâset, ahlâk pisliği ise dâima artar.

جز به آب چشم نتوان شستن آن چون نجاسات بواطن شد عیان
9784-Bâtınî necâsetler meydana çıkınca, onları göz yaşından başka bir şeyle yıkamak ve temizlemek mümkün değildir.

چون نجس خوانده ست کافر را خدا آن نجاست نیست بر ظاهر و را
9785-Cenâb-ı Hakk, müşrik için necis demiştir. O necaset onun dışında değildir.

ظاهر کافر ملوث نیست زین آن نجاست هست در اخلاق و دین
9786-Müşrik ve kâfirin dışı mülevves değildir. O necâset onun ahlâkında ve dinindedir.

این نجاست بویش آید بیست گام و آن نجاست بویش از ری تا به شام
9787-Bu zâhirî necâsetin pis kokusu yirmi adımlık yerden duyulur. Bâtınî necâsetin pis kokusu ise Acemistandaki Rey şehrinden, Şam şehrine kadar gelir.

بلکه بویش آسمانها بر رود بر دماغ حور و رضوان بر شود
9788-Ve hatta, göklere çıkar da cennetteki hûrîlerin ve oranın hâzini bulunan Rıdvânın genzine kadar gider.

این چه می‌گویم به قدر فهم تست مردم اندر حسرت فهم درست
9789-Şu söyleyeceğim senin anlayacağın derecededir. Doğru anlayan kimselerin hasretiyle ölüyorum.

فهم آب است و وجود تن سبو چون سبو بشکست ریزد آب از او
9790-Anlayış, su gibidir, cesette testi misâlidir. Testi kırılınca içindeki su dökülür.

این سبو را پنج سوراخ است ژرف اندر او نه آب ماند خود نه برف
9791-Bu beden testisinin beş tane büyük deliği vardır. Fehm suyu onlardan akıp gittiği için içinde ne su kalır, ne de kar bulunur.

امر غضوا غصه أبصارکم هم شنیدی راست ننهادی تو سم
9792-"Gözlerinizi sımsıkı yumun" emrini işittiğin halde, ayağını doğru atmadın.

از دهانت نطق فهمت را برد گوش چون ریگ است فهمت را خورد
9793-Ağzından çıkan söz anlayışını götürür, kulak ise kum gibidir ki senin su misâli olan anlayışını içer.

همچنین سوراخهای دیگرست می‌کشاند آب فهم مضمرت

9794-Diğer delikler, havâs-ı sâire de, senin gizli anlayış suyunu çeker ve akıtır.

گر ز دریا آب را بیرون کنی بی عوض آن بحر را هامون کنی

9795-Denizden bile, yerine koymamak şartıyla, su alsan nihayet o denizi çöl yapmış olursun.

بی‌گه است از نه بگویم حال را مدخل اعواض را و ابدال را

9796-Vakitsiz olmasaydı, denizden giden suları, onların yerine karşılık olan suların ne çeşit ve neden geldiğini söyledim.

کان عوضها و بدلها بحر را از کجا آید ز بعد خرجها

9797-Ki denizin o kadar harçetmesinden sonra karşılık olarak yerine gelen suları anlatırdım.

صد هزاران جانور زو می‌خورند ابرها هم از برونش می‌برند

9798-Yüz binlerce canlı mahlûk denizden yer ve içler, bulutlar da onu hariçten cezbederler.

باز دریا آن عوضها می‌کشد از کجا، دانند اصحاب رشد

9799-Deniz sarf ettiğinin karşılığını alır. O karşılıkların nerden geldiğini ise akıl ve fikir erbâbı bilir.

قصه‌ها آغاز کردیم از شتاب ماند بی‌مخلص درون این کتاب

9800-Bazı kıssaların nakline başlamıştık, aceleden o kıssalar bu kitapta tamamlanamadı.

ای ضیاء الحق حسام الدین راد که فلک و ارکان چو تو شاهی نژاد

9801-Ey Hakk'ın ziyâsı olan cömert Hüsâmüddin, dokuz felek ile dört rûkûn, anâsır-ı erbaa, senin gibi bir şâh-ı Mânevî doğurmadı.

تو به نادر آمدی در جان و دل ای دل و جان از قدوم تو خجل

9802-Ey gelişinden ruhun ve kalbin mahcup olduğu Hüsâmüddin; ruh da, kalp de senin gelişinden mahcup olmuştur.

چند کردم مدح قوم ما مضی قصد من ز آنها تو بودی ز اقتضا

9803-Ben geçmiş kavimleri ne kadar methettim, fakat benim o medihlerden maksadım sensin.

خانه‌ی خود را شناسد خود دعا تو به نام هر که خواهی کن ثنا

9804-Duâ, çıktığı evi bilir. Sen kimin namına istersen senâda bulun.

بهر کتمان مدیح از نامحل حق نهاده ست این حکایات و مثل

9805-Medihleri namahrem ve nâehil olanlardan gizlemek için Cenâb-ı Hakk ile Kur'ân-ı Kerîm'deki kıssaları ve misalleri irad eylemiştir.

گر چه آن مدح از تو هم آمد خجل لیک بپذیرد خدا جهد المقل

9806-Her ne kadar o ettiğim medih, senden mahcûb olduysa da, Allâh(C.C.), fakirin cehd ve sayini kabul eder.

حق پذیرد کسره ای دارد معاف کز دو دیده‌ی کور دو قطره کفاف

9807-Cenâb-ı Hakk, aczin itirafını kabul eder ve acizi muâf tutar. Körün gözünden iki damla yaş kâfidir.

مرغ و ماهی داند آن ابهام را که ستودم مجمل این خوش نام را

9808-Kuşlara, balıklara varıncaya kadar her mahlûk bilir ki, ben kapalı bir sûrette, o nâmı hoş olan Hüsâmüddini medhettim.

تا بر او آه حسودان کم وزد تا خیالش را به دندان کم گزد

9809-Bu kapalı methi onun için yaptım ki, hasedkâr olanların âhı ona dokunmasın, onun haline karşı hasûdlar dış bilemesin.

خود خیالش را کجا یابد حسود در وثاق موش طوطی کی غنود

9810-Zâten hasûd olan, onun hayâlini nasıl bulur. Bir tûtî, fâre deliğinde nasıl uyur?

آن خیال او بود از احتیال موی ابروی وی است آن نی هلال

9811-O hasûdun muhayyelesindeki hayal, Çelebinin hayali değil, hasûdun hiylekârlığıdır. O gördüğü hilâl değil, ağarmış kaşının bir kılıdır.

مدح تو گویم برون از پنج و هفت بر نویس اکنون دقوی پیش رفت

9812-Ey Hüsâ müddin! Senin methini haset ehlinin anlamaması için, beş histen ve yedi kat gökten hariç olarak söylerim. Lâkin şimdi yaz ki Dekûkî imamlık etmek için ileri geçti.

“O KAVME İMAMLIK ETMEK İÇİN DEKÛKİNİN İLERİ GEÇMESİ”

پیش رفتن دقوی به امامت آن قوم

در تحیات و سلام الصالحین مدح جمله‌ی انبیا آمد عجین

9813-Tahiyyata ve ıbâdissâlihine selâm vermek hususunda bütün peygamberlerin medhi yoğurulmuştur.

مدحها شد جمله‌ی آمیخته کوزه‌ها در يك لگن در ریخته

9814-Bütün medh ve senâlar ve selâm ve duâlar birleşmiş, bir leğene boşaltılan kaseler gibi olmuşlardır.

ز انکه خود ممدوح جز يك بیش نیست کیشها زین روی جز يك کیش نیست

9815-Binâenaleyh hakikatte methedilen birden fazla değildir ki, onun memduhu da Allâh(C.C.)tır. Bütün mezhepler bu hususta birdir.

دان که هر مدحی به نور حق رود بر صور و اشخاص عاریت بود

9816-Çünkü her medih, Hakk'ın nuruna ve kemâl lutfuna âittir. Suretlere ve şahıslara yapılan medh iğretidir.

مدحها جز مستحق را کی کنند ليک بر پنداشت گمره می‌شوند

9817-Müstehak olmayanı kim metheder? Lâkin mahlûkatı methedenler, zanlarında yollarına şaşırmışlardır.

همچو نوری تافته بر حایطی حایط آن انوار را چون رابطی

9818-Meselâ bir duvara Ay'ın nuru akseder. Duvar da o nuru bürünür.

لاجرم چون سایه سوی اصل راند ضال مه گم کرد و ز استایش بماند

9819-Akseden nur, aslına ric'at edince duvar karanlıkta kalır. Duvarı parlak diye metheden asıl nurun sahibi olan Ay'ı kaybetmiş ve senâsında geri kalmış olur.

یا ز چاهی عکس ماهی وانمود سر به چه در کرد و آن را می‌ستود

9820-Kuyu içine aksetmiş Ay nurunu görüp de, başını kuyuya eğmek ve o aksi medh ve senâ eylemek gibi olur.

در حقیقت مادح ماه است او گر چه جهل او به عکسش کرد رو

9821-Onun cehâleti, yüzünü tersine çevirmiş, Ay'ı bırakıp kuyudaki aksini medhetmeye sevk eylemişse de, hakikatte yine Ay'ı medhetmiş olur.

مدح او مه راست نی آن عکس را
 9822-O kimsenin medhi Ay'adır, duvardaki akse değildir; bu macerâ
 galat olursa, Halık değil de mahlûku medhedilirse o medh, küfür ve isyan olur.
 کفر شد آن چون غلط شد ماجرا
 کز شقاوت گشت گمره آن دلیر
 9823-O sapık kimse şekâvetinden cüretkâr olur da Ay semâda iken o
 zeminde zanneder.
 شهوت رانده پشیمان می‌شوند
 9824-Bu âlemdeki güzellerden bazı insanlar perişan olurlar, şehveti
 izâle eyledikten sonra da pişmanlığa düşerler.
 ز انکه شهوت با خیالی رانده است
 9825-Çünkü bir hayale, fâni bir vücuda yaklaştım ve fakat, hakikatten
 pek uzaklara düşmüştür.
 با خیالی میل تو چون پر بود
 9826-Ey mecâzi aşık; hayâle karşı olan meylin sana kanat olursa o meyl,
 o kanatla hakikate yükselir.
 چون براندی شهوتی پرت بریخت
 9827-Şehvetini izâle edince iffet ve ismet kanadın dökülür. Sen total ve
 uçamaz olursun, o hayal de senden kaçır.
 پر نگه دار و چنین شهوت مران
 9828-Kanadını muhafaza et ve böyle şehvetperest olma ki meyl kanadın
 seni Cennet'e götürsün.
 خلق پندارند عشرت می‌کنند
 9829-Şehvetperest olanlar, kendilerini, işret edip, zevk ve safâ ile
 yaşıyorlar sanırlar. Haberleri yok ki bir hayal üzerine kendi kanatlarını
 yolarlar ve hakikate pervâz etmekten âciz kalırlar.
 وام دار شرح این نکته شدم
 9830-Bu nükteyi başka bir yerde anlatmak borcum olsun. Şimdi bana
 mühlet ver, halim yok, susayım.

“O YEDİ KİŞİNİN DEKÛKİYE İKTİDA ETMESİ”

اقتدا کردن قوم از پس دقوقی

پیش در شد آن دقوقی در نماز
 9831-Dekûkî namazda ileri geçti, imam oldu. O yedi kişi atlas bir kumaş
 gibi idi ki, Dekûkî onların saçağı idi.
 اقتدا کردند آن شاهان قطار
 9832-O şahlar katarı, saf olup o ünlü imama uydular.
 چون که با تکبیرها مقرون شدند
 9833-Tekbir getirip namaza girince kurban gibi bu âlemde çıktılar.
 معنی تکبیر این است ای امام
 9834-Ey imâm! İftitah tekbrinde “Allâhü Ekber” demenin mânâsı; İlâhî
 biz senin huzurunda kurban olduk, demektir.
 وقت ذبح الله اکبر می‌کنی
 9835-Kurban kestiğin vakit “Allâhü Ekber” diyorsun. Namazda durmak
 ve iftitah tekbirini almak da, öldürülmeğe müstehak olan nefsi kesmek gibidir.

- تن چو اسماعیل و جان همچون خلیل
 کرد جان تکبیر بر جسم نبیل
 9836-O esnâda ten İsmâil, can da İbrâhim Halil Aleyhisselâm gibidir ki can, cismin hevâ ve hevesini kesmek için tekbir getirmiştir.
- گشت کشته تن ز شهوتها و آز
 شد به بسم الله بسمل در نماز
 9837-Ten, şehvetlerden ve hırslardan ölüp kurtulmuş, namazda bismillâhirrahmânirrahîm demekle boşazlanmıştır.
- چون قیامت پیش حق صفها زده
 در حساب و در مناجات آمده
 9838-Namaz kılanlar, Kıyâmette olduğu gibi Huzuru İlâhî'de saflar teşkil ederek muhâsebe ve münâcâata gelirler.
- ایستاده پیش یزدان اشک ریز
 بر مثال راست خیز رستخیز
 9839-Namazdakiler, Huzûr-u Hakk'ta göz yaşı dökerek ve Kıyâmet gününde kabirden kalkıp Mahşer yerinde dikilir gibi dururlar.
- حق همی گوید چه آوردی مرا
 اندر این مهلت که دادم من ترا
 9840-Cenâb-ı Hakk diyecektir ki: Sana verdiğim bu kadar mühlet içinde ne kazandın ve bana ne getirdin?
- عمر خود را در چه پایان برده‌ای
 قوت و قوت در چه فانی کرده‌ای
 9841-Ömrünü nasıl bir amelde bitirdin, rızkını ve kuvvetini hangi işte ifnâ ettin?
- گوهر دیده کجا فرسوده‌ای
 پنج حس را در کجا پالوده‌ای
 9842-Gözünün cevherini nerede eskittin, beş duyunu nerelerde kullandın?
- چشم و گوش و هوش و گوهرهای عرش
 خرج کردی چه خریدی تو ز فرش
 9843-Gözünü, kulağını, aklını; hayat, irâde, ilim, kudret gibi Arş'a ait cevherleri harcadın, onlara mukabil Arzdan ne satın aldın?
- دست و پا دادمت چون بیل و کلند
 من ببخشیدم ز خود آن کی شدند
 9844-Sana bel ve kazma gibi el, ayak verdim. Ben onları kendi lûtfumla bağışlamıştım. Ne oldular?
- همچنین پیغامهای دردگین
 صد هزاران آید از حضرت چنین
 9845-Huzûr-u İlâhiden, böyle yüz binlerce dertli haberler ve sualler gelir.
- در قیام این گفته‌ها دارد رجوع
 و ز خجالت شد دو تا او در رکوع
 9846-Kıyamda iken bu sözler Cenâb-ı Hakk tarafından vârid olur. Muhâtab olan da utancından iki tak olup rûkûa varır.
- قوت استادان از خجالت نماند
 در رکوع از شرم تسبیحی بخواند
 9847-O kimse, utandığından ve ayakta duracak kuvveti kalmadığı için rûkûa gider ve "Sübhâne-rabbiyel-azîm" diye Hakkı tesbîh eder.
- باز فرمان می‌رسد بردار سر
 از رکوع و پاسخ حق بر شمر
 9848-Sonra; rûkûdan başını kaldır da Hakk'ın sûallerine cevap ver, diye fermân-ı ilâhî gelir.
- سر بر آرد از رکوع آن شرمسار
 باز اندر رو فتد آن خام کار
 9849-Rûkûdan başını mahcub olarak kaldırır, fakat tekrar yüzü üstüne düşer.
- باز فرمان آیدش بردار سر
 از سجود و واده از کرده خبر
 9850-Tekrar ona: Secdeden başını kaldır, yapmış olduklarından haber ver, diye fermân gelir.

سر بر آرد او دگر ره شرمسار
اندر افتد باز در رو همچو مار
9851-O mahcub bir halde başını kaldırır sa da tekrar yılan gibi yüzü üstüne kapanır.

باز گوید سر بر آر و باز گو
که بخواهم جست از تو مو به مو
9852-Cenâb-ı Hakk tekrar: Başını kaldır ve îzâhat ver! Yaptıklarını senden birer birer soracağım, buyurur.

قوت پا ایستادن نبودش
که خطاب هیبتی بر جان زدش
9853-Allâh(C.C.)'ın heybetli hitabı onun ruhuna tesir ettiği için ayakta duracak kuvveti kalmaz.

پس نشیند قعده ز آن بار گران
حضرتش گوید سخن گو با بیان
9854- O ağır yükün tesirinden, dizleri üstüne çöker. Cenâb-ı Hakk ise: Söz söyle, halini beyan eyle! der.

نعمتت دادم بگو شکرت چه بود
دادمت سرمایه هین بنمای سود
9855-Sana nimet vermiştim, nasıl şükrettiğini söyle! Sana sermâyeye vermiştim, onunla ettiğin istifâdeyi göster!

رو به دست راست آرد در سلام
سوی جان انبیا و آن کرام
9856-O kimse selâm verirken yüzünü sağ tarafına, ervah-ı enbiyâ ve melâike tarafına çevirir.Ve:

یعنی ای شاهان شفاعت کاین لنیم
سخت در گل ماندش پای و گلیم
9857-Mâ'nevî padişahlar, şefâat ediniz ki, bu kötünün ayağı ve kilimi çamura batmış, der.

“NAMAZDA SAĞ TARAFA SELÂM VERMENİN, KİYÂMETTE HAKKIN HESÂBA ÇEKMESİNDEN KORKARAK PEYGAMBERLERDEN YARDIM VE ŞEFAAT TALEP ETMEYE İŞARET OLDUĞUNUN BEYÂNI”
بیان اشارت سلام سوی دست راست در قیامت از هیبت محاسبه‌ی حق و از انبیا استعانت و شفاعت خواستن

انبیا گویند روز چاره رفت
چاره آن جا بود و دست‌افزار زفت
9858-Peygamberler derler ki; çâre ve yardım günü geçti. Çâre Dûnyâ'da olabilirdi. Orada salih amellerde bulunmadınız, o günler gitti.

مرغ بی‌هنگامی ای بد بخت رو
ترك ما گو خون ما اندر مشو
9859-Sen vakitsiz öten bir kuş gibisin, ey talihsiz, git, bizim kanımıza girme!

رو بگرداند به سوی دست چپ
در تبار و خویش گویندش که خپ
9860-Yüzünü sol tarafa, akraba ve taallukâtının bulunduğu cihete çevirir. Onlar da ona; sus, yardım isteme...

هین جواب خویش گو با کردگار
ما که‌ایم ای خواجه دست از ما بدار
9861-Kendi cevâbını Allâh(C.C.)'a kendin ver. Efendi, biz kim oluyoruz ki sana yardım edelim? Bizden el çek, derler.

نه ازین سو نه از آن سو چاره شد
جان آن بی‌چاره دل صد پاره شد
9862-Ne bu taraftan, ne o taraftan fayda görür, o zavallının ruhu çâresiz kalır, kalbi parça parça olur.

از همه نومید شد مسکین کیا
پس بر آرد هر دو دست اندر دعا

9863-O miskin adam herkesten me'yûs olunca duâ için iki elini kaldırır.

کز همه نومید گشتم ای خدا اول و آخر تویی و منتها

9864-Yâ Rabbî cümleden ümidimi kestim. Evvel ve âhir kuluna melce ve penâh sensin ve senin rahmet ve mağfiretine nihayet yoktur, der.

بچه بیرون آر از بیضه‌ی نماز سر مزن چو مرغ بی‌تعظیم و ساز

9865-Namaz yumurtasından civcivi çıkara gör. Dâne toplayan kuş gibi tâzimsiz ve tâdilsiz başını yere koyup kaldırma!

**“DEKÛKİNİN, NAMAZ ESNASINDA, BATAÇAK BİR GEMİ HALKININ
FERYÂDINI İŞİTMESİ”**

شنیدن دقوی در میان نماز افغان آن کشتی که غرق خواست شدن

آن دقوی در امامت کرد ساز اندر آن ساحل در آمد در نماز

9866-O Dekûkî imâmet'e niyet etti, deniz kenârında namaza durdu.

و آن جماعت در پی او در قیام اینت زیبا قوم و بگزیده امام

9867-O cemâat, onun arkasında durdular. İşte mükemmel bir cemâat ve seçilmiş bir imam...

ناگهان چشمش سوی دریا فتاد چون شنید از سوی دریا داد داد

9868-Dekûkî, denizden, imdat imdat diye bir feryât işitti ve ansızın gözüne bir gemi ilişti.

در میان موج دید او کشتی در قضا و در بلا و زشتی

9869-Dalgalar arasında,kazâ,belâ ve musîbete uğramış bir gemi idi bu...

هم شب و هم ابر و هم موج عظیم این سه تاریکی و از غرقاب بیم

9870-Hem gece, hem bulutlu bir hava, hem de dalga... Bu üç karanlıkla beraber bir de batma korkusu vardı.

تند بادی همچو عزرائیل خاست موجها آشوفت اندر چپ و راست

9871-Azrâil gibi sert bir fırtına peydâ olmuş, sağdan soldan dalgalar kabarmıştı.

اهل کشتی از مهابت کاسته نعره‌ی وا ویلها برخاسته

9872-Gemidekiler korkudan erimişler; aman imdat! diye haykırmaya başlamışlardı.

دستها در نوحه بر سر می‌زدند کافر و ملحد همه مخلص شدند

9873-Ağlaya ağlaya ellerini başlarına vuruyorlardı. Kâfiri de, dinsizi de mü'min ve muhlis olmuşlardı.

با خدا با صد تضرع آن زمان عهدها و نذر ها کرده به جان

9874-O esnâda Allâh(C.C.)'a yüz türlü münâcâat ve tazarrûda bulunuyorlar; candan, gönülden ahidler ve nezirler ediyorlardı.

سر برهنه در سجود آنها که هیچ رویشان قبله ندید از پیچ پیچ

9875-Her tarafa dönüp dolaşan yüzleri hiç kıbleye çevrilmemiş olanlar bile, başları açık secdeye kapanmışlardı.

گفته که بی‌فایده ست این بندگی آن زمان دیده در آن صد زندگی

9876-Halbuki evvelce onlar, bu ibadetin faydası yok diyorlardı. Fakat o anda Allâh(C.C.)'a kulluk ve ibâdetle yüzlerce hayat görüyorlardı.

از همه اومید ببریده تمام
دوستان و خال و عم بابا و مام
9877-Dostlarından, dayısından, amcasından, babasından, anasından
hulâsa, herkesten ümit kesmiş bir halde idiler.

زاهد و فاسق شد آن دم متقی
همچو در هنگام جان کندن شقی
9878-Zâhidi de, fâsıkı de, şakî bir herifin can çekişirken olduğu gibi,
mü'min, müttekî olmuştu.

نی ز چپشان چاره بود و نی ز راست
حیله‌ها چون مرد هنگام دعاست
9879-Gemidekilere ne soldan fayda vardı, ne sağdan. Hileler öldü, bitti
mi duâ zamanı gelir...

در دعا ایشان و در زاری و آه
بر فلک ز ایشان شده دود سیاه
9880-Onların duâsından, inleyip âh etmesinden gök yüzüne kara
dumanları çıkıyordu.

دیو آن دم از عداوت بین بین
بانگ زد کای سگ پرستان علتین
9881-Şeytan ise, insanlara düşman olduğu için o sırada: Ey köpeğe
tapanlar! İşte size iki illet.

مرگ و جسک ای اهل انکار و نفاق
عاقبت خواهد بدن این اتفاق
9882-Ey münkirler ve münâfıklar! Hem korkun, hem geberin... Nihâyet
bunların ikisi de gelecektir, diyordu.

چشمتان تر باشد از بعد خلاص
که شوید از بهر شهوت دیو خاص
9883-Buradan halas olduktan sonra gözünüz aydın olur da yine her
biriniz şehvet için yaratılmış birer şeytan olursunuz.

یادتان ناید که روزی در خطر
دستتان بگرفت یزدان از قدر
9884-Hiç hatırinıza gelmiyor mu ki, muhataralı günlerde, Allâh(C.C.)
sizin elinizden tutmuş ve o muhâtaradan kurtarmıştır.

این همی آمد ندا از دیو لیک
این سخن را نشنود جز گوش نیک
9885-Şeytan'ın bu nidâsı devam edip duruyordu. Fakat bu sözü iyi bir
kulaktan başkası işitmiyordu.

“İHTİYATKÂR KİMSENİN TASAVVURLARI”

تصورات مرد حازم

آن چنان که ناگهان شیری رسید
مرد را بر بود و در بیشه کشید
9886-Öyle ki ansızın bir aslan gelip bir adamı kapar ve orman içine
çeker.

او چه اندیشد در آن بردن ببین
تو همان اندیش ای استاد دین
9887-O adam, o götürülüş esnâsında ne düşünürse ey din üstadı sen de
öyle düşün.

می‌کشد شیر قضا در بیشه‌ها
جان ما مشغول کار و پیشه‌ها
9888-Kazâ ve kader arslanı bizi yokluk ormanına çekip götürüyor. Bizim
canımız ise işlerle, sanatlarla meşgul oluyor.

آن چنان کز فقر می‌ترسند خلق
زیر آب شور رفته تا به خلق
9889-Bu da şuna benzer: Halk, fakr ve zarureten korkar da boğazına
kadar tuzlu suya batarlar.

گر بترسندی از آن فقر آفرین
گنجهاشان کشف گشتی در زمین

9890-Eğer fakirlikten korkacakları yerde Allâh(C.C.)’tan korksalardı kendilerine arz üzerinde defineler ve hazineler keşf olunurdu.

جمله‌شان از خوف غم در عین غم در پی هستی فتاده در عدم
9891-Halkın hemen hepsi de gam korkusundan gam’ın tâ kendisi olmuş, varlık kaygısı ile yokluğa düşmüşlerdir.

“GEMİNİN KURTULMASI İÇİN DEKÛKİ’NİN DUA VE ŞEFAAT ETMESİ”

دعا و شفاعت دقوقی در خلاص کشتی

چون دقوقی آن قیامت را بدید رحم او جوشید و اشک او دوید
9892-Dekûkî, gemide kopan kıyâmet görünce merhameti coştı ve göz yaşları aktı.

گفت یا رب منگر اندر فعلشان دستشان گیر ای شه نیکو نشان
9893-Dedi ki: Yâ Rabbî; onların yapmış olduklarına bakma! Ey iyi işler yapan Pâdişâh-ı mutlak ellerinden tut, kendilerini halâs eyle!

خوش سلامتشان به ساحل باز بر ای رسیده دست تو در بحر و بر
9894-Ey kudret eli denize de, karaya da erişen Kâdir ve Kayyûm! Onları selâmetle ve hoşça olarak karaya çıkar.

ای کریم و ای رحیم سرمدی در گذار از بد سگالان این بدی
9895-Ey ebedî olan Kerîm ve Rahîm; sana sû-i zan etmiş olanların o kötülüğünü af eyle!

ای بداده رایگان صد چشم و گوش بی‌ز رشوت بخش کرده عقل و هوش
9896-Ey bedâva olarak yüzlerce göz ve kulak veren, hâşâ, rüşvet almaksızın akıl ve şuûr bahşeyleyen!

پیش از استحقاق بخشیده عطا دیده از ما جمله کفران و خطا
9897-Ey bizim istihkâkımızdan çok fazla ihsanda bulunup da bizden tamamıyla küfrân-ı nimet ve hat â gören Rabbim!

ای عظیم از ما گناهان عظیم تو توانی عفو کردن در حریم
9898-Ey Ulu Allâh(C.C.); sen bizim büyük günahlarımızı lûtfunla affetmeye kâdirsın.

ما ز آز و حرص خود را سوختیم وین دعا را هم ز تو آموختیم
9899-İlâhî! Biz hırs ve tamâ yüzünden kendimizi yaktık. Öyle olmakla berâber duâ etmesini ve mağfiret talep etmesini yine senden öğrendik.

حرمت آن که دعا آموختی در چنین ظلمت چراغ افروختی
9900-Bize duâ öğretişin, acz karanlığında bulunduğumuz vakit etrafımızı duâ kandiliyle aydınlatışın hürmetine.

همچنین می‌رفت بر لفظش دعا آن زمان چون مادران با وفا
9901-Dekûkî şefkatli analar gibi bu yolda duâlar ediyordu.

اشک می‌رفت از دو چشمش و آن دعا بی‌خود از وی می‌برآمد بر سما
9902-İki gözünden yaşlar akıyor, kendisinde olmaksızın ettiği duâlar gökyüzüne yükseliyordu.

آن دعای بی‌خود آن خود دیگر است آن دعا ز او نیست گفت داور است
9903-Kendinde olmayanların duâsı başka türlü olur. O duâ ondan değildir, Hâkim-i Âdil olan Allâh(C.C.)’ın kelâmıdır.

- آن دعا حق می‌کند چون او فناست
آن دعا و آن اجابت از خداست
9904-O duâ eden "Fenâfillah" mertebesinde bulunduğu için, duâyı da icâbeti de eden Hakktır.
- واسطه‌ی مخلوق نی اندر میان
بی‌خبر ز آن لابه کردن جسم و جان
9905-Arada vasıta olarak mahlûk yoktur. O yalvarıştan cisim de, ruh da haberdar değildir.
- بندگان حق رحیم و بردبار
خوی حق دارند در اصلاح کار
9906-Allâh(C.C.)'ın hâs kulları merhametli ve halimdirler. İşleri düzeltmekte ilâhî ahlâka sahiptirler.
- مهربان بی‌رشوتان یاریگران
در مقام سخت و در روز گران
9907-Onlar, şiddet zamanı, sıkıntı vakti, rüşvet almaksızın mahlûkata acırlar, yardımda bulunurlar.
- هین بجو این قوم را ای مبتلا
هین غنیمت دارشان پیش از بلا
9908-Ey belâlara uğramış kimse! Bu kavmi ara ve onları, belâyaya uğramadan evvel ganimet bil.
- رست کشتی از دم آن پهلوان
و اهل کشتی را به جهد خود گمان
9909-O mâ'nevî pehlivan olan Dekûkî'nin duâsı berekâtıyla gemi batmaktan kurtuldu. Gemidekiler ise kurtuluşu kendi cehd ve gayretlerinden sandılar.
- که مگر بازوی ایشان در حذر
بر هدف انداخت تیری از هنر
9910-Sanki onların bâzûsu, gemiyi kurtarmak için tedbir eylemekte, hedefe isâbet eyleyen bir ok atmış oldu.
- پا رهند روبهان را در شکار
و آن ز دم دانند روباهان غرار
9911-Av esnâsında tilkileri ayakları kaçırır ve kurtarır. Tilkiler ise o kurtuluşu kuyruklarından bilip ona mağrur olurlar.
- عشقه‌ها با دم خود بازند کاین
می‌رهند جان ما را در کمین
9912-Bizim canımızı bu kurtarır, diye kuyruklarını severler.
- روبها پا را نگه دار از کلوخ
پا چو نبود دم چه سود ای چشم شوخ
9913-Ey tilki; ayağını taştan ve kesikten sakın ki, ayak olmayınca kuyruğun ne faydası olur?
- ما چو روباهیم و پای ما کرام
می‌رهندمان ز صد گون انتقام
9914-Bizde tilki gibiyiz; evliyâullâh ise, bizi yüz türlü mihnetten kurtaran ayaklar durumundadırlar.
- حیله‌ی باریک ما چون دم ماست
عشقه‌ها بازیم با دم چپ و راست
9915-Derin hilelerimiz de, kuyruğumuz gibidir ki, onunla biz sağa sola oynar dururuz.
- دم بجنبانیم ز استدلال و مکر
تا که حیران ماند از ما زید و بکر
9916-İstidlâl ve hileye yapışır, Zeyd ve Bekir bize şaşsın kalsın diye kuyruğumuzu sallarız.
- طالب حیرانی خلقان شدیم
دست طمع اندر الوهیت زدیم
9917-Halkın hayran olmasını isteriz, hattâ tamah elimizi ulûhiyyete bile uzatırız.
- تا به افسون مالک دلها شویم
این نمی‌بینیم ما کاندرا گویم

9918-Okuyacağımız efsunlar, vereceğimiz mâlûmât ile göklere mâlik ve halka hâkim olmak arzusundayız. Halbuki kendimizin çukur içinde bulunduğunu göremiyoruz.

در گوی و در چهی ای قلتبان دست وادار از سبال دیگران

9919-Ey ahlâksız herif! Sen çukur ve kuyu içindesin. Hâlini bil de, başkalarını bıyığından el çek.

چون به بستانی رسی زیبا و خوش بعد از آن دامان خلقان گیر و کش

9920-Çukurdan ve kuyudan kurtulup da güzel ve hoş bir bahçeye varabilirsen, o vakit halkın eteğinden tut, onları da oraya çek.

ای مقیم حبس چار و پنج و شش نغز جایی دیگران را هم بکش

9921-Ey dört unsurun, beş hissin ve altı cihetin, tabiat âleminin mahpusu! Kendin lâîf bir yerdesin, başkalarını da oraya çek!

ای چو خربنده حریف کون خر بوسه‌گاهی یافتی ما را ببر

9922-Ey eşek gölgesi gibi eşek kuyruğuna merbû olan, öpülecek bir yer buldunsa bizi de götür.

چون ندادت بندگی دوست دست میل شاهی از کجایت خاسته‌ست

9923-Mâdem ki dostunun bendeliği sana nasip olmadı, şâhlığa meyletmen nereden peydâ oldu?

در هوای آن که گویندت زهی بسته‌ای در گردن جانت زهی

9924-Halkın sana maşallah, aferin! demesini istiyorsun. Bu talebinle ruhunun boynuna bir giriş takmışsın.

روبها این دم حیلت را بهل وقف کن دل بر خداوندان دل

9925-Ey tilki gibi hilekâr! Bu hile kuyruğunu bırak da kalbini kalp sahibi olanlara bağla.

در پناه شیر کم ناید کباب روبها تو سوی جیفه کم شتاب

9926-Aslanın yanında kebab eksik olmaz. Ey tilki, sen leş yemeye koşma.

تو دلا منظور حق آن گه شوی که چو جزوی سوی کل خود روی

9927-Ey gönül, sen bir cüzsün. Ne vakit Kül'lünün tarafına gider, bir veliyi kâmile ilticâ edersen, o zaman Allâh(C.C.)'ın makbûlu olursun.

حق همی‌گوید نظرمان بر دل است نیست بر صورت که آن آب و گل است

9928-Cenâb-ı Hakk Bizim nazarımız kalbedir, su ve çamurdan ibâret olan surete değıldir, buyuruyor.

تو همی‌گویی مرا دل نیز هست دل فراز عرش باشد نی به پست

9929-Sen, benim de kalbim var diyorsun. Fakat kalp, Arş'ın üzerinde olur, alçakta bulunmaz.

در گل تیره یقین هم آب هست لیک ز آن آبت نشاید آب دست

9930-Kara çamurda su da bulunduğu malûmdur, lâkin o sudan sen abdest alamazsın.

ز آنکه گر آب است مغلوب گل است پس دل خود را مگو کاین هم دل است

9931-Çünkü içinde su olmakla beraber çamura mağlûp olmuştur. Ondan dolayı, sen yüreğın için, bu da kalptir deme.

آن دلی کز آسمانها برتر است آن دل ابدال یا پیغمبر است

9932-Semâlardan yüksek olan bir gönül, yâ ebdâlin, yâhut peygamberlerin kalbidir.

پاك گشته آن ز گل صافی شده
 در فزونی آمده وافی شده
 9933-Onların kalbi çamurdan temizlenip saf bir hal iktisab etmiş, sâfiyeti artarak vâfi ve kâfi olmuştur.

ترك گل کرده سوی بحر آمده
 رسته از زندان گل بحری شده
 9934-Onlar çamuru bırakmış, Deniz'e gelmiş; çamur zindânından kurtulmuş, bahrî olmuştur.

آب ما محبوس گل مانده ست هین
 بحر رحمت جذب کن ما را ز طین
 9935-Haberin olsun ki bizim suyumuz çamura mahpus kalmıştır. Ey Rahmet Denizi bizi çamurdan çek ve kurtar.

بحر گوید من ترا در خود کشم
 لیک می‌لافی که من آب خوشم
 9936-O rahmet denizi lisân-ı hal ile sana der ki: Ben seni nezdime çekiyorum. Fakat sen; ben hoş ve sâfî bir suyum, demektesin.

لاف تو محروم می‌دارد ترا
 ترك آن پنداشت کن در من در آ
 9937-Senin bu lâfın, seni mahrûm ediyor. O vehmi bırak da bana gel.

آب گل خواهد که در دریا رود
 گل گرفته پای آب و می‌کشد
 9938-Çamurdaki su denize gitmek ister; fakat çamur onun ayağından yakalar, gitme diye çeker.

گر رهاند پای خود از دست گل
 گل بماند خشک و او شد مستقل
 9939-Eğer su, ruh, ayağını çamurun, cesedinin ve nefsinin elinden kurtarabilirse, o müstakil olur, çamur da kurur kalır.

آن کشیدن چیست از گل آب را
 جذب تو نقل و شراب ناب را
 9940-Çamurun suyu çekmesi, cesedin rûhu hakikat deryâsına gitmekten menetmesi nedendir? dersen, senin halis şarapla mezeye düşkünlüğün...

همچنین هر شهوتی اندر جهان
 خواه مال و خواه جان و خواه نان
 9941-Böylece gerek mal, gerek mevkî, gerek ekmek iştihâsı ve ihtirâsı, هر یکی زینها ترا مستی کند

چون نیابی آن خمارت می‌زند
 9942-Bunlardan her biri seni sarhoş eder. Eğer bunları bulamazsan o bulamayış sana keder ve mahmurluk verir.

این خمار غم دلیل آن شده ست
 که بد آن مفقود مستی‌ات بده ست
 9943-O gam mahmurluğu şuna işârettir ki, o bulamadığın şeyin ihtirâsıyla sarhoş oluşun kötü bir haldir.

جز به اندازه‌ی ضرورت زین مگیر
 تا نگردد غالب و بر تو امیر
 9944-Mal, yemek ve içmek gibi şeylerin zarûret miktârından fazlasını toplama ki nefsin sana gâlip ve hâkim olmasın.

سر کشیدی تو که من صاحب دلم
 حاجت غیری ندارم و اصلم
 9945-Ben gönül sâhibi bir âfirim, başka birine muhtaç değilim; Hakka vâsıl olmuşum, diye kafa tutuyorsun.

آن چنان که آب در گل سر کشد
 که منم آب و چرا جویم مدد
 9946-Nasıl ki çamur içinde bulunan su da; ben suyum, niçin gayriden medet arayım, diye serkeşlik eder.

دل تو این آلوده را پنداشتی
 لاجرم دل ز اهل دل برداشتی
 9947-Sen bu bulaşık kalbini hakikaten gönül sandın da erbâb-ı kulûb olan evliyâullahdan kalbini çektin.

خود روا داری که آن دل باشد این کاو بود در عشق شیر و انگبین
9948-Süt ve bal sevdasına düşen, senin o bulaşık kalbinin hakikaten
gönül olmasını revâ görür müsün?

لطف شیر و انگبین عکس دل است هر خوشی را آن خوش از دل حاصل است
9949-Sütün ve balın letâfeti gönül aksindendir. Her güzele güzellik
gönülden gelir.

پس بود دل جوهر و عالم عرض سایه‌ی دل چون بود دل را غرض
9950-O halde bir kimsenin kalbine sâhib-dil bir ârifin gölgesi maksûd
olunca gönül cevher, âlem ârâz olur.

آن دلی کاو عاشق مال است و جاه یا زبون این گل و آب سیاه
9951-Bir gönül ki mal ve mevkî âşıkı, yâhud çamurlu su gibi olan nefsanî
arzularının zebûnu olmuştur.

یا خیالاتی که در ظلمات او می‌پرستدشان برای گفت‌وگو
9952-Yâhut karanlıklar içinde bir takım hayâlât ile konuşmak için
onlara taparcasına meyletmiştir... O gönül, gönül değildir.

دل نباشد غیر آن دریای نور دل نظر گاه خدا و آن گاه کور
9953-Nur deryâsı olandan mâadâsı hakîkî gönül olmaz. Gönül
Allâh(C.C.)'ın nazargâhıdır; öyle iken nasıl kör olur da hakîkati görmez.

نی دل اندر صد هزاران خاص و عام در یکی باشد کدام است آن کدام
9954-Allâh(C.C.)'ın nazargâhı olan gönül, havas ve avamdan yüz
binlerce kimsede bulunmaz. Ancak bir zât-ı ekmelde olur. o hangisidir?

ریزه‌ی دل را بهل دل را بجو تا شود آن ریزه چون کوهی از او
9955-Sendeki gönül kırıntısı bırak ta, tam ve sağlam bir gönül ara ki
onun himmetiyle sendeki kırıntı da dağ gibi olsun.

دل محیط است اندر این خطه‌ی وجود زر همی‌افشانند از احسان و جود
9956-Gönül sahibi, bu varlık âlemini kaplamıştır. İhsan ve cömertliğiyle
dâima altın saçır.

از سلام حق سلامت‌ها نثار می‌کند بر اهل عالم ز اختیار
9957-O gönül sahibi, Hakk'ın selâmından Âlem halkına selâmetler saçır.

هر که را دامن درست است و معد آن نثار دل بدان کس می‌رسد
9958-Her kimin eteği dürüst ve hazır ise o gönül saçısına nail olur.

دامن تو آن نیاز است و حضور هین منه در دامن آن سنگ فجور
9959-Senin eteğin niyazdır ve huzur-u kalptir. Sakın o eteğe fışk u fücûr
taşlarını doldurma ki,

تا ندرد دامن‌ت ز آن سنگ‌ها تا بدانی نقد را از رنگ‌ها
9960-O fışk u fücûr taşları eteğini yırtmasın da, asıl parayı, sahte
paradan fark edesin.

سنگ پر کردی تو دامن از جهان هم ز سنگ سیم و زر چون کودکان
9961-Sen dünyada eteğini taşla, hem çocuklar gibi altın ve gümüş
zannettiğin taşlarla doldurmuşsun.

از خیال سیم و زر چون زربود دامن صدقت درید و غم فزود
9962-O gümüş ve altın hayâli hakîkî altın olmadığı için, senin doğruluk
eteğini yırttı ve gamını artırdı.

کی نماید کودکان را سنگ سنگ
تا نگیرد عقل دامنشان به چنگ
9963-Akıl el atıp çocukların eteğinden tutmadıkça, taşlarla para diye
oynayan çocuklara taşlar nasıl taş görünür?
پیر عقل آمد نه آن موی سپید
مو نمی‌گنجد در این بخت و امید
9964-İnsan akılla pîr olur. Saçı sakalı ağarmakla değil...O talih ve ümîde
kıl sığışmaz.

**“DEKÛKİNİN DUA VE ŞEFÂAT ETMESİNİ O CEMÂATIN İNKÂR ETMELERİ UÇUB
GAYB PERDELERİ ARKASINDA GİZLENMELERİ DEKÛKİNİN DE BUNLAR
HAVAYA MI ÇIKTILAR, YERE MI GİRDİLER? DİYE HAYRETE DÜŞMESİ”**

انکار کردن آن جماعت بر دعا و شفاعت دقوی و پریدن ایشان و ناپیدا شدن در پرده‌ی
غیب و حیران شدن دقوی که بر هوا رفتند یا بر زمین

فجفجی افتادشان با همدگر
کاین فضولی کیست از ما ای پدر
9965-Babalık; bu fuzuliliği eden bizden kimdir? Diye aralarında fısıltı
oldu.

هر یکی با آن دگر گفتند سر
از پس پشت دقوی مستتر
9966-Her biri Dekûkî'nin arkasında olduğu halde yekdiğerine gizlice sır
söylediler.

گفت هر يك من نکردستم کنون
این دعا نی از برون نی از درون
9967-Her biri; zâhiren de, bâtinen de bu duâyı ben etmedim, dedi.

گفت مانا کاین امام ما ز درد
بو الفضولانه مناجاتی بکرد
9968-Biri galiba imamımız derde düştü ve böyle fuzûli bir münâcatta
bulundu, dedi.

گفت آن دیگر که ای یار یقین
مر مرا هم می‌نماید این چنین
9969-Diğer biri de: Arkadaşlar, bana da yakinen öyle görünüyor.
او فضولی بوده است از انقباض
کرد بر مختار مطلق اعتراض
9970-O, uğradığı derdin tesiriyle Allâh(C.C.)'a ve onun kazâsına itiraz
etti, dedi.

چون نگه کردم سپس تا بنگرم
که چه می‌گویند آن اهل کرم
9971-O kerem sahipleri ne diyorlar? diye arkama bakınca,
يك از ایشان را ندیدم در مقام
رفته بودند از مقام خود تمام
9972-Onlardan birini de orada görmedim. Hepsi de bulundukları
makamdan gitmişlerdi.

نی بچپ نی راست نی بالا نه زیر
چشم تیز من نشد بر قوم چیر
9973-Benim keskin gözüm; sağda, solda, yüksekte, alçakta hiçbir
tarafıta kendilerini göremedi.

درها بودند گویی آب گشت
نی نشان پا و نی گردی به دشت
9974-Sanki birer inci idiler de eridiler. Çölde ne ayak izleri, ne de bir
toz görünüyordu.

در قباب حق شدند آن دم همه
در کدامین روضه رفتند آن رمه
9975-Hepsi de Allâh(C.C.)'ın kubbelerine gizlenmişlerdi. O cemâatin
hangi ravza'ya gittiklerini bilemedim.

در تحریر ماندم کاین قوم را
چون بیوشانید حق بر چشم ما

9976-Cenâb-ı Hakk, bu kavmi benim gözümden nasıl gizledi? diye hayrette kaldım.

آن چنان پنهان شدند از چشم او مثل غوطه‌ی ماهیان در آب جو
9977-O Zevât-ı Kirâm, balıkların dere suyuna dalıp görünmedikleri gibi, Dekûkî'nin gözü önünden kayboldular.

سالها در حسرت ایشان بماند عمرها در شوق ایشان اشک راند
9978- Dekûkî, yıllarca onlara hasret kaldı, ömür boyu onların şevkiyle göz yaşı döktü.

تو بگویی مرد حق اندر نظر کی در آرد با خدا ذکر بشر
9979-Ey gâfil! Sen dersin ki: Bir velî, Allâh(C.C.) ile beraberken beşeri nasıl zikreder?

خر از این می‌خسبد این جا ای فلان که بشر دیدی تو ایشان را نه جان
9980-Ey fûlan kimse! Sen onları ruh değil, beşer görüyorsun. İşte merkep burada yatıp kalıyor.

کار از این ویران شده ست ای مرد خام که بشر دیدی مر اینها را چو عام
9981-Ey ham kimse! Sen onları da sâir halk gibi beşer görüyorsun.
تو همان دیدی که ابلیس لعین گفت من از آتشم آدم ز طین
9982-Mel'ûn İblîs, Âdem'in yaratılışını görmüş ve ona karşı secde emrine cevâben: Ben ateşten halkedildim, Âdem çamurdan yaratıldı, demişti. Sen de evliyâullahı şeytanın Âdemi gördüğü gibi görüyorsun.

چشم ابلیسانه را يك دم ببند چند بینی صورت آخر چند چند
9983-Şeytanca olan gözü bir an kapa da şeytanca görüşten kurtul. Ne vakte kadar yalnız sûreti görüp duracaksın?

ای دقوقی با دو چشم همچو جو هین مبر او مید ایشان را بجو
9984-Ey Dekûkî! Onları görmekten ümidini kesme. Dere gibi yaş döken gözlerinle onları aramaktan hâlî kalma.

هین بجو که رکن دولت جستن است هر گشادی در دل اندر بستن است
9985-Aklını başına al da ara ki, bulmak devlet ve seâdeti aramakla elde edilir. Gönüldeki fütûhât, bağılıktan zuhûra gelir.

از همه‌ی کار جهان پرداخته کو و کو می‌گو به جان چون فاخته
9986-Bütün Dünyâ işlerinden kalben ferâgat ederek, üveyk kuşu gibi "kû-kû- nerede, nerede" diye ara...

نیک بنگر اندر این ای محتجب که دعا را بست حق بر أستجب
9987-Ey gâflet perdesiyle gözü kapanmış olan iyi bak ve dua et ki, Cenâb-ı Hakk: "Bana dua edin, size icâbette bulunayım" buyurmuştur.

هر که را دل پاک شد از اعتلال آن دعایش می‌رود تا ذو الجلال
9988-Her kimin kalbi illetten sâlim olursa, duası, Zü'l-Celâl Ve'l-ikrâm olan Allâh(C.C.)'ın kurb-i kabûlüne kadar gider.

"DÂVUD PEYGAMBER ALEYHİSSELÂM ZAMANINDA ÇALIŞMADAN VE ZAHMETSİZ HELAL RIZIK İSTEYEN BİR TÂLİBİN HİKÂYESİ VE DUASININ KABUL OLUŞU"

باز شرح کردن حکایت آن طالب روزی حلال بی‌کسب و رنج در عهد داود علیه السلام و مستجاب شدن دعای او

یادم آمد آن حکایت کان فقیر روز و شب می‌کرد افغان و نفیر
9989-Gece gündüz feryat ve figan eden bir fakirin hikayesi hatırıma geldi.

وز خدا می‌خواست روزی حلال بی‌شکار و رنج و کسب و انتقال
9990-Avlanmaksızın, zahmet çekmeksizin, mal devri sûretiyle kazanmaksızın Allâh(C.C.)'tan helâl rızık isterdi.

پیش از این گفتیم بعضی حال او لیک تعویق آمد و شد پنج تو
9991-Bundan evvel onun bâzı hallerinden bahsetmiştik. Lâkin araya bazı bahisler girdiği için hikâyenin nakli gecikti ve öylece kaldı gitti.

هم بگویمش کجا خواهد گریخت چون ز ابر فضل حق حکمت بریخت
9992-Allâh(C.C.)'ın fazl-u ihsân bulutu hikmet yağdırınca, o talibin halinin nereye kadar gittiğini söyleyeceğiz.

صاحب گاوش بدید و گفت هین ای به ظلمت گاو من گشته رهین
9993-Sığır sahibi onun gördü ve dedi ki: Ey zulüm ederek benim sığırımı kesen!

هین چرا کشتی بگو گاو مرا ابله طرار انصاف اندر آ
9994-Ey ahmak hırsız! İnsaf et ve aklını başına al da benim sığırımı niçin öldürdün? Onu söyle...

گفت من روزی ز حق می‌خواستم قبله را از لایه می‌آراستم
9995-Rızık tâlibi dedi ki: Ben Allâh(C.C.)'tan rızık istiyor ve kıbleyi münâcaat ve niyazlarımla süslüyordum.

آن دعای کهنه‌ام شد مستجاب روزی من بود کشتم نك جواب
9996-Eskiden beri ettiğim o duâ müstecâp oldu. Sığır geldi; bende rızıkım olduğu için kestim. İşte sana cevap...

او ز خشم آمد گریانش گرفت چند مشت زرد به رویش ناشکفت
9997-Sığır sahibi bu cevap üzerine hiddetlendi. Rızık tâlibinin yakasından tuttu ve sabredemeyerek yüzünü birkaç yumruk vurdu.

“İKİ HASMIN DA DÂVUD PEYGAMBER ALEYHİSSELÂM'IN HUZURUNA GİTMESİ”

رفتن هر دو خصم نزد داود پیغامبر علیه السلام

می‌کشیدش تا به داود نبی که بیا ای ظالم گنج غبی
9998-Ve onu Dâvud Peygamber'in huzuruna kadar çekerek götürdü ve dedi ki: ey şaşkın ve ahmak zâlim; gel!

حجت بارد رها کن ای دغا عقل در تن آور و با خویش آ
9999-Ey hilekâr! Böylece soğuk hüccetleri bırak ta aklını başına al ve kendine gel!

این چه می‌گویی دعا چه بود مخند بر سر و ریش من و خویش ای لوند
10000-Ey çapkın, ne söylüyorsun? Dua ne oluyor? Benim yüzüme ve sakalıma gülüp eğlenme!...

گفت من با حق دعاها کرده‌ام اندر این لایه بسی خون خورده‌ام

10001-Rızık tâlibi dedi ki: Ben Allâh(C.C.)'a duâlar ettim.O tazarrûlarda çok zahmet çektim.

من یقین دارم دعا شد مستجاب سر بزن بر سنگ ای منکر خطاب

10002-Ben duâmın kabul olunduğunu yakînen biliyorum. Ey kötü hitaplı! Sen başını taşa vur...

گفت گرد آید هین یا مسلمین ژاژ بینید و فشار این مهین

10003-Sığır sâhibi dedi ki: Ey Müslümanlar toplanın da şu değersiz herifin saçmalarını dinleyin.

ای مسلمانان دعا مال مرا چون از آن او کند بهر خدا

10004-Ey Müslümanlar!Allâh(C.C.) rızası için söyleyin, duâ benim malımı nasıl olur da onun eder?

گر چنین بودی همه عالم بدین یک دعا املاک بردندی به کین

10005-Eğer buna imkan olsaydı bütün âlem duâ ederler, kin ve garazla birbirlerinin emlâkini gasp ederlerdi.

گر چنین بودی گدایان ضریر محتشم گشته بدندی و امیر

10006-Duâ ile ele bir şey geçse idi, kör dilenciler, muhteşem ve muazzam birer bey olurlardı.

روز و شب اندر دعایند و ثنا لابه‌گویان که تومان ده ای خدا

10007-Ki onlar, gece, gündüz niyaz ve tazarrû ederek derler ki: İlâhî bize rızığımızı sen ihsân et!

تا تو ندهی هیچ کس ندهد یقین ای گشاینده تو بگشا بند این

10008-Sen vermezsen kimseler bir şey vermez. Ey rızık kapılarını açan Allâh(C.C.)! Şu ihtiyaç bağıını da sen aç...

خلق گفتند این مسلمان راست گوشت وین فروشندهی دعاها ظلم جوست

10009-Halk dedi ki: Bu Müslüman doğru söylüyor bu duâ satıcısı,ettiği duâlardan bahseden ise, zalimdir.

این دعا کی باشد از اسباب ملک کی کشید این را شریعت خود به سلاک

10010-Bu duâ nasıl mal ve mülk sebebi olabilir? Şeriat, bunu nasıl ahkâmı arasında kabul eder?

بیع و بخشش یا وصیت یا عطا یا ز جنس این شود ملکی ترا

10011-Ya satın almak, veya biri tarafından hibe olunmak, yahut da biri tarafından vasiyet edilmek gibi hallerde sen bir mülk sahibi olursun.

در کدامین دفتر است این شرع نو گاو را تو باز ده یا حبس رو

10012-Bu yeni şeriat hangi kitapta yazılıdır? Binâenaleyh, ya sığırı geri ver, yahut hapishaneye git.

او به سوی آسمان می‌کرد رو واقعه‌ی ما را نداند غیر تو

10013-Rızık tâlibi yüzünü gökyüzüne çevirerek dedi ki: Ya Rabbî; aramızdaki vâkıayı, benim dua edişimi, senin de onu kabul buyuruşunu senden başka kimse bilmez.

در دل من آن دعا انداختی صد امید اندر دلم افراختی

10014-O duâyı kalbime sen ilhâm ettin ve bende yüzlerce ümit uyandırdı.

من نمی‌کردم گزافه آن دعا همچو یوسف دیده بودم خوابها

10015-İlâhî, ben o duâyı beyhûde yere etmedim. Yusuf Aleyhisselâm gibi, rüyalar görmüş ve onun üzerine etmiştim.

دید یوسف آفتاب و اختران پیش او سجده کنان چون چاکران

10016-Yusuf Aleyhisselâm Güneş'in Ay'ın ve onbir yıldızın kendisine secde ettiklerinin rüyasında görmüştü.

اعتمادش بود بر خواب درست در چه و زندان جز آن را می‌نجست

10017-Hz.Yusuf, rüyâ-yı sâdıkaya itimâdı olduğu için, kuyuda ve zindanda kaldığı müddetlerde bile onun zuhûrunu bekliyordu.

ز اعتماد آن نبودش هیچ غم از غلامی و ز ملام و بیش و کم

10018-Rüyâsına itimâdından dolayı kölelikten ve Züleyhâ meselesinde az çok melâmete uğramasından kederlenmemiştir.

چون در افکندند یوسف را به چاه بانگ آمد سمع او را از اله

10019-Kardeşleri Yusuf'u kuyuya atınca, kulağına taraf-ı ilâhîden ses geldi ki:

که تو روزی شه شوی ای پهلوان تا بمالی این جفا در رویشان

10020-Ey pehlivân! Sen bir gün mâ'nevî padişah olacak ve ettikleri bu cefâyı kardeşlerinin yüzüne vuracaksın.

لیک دل بشناخت قایل را ز اثر قایل این بانگ ناید در نظر

10021-Hz. Yusuf'a kuyuda iken seslenen görünmüyordu. Lâkin kalp söyleyeni eseriyle tanıyordu.

قوتی و راحتی و مسندی در میان جان فتادش ز آن ندی

10022-O nidâdan Hz. Yûsuf'un ruhuna bir kuvvet, bir rahat ve huzur geliyordu.

گلشن و بزمی چو آتش بر خلیل چاه شد بر وی بدان بانگ جلیل

10023-O âlî nidâ tesiriyle kuyu Hz. Yusuf'a, ateşin Cenâb-ı Halîlullah'a olduğu gibi, güllük ve mâ'nevî bir meclis oldu.

هر جفا که بعد از آتش می‌رسید او بدان قوت به شادی می‌کشید

10024-Hz. Yusuf, ondan sonra ne türlü cefâlara uğradıysa o nidânın vermiş olduğu kuvvetle, sevinerek o ezâ ve cefâlara tahammül etmişti.

همچنان که ذوق آن بانگ اُلسْتُ در دل هر مومنی تا حشر هست

10025-Onun gibi, "Elestü birabbiküm" hitâbının zevki, kıyâmete kadar her mü'minin kalbinde vardır.

تا نباشد بر بلاشان اعتراض نی ز امر و نهی حقشان انقباض

10026-Ruhlara böyle hitap edilmesi ve mü'minlerin kalbinde o hitabın zevkinin devam etmesi, onların belâlara, Hakk'ın emir ve nehiyelerine itiraz etmemeleri içindi.

لقمهی حکمی که تلخی می‌نهد گل شکر آن را گوارش می‌دهد

10027-Bir hekim ilâcı, mü'minin ağzına acılık verirse, gül mâcûnu onun hazmettirir ve acılığına giderir.

گل شکر آن را که نبود مستند لقمه را ز انکار او قی می‌کند

10028-Gülbeşeker'i kullanmayan ise o lokmayı, o ilacı inkâr ederek istifrağ eder.

هر که خوابی دید از روز اُلسْتُ مست باشد در ره طاعات مست

10029-Her kim “Elestü birabbiküm” gününde bir rüyâ gördü ise, tâat ve ibâdât yolunda mest olur gider.

می‌کشد چون اشتر مست این جوال بی‌فتور و بی‌گمان و بی‌ملال

10030-Devecinin okuduğu maval tesiriyle mest olmuş deve gibi, yorulmaksızın, şüpheyeye düşmeksizin, acı ve ızdırap duymaksızın bu ibâdât çuvalını taşır durur.

كفك تصدیقش به گرد پوز او شد گواه مستی و دل سوز او

10031-Ağzının etrâfındaki köpük, onun yürek yakan mestliğinin şâhidi olur.

اشتر از قوت چو شیر نر شده زیر ثقل بار اندك خور شده

10032-Bu şevkin tesiriyle deve erkek arslan gibi olduğu ve ağır yük taşıdığı halde az yiyici olmuştur.

ز آرزوی ناقه صد فاقه بر او می‌نماید کوه پیشش تار مو

10033-Dişi deve arzusuyla yüzlerce zahmet ve açlık çeker. Yine o arzu ile bir dağ, ona kıl teli gibi görünür.

در اُلسْتُ آن کاو چنین خوابی ندید اندر این دنیا نشد بنده و مرید

10034-“Elestü” âleminde böyle bir rüya görmeyen, bu dünyada ehlullah bendesi ve mürîdi olmadı.

ور بشد اندر تردد صد دله يك زمان شکر استنش و سالی گله

10035-Olsa bile gönlünde yüzlerce tereddüt vardır. Bir an şükrederse bile bir sene şikayette bulunur.

پای پیش و پای پس در راه دین می‌نهد با صد تردد بی‌یقین

10036-Din yolunda yüzlerce tereddüt öne doğru bir adım atarsa, öbür adımı arda doğru gider.

وام دار شرح اینم نك گرو ور شتاب استت ز اُلم نَشْرَحْ شنو

10037-Bu bahsi açıklamak benim borcum olsun. Eğer sen acele öğrenmek istersen “Elem Neşrah” sûresini oku!

چون ندارد شرح این معنی کران خر به سوی مدعی گاو ران

10038-Bu mânânın şerhine nihayet yoktur. Onun için merkebi öküzünü dâvâ edeme doğru sür.

گفت کورم خواند زین جرم آن دغا بس بلیسانه قیاس است ای خدا

10039-Helâl rızık tâlibi duâsında diyordu ki: Yâ Rabbî bu hilekâr adam, bana cürüm isnâd ederek, kör dilenci diyor ve şeytancasına bir kıyas yapıyor.

جز به خالق کدیه کی آورده‌ام من دعا کورانه کی می‌کرده‌ام

10040-Ben ne zaman kör dilenci duâsı ettim, Yaradandan başkasından ne zaman bir şey istedim?

کور از خلقان طمع دارد ز جهل من ز تو کز تست هر دشوار سهل

10041-Kör dilenci, cehli dolayısıyla halkın bir şey vermesini umar. Ben ise yalnız senden istedim. Çünkü her müşkül senin lûtfunla kolaylaşır.

آن یکی کورم ز کوران بشمرید او نیاز جان و اخلاصم ندید

10042-O kalbi kör olan davacı, beni kör dilencilerden saydı; ruhumun niyazını ve kalbimin ihlâsını göremedi.

کوری عشق است این کوری من حب یعمی و یصم است ای حسن

10043-Bu benim körlüğüm, aşkın verdiği körlüktür. Ey güzel kimse! Sevdiği şey, insanı kör ve sağır yapar derler ya... Bu körlük körlüktür.

کورم از غیر خدا بینا بدو مقتضای عشق این باشد بگو

10044-Allâh(C.C.)’tan başkasına körüm, fakat müşâhede-i ilâhiyyede gözüm açıktır. Aşkımın muktezâsı da budur.

تو که بینایی ز کورانم مدار دایرم بر گرد لطف ای مدار

10045-İlâhî sen ki görücü ve bilicisin, beni körlerden addetme! Ey âşıkların medâr-ı muhabbeti olan Allâh(C.C.)! Ben lûtf ve inâyetin çevresini dolaşmaktayım.

خواب بنمودی و گشتش متکا آن چنان که یوسف صدیق را

10046-Yûsuf-u Sıddîk Aleyhisselâma bir rüya göstermiştin de, ona güvenmişti....

مر مرا لطف تو هم خوابی نمود آن دعای بی‌حدم بازی نبود

10047-Senin lûtfun bana da bir rüyâ gösterdi; o hadsiz, hesapsız duâlarım oyun değildi.

می‌داند خلق اسرار مرا ژاژ می‌دانند گفتار مرا

10048-Halk benim esrârımı bilmiyor da sözlerimi hezeyân sanıyor.

حقشان است و که داند راز غیب غیر علام سر و ستار عیب

10049-Hakları da var. Gayb sırrını, sırları bütününü bilen ve ayıpları tamamıyla örten Allâh(C.C.)’tan başka kim bilebilir ki?

خضم گفتش رو به من کن حق بگو رو چه سوی آسمان کردی عمو

10050-Hasmı dedi ki: Amca, neden yüzünü semâya çevirmişsin? Bana dön de doğruyu söyle.

شید می‌آری غلط می‌افگنی لاف عشق و لاف قربت می‌زنی

10051-Hilekârlık ediyor ve halkı aldatmak istiyorsun; aşktan ve Allâh(C.C.)’a yakınlıktan dem vuruyorsun.

با کدامین روی چون دل مرده‌ای روی سوی آسمانها کرده‌ای

10052-Sen kalbi ölmüş birisin. Hangi yüzle yüzünü semâlara çeviriyorsun?

غلغلی در شهر افتاده از این آن مسلمان می‌نهد رو بر زمین

10053-Bu hâdise sebebiyle şehre ve halk arasında bir gulgule düştü. O Müslüman da yüzünü yere koydu, secdeye kapandı.

کای خدا این بنده را رسوا مکن گر بدم هم سر من پیدا مکن

10054-Ya Rabbî; bu kulunu rüsvâ eyleme. Eğer kötü bir kul isem de sırrımı meydana çıkarma.

تو همی‌دانی و شبهای دراز که همی‌خواندم تو را با صد نیاز

10055-İlâhî sen bilirsin, uzun geceler de bilir ki, ben yüzlerce duâ ve niyâz ile yalvardım.

پیش تو همچون چراغ روشنی است پیش خلق این را اگر خود قدر نیست

10056-Bu duâların halk indinde kadr ve itibârı yoksa da, senin huzurunda parlak bir kandil gibidir.

“DÂVUD ALEYHİSSELÂMIN İKİ HASMI DİNLEMESİ VE KEYFİYETİ DAVACIDAN SORMASI”

شنیدن داود علیه السلام سخن هر دو خصم و سؤال کردن از مدعی علیه

چون که داود نبی آمد برون گفت هین چون است این احوال چون
10057-Dâvud Peygamber evinden dışarıya çıkınca: Bu ne, ne var, ne oldu? Anlatın dedi.

مدعی گفت ای نبی الله داد گاو من در خانه‌ی او در فتاد
10058-Dâvâcı dedi ki: Yâ Nebiyyallah, adâlet isterim. Benim sığırımı bunun evine gitmiş.

کشت گاو را بپرسش که چرا گاو من کشت او بیان کن ماجرا
10059-Bu da tutmuş onu kesmiş. Sual buyur ki, niçin sığırımı kesmiş, mâcerayı anlatsın.

گفت داودش بگو ای بو الکرم چون تلف کردی تو ملک محترم
10060-Dâvud Aleyhisselâm rızık tâlibine: Ey kerem sahibi! Sen bu muhteremin malını, niçin telef ettin?

هین پراکنده مگو حجت بیار تا به يك سو گردد این دعوی و کار
10061-Dikkat et, saçmalama, huccet ve delil getir ki, bu dava ve bu iş halledilesin.

گفت ای داود بودم هفت سال روز و شب اندر دعا و در سؤال
10062-O dedi ki: Ey Dâvud! Yedi senedir gece gündüz duâ ediyor ve Allâh(C.C.)'tan:

این همی‌جستم ز یزدان کای خدا روزی خواهم حلال و بی‌عنا
10063-"Yâ Rabbî helâl ve zahmetsiz bir rızık istiyorum" diye niyazda bulunmaktayım.

مرد و زن بر ناله‌ی من واقف‌اند کودکان این ماجرا را و اصف‌اند
10064-Benim bu türlü niyazıma erkek ve kadın vâkıftır. Çocuklar bile bu mâcerayı vasf ve tarif ederler.

تا بگوید بی‌شکنجه بی‌ضرر تو بپرس از هر که خواهی این خبر
10065-Bu hususu kime istersen sor, derhal söyleyiversin.

که چه می‌گفت این گدای ژنده دلق هم هویدا پرس و هم پنهان ز خلق
10066-Bu eski abalı fakir neler söylüyor ve nasıl duâ ediyordu diye, hem alenî, hem de gizli olarak halktan sor.

بعد این جمله‌ی دعا و این فغان گاوی اندر خانه دیدم ناگهان
10067-Bu duâ ve niyazlardan sonra ansızın eve bir sığır geldiğini gördüm.

چشم من تاریک شد نی بهر لوت شادی آن که قبول آمد قنوت
10068-Rızık için değil, duâmın müstecâb olması sevinciyle gözlerim karardı.

کشتم آن را تا دهم در شکر آن که دعای من شنود آن غیب دان
10069-Gaybı bilen Allâh(C.C.), duâmı işitti ve kabul etti diye şükran olarak o sığırı kestim.

گفت داود این سخنها را بشو حجت شرعی در این دعوی بگو
10070-Dâvud Aleyhisselâm dedi ki: Bu sözleri bırakta bu davada şer'î hüccet olacak bir delil göster.

بنهم اندر شهر باطل سنتی تو روا داری که من بی‌حجتی

10071-Benim şer'i bir hüccet olmadan, batıl bir hüküm vermeni sen câiz görür müsün?

این که بخشیدت خریدی وارثی ریع را چون می‌ستانی حارثی

10072-Sığırı sana biri mi bağışladı, satın mı aldın, yoksa vâris misin? Mahsûlü nasıl alıyorsun, çiftçi misin?

کسب را همچون زراعت دان عمو تا نکاری دخل نبود ز آن تو

10073-Amca, kazancı da ziraat gibi bil! Ekmeyince mahsûl senin olmaz.

کانچه کاری بدروی آن آن تست ورنه این بی‌داد بر تو شد درست

10074-Her ne ekersen onu biçersin. Ekip biçtiğin senin olur. Yoksa ettiğin bu zulüm, senin aleyhine çıkar.

رو بده مال مسلمان کژ مگو رو بجو وام و بده باطل مجو

10075-Git, şu Müslümanın malını ver ve eğri büğrü söyleme! Git, borç bul, sığırın bedelini ver ve bâtıl söyleme!

گفت ای شه تو همین می‌گویی‌ام که همی‌گویند اصحاب ستم

10076-Helâl rızık tâlibi dedi ki: Ey şâh-ı Nübüvvet, sen de zulüm sahiplerinin dediğini mi söylüyorsun?

“HZ. DÂVUD’UN HÜKMÜNDEN SONRA O KİMSENİN ALLÂH(C.C.)’A TAZARRU”

تضرع آن شخص از داوری داود علیه السلام

سجده کرد و گفت کای دانای سوز در دل داود انداز آن فروز

10077-O kimse secde ederek dedi ki: Ey benim kalbimdeki ateşi bilen Allâh(C.C.), o harâreti Dâvudun kalbinde de duyur.

در دلش نه آن چه تو اندر دلم اندر افکندی به راز ای مفضل

10078-Ey fazl u kerem sahibi olan Rabbim, benim kalbime saldıgın bu harâreti Davûd’un kalbine de sal...

این بگفت و گریه در شد های های تا دل داود بیرون شد ز جای

10079-Bunu söyledi ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. O kadar ki, Davûd’un kalbi yerinden oynadı.

گفت هین امروز ای خواهان گاو مهلتم ده وین دعاوی را مكاو

10080-Davûd Aleyhisselâm dedi ki: Ey sığır tâlibi, bugün bana mühlet ver ve bu davanın görülmesinde ısrar etme...

تا روم من سوی خلوت در نماز پرسم این احوال از دانای راز

10081-Ben halvethâneme gidip namaz kılayım ve bu hâli sırları bilen Cenâb-ı Hakktan sorayım.

خوی دارم در نماز این التفات معنی قرّة عینی فی الصلّات

10082-Namazda Allâh(C.C.)’ın iltifâtına alışmışımdır. “Namaz gözümün nurudur.” sözünün manası da budur.

روزن جانم گشاده ست از صفا می‌رسد بی‌واسطه نامه‌ی خدا

10083-Safâ-yı derûnumdan rûhumun penceresi açılmıştır. Oradan vasıtasız olarak Allâh(C.C.)’ın vahyi gelmektedir.

نامه و باران و نور از روزنم می‌فتد در خانه‌ام از معدنم

10084-Allâh(C.C.)’ın vahiy ve feyz yağmuru, rahmeti ve nuru mâdenimden ve hakikatimden gelir; penceremden evime girer.

اصل دین ای بنده روزن کردن است دوزخ است آن خانه کان بی‌روزن است
10085-Penceresi olmayan bir ev cehennem gibidir. Ey kul, dinin aslı
mâ'nevî bir pencere açmak ve oradan tevhid ve hidâyet ziyâsı alarak kalbi
aydınlattmaktadır.

تیشه‌ی هر بیشه‌ای کم زن بیا تیشه زن در کندن روزن هلا
10086-Her ormana balta vurma da gel, himmet kazmasını, o mâ'nevî
pencereyi açmak için kalbe vur.

یا نمی‌دانی که نور آفتاب عکس خورشید برون است از حجاب
10087-Bilmiyor musun ki bu güneşin ziyâsı, hicaptan hâriç olan bir
hakikat güneşin aksidir.

نور این دانی که حیوان دید هم پس چه گرَمنا بود بر آدمم
10088-Bu zâhirî güneşin ziyâsını hayvanlar bile görmektedir. O halde
"Velekad kerramnâ benî adem" iltifâtının mânâsı nedir?

من چو خورشیدم درون نور غرق می‌دانم کرد خویش از نور فرق
10089-Ben Güneş gibi nûra müstağrakım. Kendimi nurdan ayırt
edemiyorum.

رفتنم سوی نماز و آن خلا بهر تعلیم است ره مر خلق را
10090-Halvete ve namaza gidişim, halka yol göstermek içindir.

کژ نهم تا راست گردد این جهان حرب و خدعه این بود ای پهلوان
10091-Bu cihan doğru gitsin diye bir eğri söylüyorum. Ey pehlivan
"Harp hiledir" bu demektir.

نیست دستوری و گر نه ریختی گرد از دریای راز انگیختی
10092-Esrâr-ı hakîkatî söylemeye Dâvud için izin yoktur. Yoksa o esrârî
ortaya döker ve esrar deryâsından tozlar koparırdı.

همچنین می‌گفت داود این نسق خواست گشتن عقل خلقان محترق
10093-Dâvud Aleyhisselâm bu üslûpta söylüyordu. Halkın aklı da yanmak
derecesine gelmişti.

پس گریبانش کشید از پس یکی که ندارم در یکی‌اش من شکی
10094-O esnâda arkasından biri ben Allâh(C.C.)'ın birliğinde şek etmem,
diyerek Davûd'un yakasından çekti.

با خود آمد گفت را کوتاه کرد لب بیست و عزم خلوتگاه کرد
10095-Hz. Dâvud, daldığı istiğrâktan kendine geldi, dilini tuttu ve
halvet hânesine çekildi.

"HAKKIN MEYDANA ÇIKMASI İÇİN, DÂVUD ALEYHİSSELÂM'IN HALVETHANESİNE GİTMESİ"

در خلوت رفتن داود تا آن چه حق است پیدا شود

در فرو بست و بر رفت آن گه شتاب سوی محراب و دعای مستجاب
10096-Halvethane kapısını kapadı. Müstecâb olacak bir dâua etmek üzere
mihrab tarafına koştu.

حق نمودش آن چه بنمودش تمام گشت واقف بر سزای انتقام
10097-Cenâb-ı Hakk, ona gösterdiğini tamamıyla gösterdi. İntikâma
lâyık olan şahsın kim olduğuna vâkıf oldu.

پیش داود پیمبر صف زدند روز دیگر جمله خصمان آمدند

10098-Ertesi gün bütün davacılar geldiler. Dâvud peygamberin huzurunda saf oldular.

همچنان آن ماجراها باز رفت
زود زد آن مدعی تشنیع زفت
10099-Evvelki gibi iddialar ve müdâfaalar tekrarlandı. Müddeî, yine o fakir hakkında ağır ağır ta'n ve teşnî'de bulundu.

“DÂVUD PEYGAMBER ALEYHİSSELAMIN SIĞIR SAHİBİNE DAVASINDAN VAZGEÇMESİNİ SÖYLEMESİ, SIĞIR SAHİBİNİN DÂVUD ALEYHİSSELAMI KINAMASI”
حکم کردن داود بر صاحب گاو که از سر گاو برخیز و تشنیع صاحب گاو بر داود علیه السلام

گفت داودش خمش کن رو بهل
این مسلمان را ز گاوت کن بحل
10100-Hz. Dâvud, öküz sahibine dedi ki: Ta'n ve teşnî'den vazgeçip, git sığırını bu Müslüman'a helâl et.

چون خدا پوشید بر تو ای جوان
رو خمش کن حق ستاری بدان
10101-Ey genç! Mâdem ki Allâh(C.C.) seni setretti, sen de “Settâr”lık hakkını bil de sükût ederek git.

گفت وا ویلا چه حکم است این چه داد
از پی من شرع نو خواهی نهاد
10102-Sığır sahibi dedi ki: Eyvahlar olsun! Bu nasıl hüküm, bu nasıl adâlet? Benim için yeni bir şariat mi kurmak istiyorsun?

رفته است آوازه‌ی عدالت چنان
که معطر شد زمین و آسمان
10103-Adâletinin şöhreti o kadar yayılmıştır ki, onun râyihâsından yer ve gök güzel kokulara bürünmüştür.

بر سگان کور این استم نرفت
زین تعدی سنگ و که بشکافت تفت
10104-Bu zulüm, kör köpeklerle bile yapılmamıştır. Bu tecâvüz ve cefâdan taşlar ve dağlar yarılmıştır.

همچنین تشنیع می‌زد بر ملا
کالصلا هنگام ظلم است الصلا
10105-Ey Müslümanlar; gelin bana yapılan zulmü görün! Diye kalabalığa karşı Hz. Dâvud'a ta'n ve teşnî'e devam etti.

“DÂVUD ALEYHİSSELAMIN, SIĞIR SAHİBİNE: CÜMLE MALINI ONA VER! DİYE HÜKMETMESİ”

حکم کردن داود بر صاحب گاو که جمله‌ی مال خود را به وی ده

بعد از آن داود گفتش کای عنود
جمله مال خویش او را بخش زود
10106-Ondan sonra Dâvud dedi ki: Ey inatçı adam; çabuk cümle malını ona bağışla!

ور نه کارت سخت گردد گفتمت
تا نگرده ظاهر از وی استمت
10107-Yoksa sana söylüyorum ki işin sarpa saracaktır. Çabuk, malını ona ver ki zulmün meydâna çıkmasın.

خاک بر سر کرد و جامه بر درید
که به هر دم می‌کنی ظلمی مزید
10108-Sığır sahibi; her an zulmü artırıyorsun diyerek, başına toprak saçtı ve elbisesini yırttı.

يك دمی دیگر بر این تشنیع راند
باز داودش به پیش خویش خواند

10109-Bir müddet böylece ta'n ve teşnî'e devam etti. Dâvud Aleyhisselâm onu tekrar huzuruna çağırdı.

گفت چون بخت نبود ای بخت کور ظلمت آمد اندک اندک در ظهور

10110-Dedi ki: Ey kör tâlihli, bahtın olmadığı için zulmün yavaş yavaş meydana çıktı.

ریده‌ای آن گاه صدر و پیشگاه ای دریغ از چون تو خر خاشاک و کاه

10111-Pislenmiş olduğun halde baş sedire ve yüksek mevkîye geçmek istiyorsun, haksız iken hak iddia ediyorsun. Senin gibi bir eşeğe ot ve saman bile yazıktır.

رو که فرزندان تو با جفت تو بندگان او شدند افزون مگو

10112-Haydi git ki çocukların ve karın da onun kölesi ve câriyesi oldu. Fazla söyleme.

سنگ بر سینه همی‌زد با دو دست می‌دوید از جهل خود بالا و پست

10113-Bu hüküm üzerine sığır sahibi iki eliyle göğsüne taş vuruyor, ne yapacağını bilemediği için yukarı aşağı koşuyordu.

خلق هم اندر ملامت آمدند کز ضمیر کار او غافل بدند

10114-Halk da Hz. Dâvud'u hükümlerinden dolayı kınamaya başladılar. Çünkü o'nun hükmündeki sırdan, yâhud sığır sahibinin işlemiş olduğu bir cinayetin hakikatinden gâfil idiler.

ظالم از مظلوم کی داند کسی کاو بود سخره‌ی هوا همچون خسی

10115-Hevâ-yi nefsin bir ot gibi zebunu olan kimse, zâlimi mazlûmdan nasıl fark edebilir?

ظالم از مظلوم آن کس پی برد کاو سر نفس ظلوم خود برد

10116-Kendi zâlim nefsinin başını kesmiş nefsinin mağlûp etmiş kimse, zâlim ile mazlûmu ayırt edebilir?

ور نه آن ظالم که نفس است از درون خصم مظلومان بود او از جنون

10117-Yoksa, derunundaki nefse zebûn olan insan, çılgınlığından her mazlûmun hasmı olur.

سگ هماره حمله بر مسکین کند تا تواند زخم بر مسکین زند

10118-Köpek daima fakire saldırır ve fırsat bulunca ısırıp onu yaralar.

شرم شیران راست نی سگ را بدان که نگیرد صید از همسایگان

10119-Utanma arslanlara mahsustur, köpeklere değil. Şunu bil ki; arslan, komşuları bulunan hayvanları avlamaz.

عامه‌ی مظلوم کش ظالم پرست از کمین سگسان سوی داود جست

10120-Mazlûm öldüren ve zâlîme tapan avam halk, köpekler gibi Dâvud Aleyhisselâm'a doğru atıldı ve levmetmeye başladı.

روی در داود کردند آن فریق کای نبی مجتبی بر ما شفیق

10121-O fırka Hz. Dâvud'a teveccüh ederek dedi ki: Ey bize şefkatli zat, ey seçilmiş peygamber!

این نشاید از تو کاین ظلمی است فاش قهر کردی بی‌گناهی را به لاش

10122-Bu, sana yakışmaz, bu âşikâr bir zulümdür. Bir günahsız sebepsiz kahrettin.

گفت ای یاران زمان آن رسید
کان سر مکتوم او گردد پدید
10123-Dâvud Aleyhisselâm dedi ki: Arkadaşlar, o gizli sırrın âşikâr olması zamanı geldi.

جمله برخیزید تا بیرون رویم
تا بر آن سر نهان واقف شویم
10124-Hepiniz, kalkınız, şehir hâricine gidelim de o gizli sırra vâkıf olalım.

در فلان صحرا درختی هست زفت
شاخهایش انبه و بسیار و چفت
10125-Filân ovada büyük bir ağaç vardır. Dalları çoktur ve ziyâde eğilmiştir.

سخت راسخ خیمه گاه و میخ او
بوی خون می‌آیدم از بیخ او
10126-O ağacın gölgesi geniş ve kökü sağlamdır. Onun dibinden bana kan kokusu geliyor.

خون شده ست اندر بن آن خوش در
خواجه را کشته ست این منحوس بخت
10127-O hoş ağacın dibine kan dökülmüştür. Bu kötü tâlihli orada efendisini öldürmüştür.

تا کنون حلم خدا پوشید آن
آخر از ناشکری آن قلتبان
10128-Allâh(C.C.)'ın hilmi şimdiye kadar o cinayeti örtmüştü. Fakat bu habîs küfrân-ı nîmette bulundu.

که عیال خواجه را روزی ندید
نی به نوروز و نه موسمهای عید
10129-Ne nevrûzda, ne de bayramlarda efendisinin âilesini bir gün bile görüp yardımda bulunmadı.

بی‌نوایان را به يك لقمه نجست
یاد نورد او ز حقهای نخست
10130-Fakirleri bir lokma ile arayıp sormadı, eski hakları hatır ve hayâle getirmedi.

تا کنون از بهر يك گاو این لعین
می‌زند فرزند او را بر زمین
10131-Bu mel'ûn şimdi de bir sığırı için onun oğlunu yerlere vuruyor.

او به خود برداشت پرده از گناه
ور نه می‌پوشید جرمش را اله
10132-Allâh(C.C.), onun cinâyetini setrediyordu. Günâhın üstündeki setr perdesini o kendisi kaldırdı.

کافر و فاسق در این دور گزند
پرده‌ی خود را به خود بر می‌درند
10133-Kâfir olsun, fâsık olsun bu kötü zamanda kabahatlerini setreden perdeyi kendileri yırtarlar.

ظلم مستور است در اسرار جان
می‌نهد ظالم به پیش مردمان
10134-Zulüm, can sırları arasında gizli kalır. Lâkin zâlim, onu halkın gözü önüne kor.

که ببینیدم که دارم شاخها
گاو دوزخ را ببینید از ملا
10135-Der ki: "Bana bakın boynuzlarım vardır. Cehennem sığırını âşikâre görün."

"DÜNYADA DAHİ ZÂLİMİN ZULMÜNE ELİNİN, AYAĞININ ŞEHÂDET ETMESİ"

گواهی دادن دست و پا و زبان بر سر ظالم هم در دنیا

پس هم اینجا دست و پایت در گزند
بر ضمیر تو گواهی می‌دهند

10136-Ey zâlim, hiddet ve isyân halinde senin elin, ayağın senin zamîrine şehâdet eder.

چون موکل می‌شود بر تو ضمیر که بگو تو اعتقادات و امگیر

10137-İtikât ettiğin şeyleri söyle, gizleme diye gönlündeki şey, başına dikilir.

خاصه در هنگام خشم و گفت‌وگو می‌کند ظاهر سرت را مو به مو

10138-Hususiyle gazap ve dedikodu zamanında o âzâ, senin sırrını izhâr eder.

چون موکل می‌شود ظلم و جفا که هویدا کن مرا ای دست و پا

10139-Zulüm ve cefâ; ey el ve ayak beni izhâr eyle! diye sana galebe çalınca...

چون همی‌گیرد گواه سر لگام خاصه وقت جوش و خشم و انتقام

10140-Sır şâhidi, hasetten coşkunluk, gazap ve intikam zamanında ihtiyarını ele alınca, bilâ ihtiyâr zülüm derûnunu meydana korsun.

پس همان کس کاین موکل می‌کند تا لوای راز بر صحرا زند

10141-O Allâh(C.C.) ki sır sancağını sahraya dikmek, meydana çıkarmak için o zamîri müvekkil ve gâlip kılar.

پس موکل‌های دیگر روز حشر هم تواند آفرید از بهر نشر

10142-O, mahşer gününde, diğer müvekkilleri de sırları açıklamak için yaratmaya kâdirdir.

ای به ده دست آمده در ظلم و کین گوهرت پیداست حاجت نیست این

10143-Ey zulüm ve kin'e on el ile sarılmış olan, senin cevherin ve hakîkatin bellidir.

نیست حاجت شهره گشتن در گزند بر ضمیر آتشینت واقفند

10144-Senin için zulüm ve zararlar şöhret almaya da hâcet yoktur. Basîret sâhibi olanlar, senin ateş gibi yakıcı olan içine vâkıftırlar.

نفس تو هر دم بر آرد صد شرار که ببینیدم منم ز اصحاب نار

10145-Senin nefsin: "Beni görün, ben cehennem ehlindenim" diye her ân yüzlerce kıvılcım saçmaktadır.

جزو نارم سوی کل خود روم من نه نورم که سوی حضرت شوم

10146-Ben, cehennem ateşinin cüz'üyüm, aslım tarafına giderim. Nûr değilim ki Nûr-u Mutlak tarafına gideyim?

همچنان کاین ظالم حق ناشناس بهر گاوی کرد چندین التباس

10147-Öylece, bu Hakk tanımayan zâlim, bir öküz için bu kadar iltibâs ve hilekârlık etti.

او از او صد گاو برد و صد شتر نفس این است ای پدر از وی ببر

10148-O efendisinden yüzlerce sığır ve yüzlerce deve çalmıştı. Ey babalık; nefis işte böyledir, ondan ayrıl.

نیز روزی با خدا زاری نکرد یا ربی نامد از او روزی به درد

10149-Bu herif, bir gün bile Allâh(C.C.)'a niyazda bulunmadı. Derunundan bir defa olsun "Ya Rabbî" demedi.

کای خدا خصم مرا خشنود کن گر منش کردم زیان تو سود کن

10150-Bir kere olsun: "İlâhî; hasmı razı kıl, ben ona ve ailesine zarar verdimse, sen onlara menfaat ver" demedi.

گر خطا کشتم دیت بر عاقله است عاقله‌ی جانم تو بودی از اُلسنت

10151-Eğer ben hata ettimse diyet, âkileye teveccüh eder. Elestü hitabı sadır olduğu demde benim âkilem sen idin; demedi.

سنگ می‌دهد به استغفار در این بود انصاف نفس ای جان حر

10152-Ey hür can! Sen ona tövbe etmesi, yarlıganma dilemesi için inci verirsin de, o sana taş bile vermez. İşte nefsin insafı.

“HALKIN O AĞACIN DİBİNE GİTMESİ”

برون رفتن خلق به سوی آن درخت

چون برون رفتند سوی آن درخت گفت دستش را سپس بندید سخت

10153-Şehirden çıkıp o ağaca doğru giderken Hz. Dâvud dedi ki: Şu herifin elini arkasına sıkıca bağlayın.

تا گناه و جرم او پیدا کنم تا لوائ عدل بر صحرا زرم

10154-Ki onun cürmünü ve günâhını meydana çıkarayım da adalet sancağını sahraya dikeyim.

گفت ای سگ جد او را کشته‌ای تو غلامی خواجه زین رو گشته‌ای

10155-Yine Hz. Dâvud, o kâtile dedi ki: Köpek herif; sen bu adamım ceddini öldürmüşsün. Sen köle iken efendini katl ve malını gasp ederek efendi olmuşsun.

آن زنت او را کنیزک بوده است با همین خواجه جفا بنموده است

10156-Senin karın da efendinin halayıkı idi ki o da efendisine cefâ etmişti.

هر چه زو زایید ماده یا که نر ملک وارث باشد آنها سربسر

10157-O kadın; kız ve erkek ne doğurmuşsa, hepsi de maktûlün vârisi bulunan bu adamın mülküdür.

تو غلامی کسب و کارت ملک اوست شرع جستی شرع بستان رو نکوست

10158-Sen kölesin, bütün kazancın onun mülkü ve malıdır. Şeriat ve adâlet istiyordun. İşte şeriat al da git, bak nasıl iyi mi?

خواجه را کشتی به استم زار زار هم بر اینجا خواجه گویان زینهار

10159-Efendini zulüm ile inleterek öldürmüştün. Hem burada efendin sana aman yapma, diye yalvarmıştı.

کارد از اشتاب کردی زیر خاک از خیالی که بدیدی سهمناک

10160-Katilden sonra gördüğün korkunç bir hayal dolayısıyla bıçağını da toprağa gömmüştün.

نک سرش با کارد در زیر زمین باز کاوید این زمین را همچنین

10161-İşte efendinin başı, senin bıçağınla berâber toprak altında. Ahâli burayı kazın.

نام این سگ هم نبشته کارد بر کرد با خواجه چنین مکر و ضرر

10162-Bu köpeğin adı da bıçağın üstüne yazılı. Efendisine işte böyle bir hile ve böyle bir zulümde bulunmuştu.

همچنان کردند چون بشکافتند در زمین آن کارد و سر را یافتند

10163-Dâvud Aleyhisselâmın dediği gibi yaptılar. Toprağı kazıp yarıncı o bıçakla o başı buldular.

ولوله در خلق افتاد آن زمان هر یکی زنار ببرید از میان

10164-Hakikat meydana çıkınca halk arasında velvele düştü. Evvelki mûterizlerin hepsi belinden zünnârı kesti.

بعد از آن گفتش بیا ای داد خواه داد خود بستان بدان روی سیاه

10165-Öndan sonra Dâvud Aleyhisselâm dedi ki: Ey adâlet isteyen; gel de o kara yüzünle adâleti al!

**“DÂVUD ALEYHİSSELÂM’IN KATİL İÇİN HAMİYET VE DELAİL
GÖSTERDİKTEN SONRA ONUN KISASINI EMİR BUYURMASI”**

قصاص فرمودن داود علیه السلام خونی را بعد از الزام حجت بر او

هم بدان تیغش بفرمود او قصاص کی کند مکرش ز علم حق خلاص

10166-Efendisini öldürdüğü bıçakla katile kısas icrasını emretti. Kâtilin mekr ve hilesi, onu Allâh(C.C.)’ın ilminden nasıl kurtarırdı?

حلم حق گر چه مواساها کند لیک چون از حد بشد پیدا کند

10167-Allâh(C.C.)’ın hılmı, zâlim ve katillerin cezâsını bir müddet setr ve imhal ederse de, zulüm haddini tecavüz ederse, onu meydana çıkarır.

خون نخسبد در فتنه در هر دلی میل جست و جوی کشف مشکلی

10168-Kan uyumaz; cinâyet gizli kalmaz. Kâtili aramak ve müşkili keşfedip bulmak meylî her insanın kalbine düşer.

اقتضای داوری رب دین سر بر آرد از ضمیر آن و این

10169-Kıyâmet gününün sahibi olan Allâh(C.C.)’ın adâleti, şunun, bunun zamîrinden zuhur eder durur.

کان فلان چون شد چه شد حالش چه گشت همچنان که جوشد از گلزار کشت

10170-Filan nasıl öldü, ne haldedir ve ne oldu? İşte bu suâller topraktan ekin biter gibi, herkesin kalbinden ve lisânından fırlar.

جوشش خون باشد آن واجستها خارش دلها و بحث و ماجرا

10171-Bu suâller, bu arayışlar, kalplerin ızdırabı, lisanların mâceradan bahisleri, hep o kanın kaynamasıdır.

چون که پیدا گشت سر کار او معجزه‌ی داود شد فاش و دو تو

10172-O kâtilin gizli sırrı zâhir olunca Davûd Aleyhisselâmın mûcizesi iki kat olarak meydana çıktı.

خلق جمله سر برهنه آمدند سر به سجده بر زمینها می‌زدند

10173-Bütün halk başlarını açtılar, yüzlerini secde için yere koydular.

ما همه کوران اصلی بوده‌ایم از تو ما صد گون عجایب دیده‌ایم

10174-Bizim hepimiz de bâsiret cihetinden kör olmuşuz. Halbuki biz senden yüzlerce acîbe ve mûcize görmüşük.

سنگ با تو در سخن آمد شهیر کز برای غزو طالوتم بگیر

10175-Tâlût ile gazâ etmek için, beni al diye taş sana açıkça söz söylemişti.

تو به سه سنگ و فلاخن آمدی صد هزاران مرد را برهم زدی

10176-Sen üç tane sapan taşıyla geldin, yüz binlerce adamı birbirine kattın, kırdın geçirdin.

سنگ‌هایت صد هزاران پاره شد هر یکی هر خصم را خون‌خواره شد

10177-Senin taşların yüzbinlerce parça oldu. Her biri bir düşmanın kanını içti.

آهن اندر دست تو چون موم شد چون زره سازی تو را معلوم شد

10178-Zırh yapması sana bildirilince, demir senin elinde mum gibi yumuşadı.

کوهها با تو رسائل شد شکور با تو می خوانند چون مقری زبور

10179-Dağlar, seninle birlikte, hafızlar gibi Zebûr'u okuyorlar ve Hakka şükür ve senâ ediyorlardı.

صد هزاران چشم دل بگشاده شد از دم تو غیب را آماده شد

10180-Senin nefesin ve muessir irşâdınla yüz binlerce göz açıldı, gaybı müşâhede etmeye âmâde oldu.

و آن قوی تر ز آن همه کاین دایم است زندگی بخشی که سرمد قایم است

10181-Bütün mûcizelerinin en kavîsi ise, daimî olan bir zindelik bahşetmekliğindir.

جان جمله‌ی معجزات این است خود کاو ببخشد مرده را جان ابد

10182-Cümle mûcizâtın ruhu; ölüye ebedî bir hayat bahşetmek, dalâlete düşmüş bir kimseyi hidâyete sevkeylemektir.

کشته شد ظالم جهانی زنده شد هر یکی از نو خدا را بنده شد

10183-O zâlim kâtil öldürüldü, onun ölümüyle bir cihan dirildi. Halkın her biri, bu mûcize üzerine yeniden Allâh(C.C.)'a bende oldu.

“İNSAN NEFSİNİN, SIĞIRI KESEN KİMSEYİ DAVA EDEN KATİL MAKAMINDA, SIĞIRI KESENİN DE AKIL MİSALİNDE OLDUĞU; DÂVUDUN HAKKI, YAHUD HAKKIN VEKİLİ VE HALİFESİ BULUNAN ŞEYHİ TEMSİL ETTİĞİ VE ONUN YARDIMIYLA ZALİMİN ÖLDÜRÜP, HELAL RIZIK İLE ZENGİN OLMANIN MÜMKÜN BULUNDUĞU”

بیان آن که نفس آدمی به جای آن خونی است که مدعی گاو گشته بود و آن گاو کشنده عقل

است و داود حق است یا شیخ که نایب حق است که به قوت و یاری او تواند ظالم را

کشتن و توانگر شدن به روزی بی کسب و بی حساب

نفس خود را کش جهان را زنده کن خواجه را کشته ست او را بنده کن

10184-Ey sâlik; hevâ ve hevesine muhâlefet sûretiyle nefsinı öldür de cihânı dirilt. O nefş, efendisini öldürmüştür. Sen onu kendine kul, köle yap.

مدعی گاو نفس تست هین خویشتن را خواجه کرده ست و مهین

10185-Hikâyede bahsedilen sığır dâvâcısı senin nefsindir. Haberin olsun ki kendisini efendi ve büyük adam yerine koymuştur.

آن کشنده‌ی گاو عقل تست رو بر کشنده‌ی گاو تن منکر مشو

10186-O sığırı kesen de senin aklındır. Git de ten sığırını kesmiş olana münkir olma.

عقل اسیر است و همی خواهد ز حق روزی بی رنج و نعمت بر طبق

10187-Akıl esir olup kalmıştır ve daima Allâh(C.C.)'tan zahmetsiz rızık ve tabak dolusu nimet istemektedir.

روزی بی رنج او موقوف چیست آن که بکشد گاو را کاصل بدی است

10188-Onun zahmetsizce rızıklanması neye bağlıdır? Sığırı öldürmeye ki bütün kötülüklerin menbaı odur.

- نفس گوید چون کشی تو گاو من ز انکه گاو نفس باشد نقش تن
10189-Nefis; benim sığırımı nasıl öldürürsün? der. Çünkü cismin nakşı, sûreti nefis sığırıdır.
- خواجه زاده‌ی عقل مانده بی‌نوا نفس خونی خواجه گشت و پیشوا
10190-Velînimet zâde olan akıl rıziksız kalmış; kâtil nefis ise, efendi olmuş ve ileri gitmiş.
- روزی بی‌رنج می‌دانی که چیست قوت ارواح است و ارزاق نبی است
10191-Zahmetsiz rızık nedir, biliyor musun? Ruhların gıdâsı ve Kur'ân-ı Kerîm'in erzâkı, ahkâmıdır.
- لیک موقوف است بر قربان گاو گنج اندر گاو دان ای کنج کاو
10192-Lâkin bu zahmetsiz rızka nâil oluş, sığırın kurban edilmesine bağlıdır. Ey köşe bucak kazıp da defîde arayan!Defîne sığırın, cismin içindedir.
- دوش چیزی خورده‌ام و ر نی تمام دادمی در دست فهم تو زمام
10193-Dün gece bir parça bir şey yemiştım. Yoksa bu bahsi tavzih eder ve senin eline anlamak yularını verirdim.
- دوش چیزی خورده‌ام افسانه است هر چه می‌آید ز پنهان خانه است
10194-Dün bir parça bir şey yemiştım, bahsin tavzihine o mâni oldu deyişim de masaldır. Çünkü zuhûra gelen her şey Allâh(C.C.)'ın halvetgâhından gelir.
- چشم بر اسباب از چه دوختیم گر ز خوش چشمان کرشم آموختیم
10195-Eğer güzel gözlülerden cilve etmesini öğrenmiş isek Enbiyâ hazerâtından bakmak ve görmek teallüm etmiş isek neden sebeplere göz dikip kalıyoruz?
- هست بر اسباب اسبابی دگر در سبب منگر در آن افکن نظر
10196-Sebepler üstünde başka sebepler vardır. Sen zâhiri sebeplere bakma, bâtınî ve hakiki sebeplere nazar et!
- انبیا در قطع اسباب آمدند معجزات خویش بر کیوان زدند
10197-Peygamberler, sebepleri gidermek üzere geldiler. Mûcizelerini Zühâl yıldızına kadar çıkardılar.
- بی‌سبب مر بحر را بشکافتند بی‌زراعت چاش گندم یافتند
10198-Sebepsiz olarak denizi yardılar ve ekin ekmekten buğday yığını buldular.
- ریگها هم آرد شد از سعیشان پشم بز ابریشم آمد کش کشان
10199-Onların çalışmaları ile kumlar un oldu. Keçinin yünü çekilince ibrişim hâline geldi.
- جمله قرآن هست در قطع سبب عز درویش و هلاک بو لهب
10200-Kur'ân-ı Kerîm, sebeplerden ziyade müsebbibül esbab olan Allâh(C.C.)'a tevekkül etmeyi tavsiye eyler.Zâhiren fakir olan Peygamberin yüceliğinden, zahiren yüce olan Ebû Leheb ve emsâli kâfirlerin helâkinden bahseder.
- مرغ بابیلی دو سه سنگ افکند لشکر زفت حبش را بشکند
10201-Ebâbil kuşu iki üç taş atar da kalabalık bir Habeş ordusunu kırar.
- پیل را سوراخ سوراخ افکند سنگ مرغی کاو به بالا پر زند
10202-Havada uçan kuşların attıkları taşlar orduda bulunan filleri delik deşik etmişlerdi.

دم گاو کشته بر مقتول زن
تا شود زنده همان دم در کفن
10203-Kesilmiş bir öküzün kuyruğunu öldürülmüş kimseye vur ki o ânda dirilsin ve kefinden çıksın.

حلق ببریده جهد از جای خویش
خون خود جوید ز خون پالای خویش
10204-Boğazı kesilmiş olan maktûl, yattığı yerden sıçrayıp, kâtîlinden kanını talep etsin.

همچنین ز آغاز قرآن تا تمام
رفض اسباب است و علت و السلام
10205-Böylece, Kur'ân-ı Kerîm'in ibtidâsından sonuna kadar bütün âyetleri esbâb ve illete adem-i îtimad ile, Allâh(C.C.)'a tevekkül ve istinâddan ibârettir.

کشف این نه از عقل کار افزا بود
بندگی کن تا ترا پیدا شود
10206-Bu sebep ve müsebbib meselesi, işi uzatıp duran akıl ile keşf ve halledilemez. Allâh(C.C.)'a kulluk et ki bunun hakikati sana keşfedilmiş olsun.

بند معقولات آمد فلسفی
شهسوار عقل عقل آمد صفی
10207-Feylesof olan, akıl ile idrak edilebilen şeylere bağlıdır. Safî ve sûfî olanlar ise aklın aklının "Akl-ı Kül" tek binicisidir.

عقل عقلت مغز و عقل تست پوست
معدۀ حیوان همیشه پوست جوست
10208-Aklının akli olan akl-ı kül, lübdür, meyvenin içi gibidir; senin aklın ise ona nisbetle kabuk misâlidir. Hayvan midesi daima kabuk arar.

مغز جوی از پوست دارد صد ملال
مغز نغزان را حلال آمد حلال
10209-İç arayan, hakikat tâlibi olan; kabuktan, aklî ve sûrî ilimlerden usanmıştır. Latîf olan iç, maârif-i ilâhiyye ona helâldir.

چون که قشر عقل صد برهان دهد
عقل کل کی گام بی ایقان نهد
10210-Kabuk gibi olan akl-ı cüz'î yüzlerce bürhân gösterirse Akl-ı Kül, nasıl olur da îkansız adım atar.

عقل دفترها کند يك سره سیاه
عقل عقل آفاق دارد پر ز ماه
10211-Akl-ı cüz'î baştan başa defterler karartır; kitaplar telif eder. Akl-ı kül ise ufukları ay nurlarıyla doldurur.

از سیاهی وز سپیدی فارغ است
نور ماهش بر دل و جان بازغ است
10212-Akl-ı kül, akdan, karadan, kağıt ve mürekkeple eser yazmaktan müstağnîdir. Çünkü onun ayının nûru ruha ve kalbe akseder.

این سیاه و این سپیدار قدر یافت
ز آن شب قدر است کاختروار تافت
10213-Bu kara ve aktan, yazılmış kitaplardan, kadr u şeref bulanlar varsa, onlar da o Kadir gecesi gibi olan ve yıldız misâli parlayan Akl-ı Kül'lün ilhâmı eseridir.

قیمت همیان و کیسه از زر است
بی زر آن همیان و کیسه ابتر است
10214-Dağarcık ve kesenin kıymeti içindeki altın dolayısıyla. Altını olmayan dağırcık ve kese faydasızdır.

همچنان که قدر تن از جان بود
قدر جان از پرتو جانان بود
10215-Nasıl ki cesedin kıymeti candandır. Canın kıymeti ise cânândandır.

گر بدی جان زنده بی پرتو کنون
هیچ گفתי کافران را میتون
10216-Eğer can, îmân ve îkân nuru olmaksızın diri olsaydı Cenâb-ı Hakk, kâfirler hakkında "innehum meyyitûn" der miydi?
تا به قرنی بعد ما آبی رسد
هین بگو که ناطقه جو می کند

10217-Ey kendisinde söylemek ve sözünde menfaat vermek hassası bulunan kimse, söyle ve yaz ki, bu hal, ırmak kazar da bizden asırlarca sonra geleceklere su, âb-ı hayat gibi olan maârif ve hakâyık eriştirir.

ليک گفت سالفان یاری بود گر چه هر قرنی سخن آری بود

10218-Vâkıa her asırda bir söz söyleyici ve halkı irşâd edici vardır, fakat evvelkilerin sözü o zâta yardım eder.

نی که هم تورات و انجیل و زبور شد گواه صدق قرآن ای شکور

10219-Ey şükreden kimse! Kur'ân Kerîm'in doğruluğu, Tevrat, İncil ve Zebur'da zikredilmedi mi?

روزی بی‌رنج جو و بی‌حسیب کز بهشتت آورد جبریل سیب

10220-Ey sâlik, sen de Allâh(C.C.)'tan zahmetsiz bir rızık iste ki, Cebrâil sana elma getirsin.

بلکه رزقی از خداوند بهشت بی‌صداع باغبان بی‌رنج کشت

10221-Belki de cennetin Hâlikı ve Mâlikı olan Allâh(C.C.), başçevân minneti, ekme zahmeti olmaksızın sana verir. Çünkü ekmekteki fayda ve lezzet de onun ihsânıdır.

ز آنکه نفع نان در آن نان داد اوست بدهدت آن نفع بی‌توسیط پوست

10222-Ekmek nakşında, görünüşünde gizli bir zevk vardır ki o sofrası gibidir. Fakat sofrasız ekmek velî gıdasıdır.

رزق جانی کی بری با سعی و جست جز به عدل شیخ کاو داود تست

10223-Senin Dâvud gibi şeyhinin himmeti olmadıkça, yalnız başına koşup aramakla ruhunun gıdâsını sen nasıl bulursun?

نفس چون با شیخ ببند گام تو از بن دندان شود او رام تو

10224-Nefs,senin şeyh ile adım attığını görünce, zarûri olarak mutî olur.

صاحب آن گاو رام آن گاه شد کز دم داود او آگاه شد

10225-Nitekim, öküz sahibi, katil; sığırı kesmiş olana, Hz.Dâvud'un nefesine, onun keşf ve mûcizesine vâkıf olduktan sonra, mutî oldu.

عقل گاهی غالب آید در شکار بر سگ نفست که باشد شیخ یار

10226-Senin köpek gibi olan nefsi karşı sana kim yâr olur? Ancak şeyh-i kâmil... Onun yardımıyla akıl da mânâ rızıklarını avlamakta gâlip gelir ve muvaffak olur.

روی شیخ او را زمرد دیده کن نفس از درهاست با صد زور و فن

10227-Nefs, yüz türlü mekr ve hile bilen zorlu bir ejderhâdır. Şeyhin yüzü ise ona karşı göz çıkaran zümrüt gibidir.

گر تو صاحب گاو را خواهی زبون چون خران سیخش کن آن سو ای حرون

10228-Eğer sen, öküz sahibini, nefsi zebûn kılmak dilersen onu şeyh tarafına merkep gibi sür.

چون به نزدیک ولی الله شود آن زبان صد گزش کوتاه شود

10229-Nefs, veliyyullah huzurunda bulunursa, onun yüz arşın uzunluğundaki lisan tahakkümü kısalır.

صد زبان و هر زبانش صد لغت زرق و دستانش نباید در صفت

10230-Nefsin yüz dili ve her dilde yüzlerce lügatı vardır. Onun mekr ve hilesi o kadar çoktur ki târif ve tavsîf edilemez.

مدعی گاو نفس آمد فصیح صد هزاران حجت آرد ناصحیح
10231-Öküz sahibi "Nefs" fasîh sözlerle yüz binlerce hüccet getirir, lâkin o hüccetler doğru değildir.

شهر را بفریید الا شاه را ره نتاند زد شه آگاه را
10232-Şâhtan başka bütün bir şehir halkını kandırır. Lakin her şeyin hakikatine vâkıf olan Şâh'ın yolunu vuramaz, onu idlâl edemez.

نفس را تسبیح و مصحف در یمین خنجر و شمشیر اندر آستین
10233-Nefsin sağ elinde tesbih ile Kur'ân-ı Kerîm vardır ama, yeminde ise hançer ve kılıç saklıdır.

مصحف و سالوس او باور مکن خویش با او همسر و همسر مکن
10234-Nefsin mushafına ve onun riyakârlığına îtimat etme. Kendini onunla sırdaş ve arkadaş eyleme!

سوی حوضت آورد بهر وضو و اندر اندازد ترا در قعر او
10235-Nefs, seni abdest aldirmek için havuz tarafına götürür de havuzun dibine batırır.

عقل نورانی و نیکو طالب است نفس ظلمانی بر او چون غالب است
10236-Akıl, nûranî ve iyilik tâlibi iken, neden zulmanî nefs ona galip geliyor?

ز انکه او در خانه عقل تو غریب بر در خود سگ بود شیر مهیب
10237-Çünkü senin aklın beden'de garîpdır, nefs ise kendi evindedir. Köpekler de kendi kapılarında korkunç birer aslan kesilirler.

باش تا شیران سوی بیشه روند وین سگان کور آن جا بگروند
10238-Sabret ki arslanlar, Allâh(C.C.)'ın âkil ve kâmil kulları, sazlığa, Cennet'e gitsinler. Onların ne kadar muhterem ve nimet sahibi olduklarını, bu kör köpekler, nefse uymuş olanlar, o vakit tasdik edeceklerdir.

مکر نفس و تن نداند عام شهر او نگردد جز به وحی القلب قهر
10239-Şehrin avam takımı, nefsin ve bedenin mekr ve hilesini bilmez. Nefs ise ilhâm-ı kalbîden başka bir şeyle kahredilemez.

هر که جنس اوست یار او شود جز مگر داود کاو شیخت بود
10240-Nefs'e kendi cinsinden olan yâr olur. Dâvud Aleyhisselâm nefis dostluğundan müstesnâdır ki o da senin şeyhindir.

کاو مبدل گشت و جنس تن نماند هر که را حق در مقام دل نشاند
10241-O şeyh-i kâmil, süfliyetten ulviyete, nefsâniyyetten ruhâniyyete tebeddül etmiştir. Allâh(C.C.), her kimi kalp makamına eriştirirse o kimsede ten cinsiyyeti kalmaz.

خلق جمله علتی‌اند از کمین یار علت می‌شود علت بقین
10242-Halkın hepsi gizliden gizliye mâlûldür. İllet de illete yâr olur.

هر خسی دعوی داودی کند هر که بی‌تمیز کف در وی زند
10243-Her âdi şahıs, Dâvudluk, mürşidlik davasına kalkışabilir. Hakk'ı bâtıldan ayırt edemeyenler de öyle yalancı ve mürâyî herife aldanıp, ona bâât eder?

از صیادی بشنود آواز طیر مرغ ابله می‌کند آن سوی سیر
10244-Abdal bir kuş, avcıdan kuş sesi taklidini işitir de onun tarafına doğru gider.

نقد را از نقل شناسد غوی است هین از او بگریز اگر چه معنوی است
10245-O şeyhlik dâvâ eden kendi malı olan şeyle, başkasından naklettiği şeyi fark edemez bir sapıktır. Aklını başına al da, ondan mâ'nevî bir kimse zannedilse bile kaç...

رسته و بر بسته پیش او یکی است گر یقین دعوی کند او در شکی است
10246-Kurtulmuş kişiyle, bağlı kişi onun indinde birdir. Yakîn'e eriştim diye iddia etse de şek ve şüphe içindedir.

این چنین کس گر ذکی مطلق است چونش این تمیز نبود احمق است
10247-Böyle bir kimse fevkalâde zeki olsa da, kendisinde temyiz hâssası bulunmadığı için ahmaktır.

هین از او بگریز چون آهو ز شیر سوی او مشتتاب ای دانا دلیر
10248-Ey sâlik dikkat et! Böyle bir kimseden ceylânın arslandan kaçtığı gibi kaç, ey bilgili yiğit! Öylesinin yanına kat'iyen gitme...

“İSA ALEYHİSSELÂMIN AHMAKLARDAN DAĞ TEPESİNE KAÇMASI”

گریختن عیسی علیه السلام فراز کوه از احمقان

عیسی مریم به کوهی می‌گریخت شیر گویی خون او می‌خواست ریخت
10249-Meryem oğlu İsâ, sanki bir aslan kanını dökmek istiyormuş da ondan kaçıyormuş gibi bir dağa kaçıyordu.

آن یکی در پی دوید و گفت خیر در پیت کس نیست چه گریزی چو طیر
10250-Biri onun ardından koşarak yetişti ve; hayrola, kuş gibi niçin kaçyorsun, arkada kimse yok?

با شتاب او آن چنان می‌تاخت جفت کز شتاب خود جواب او نگفت
10251-Hz. İsâ o kadar süratle kaçıyordu ki, acelesinden adamın suâlîne cevap vermedi.

یک دو میدان در پی عیسی براند پس به جد جد عیسی را بخواند
10252-Bir müddet onun arkasından koştu ve peşini bırakmaksızın Rûhullah'a seslendi.

کز پی مرضات حق یک لحظه بیست که مرا اندر گریزت مشکلی است
10253-Allâh rızâsı için bir parça dur ki senin böyle kaçışın bana bir mesele oldu.

از که این سو می‌گریزی ای کریم نه پیت شیر و نه خصم و خوف و بیم
10254-Ey kerîm zât, bu tarafa doğru kimden kaçyorsun? Arkanda ne arslan, ne düşman, ne de bir korku var?

گفت از احمق گریزانم برو می‌رهانم خویش را بندم مشو
10255-Hz. İsâ dedi ki: Ahmaktan kaçıyorum. Git, bana mâni olma ki kendimi kurtarayım.

گفت آخر آن مسیحانی توی که شود کور و کر از تو مستوی
10256-Soran dedi ki: Nefesiyle körlerin ve sağırkların iyileştiği Mesih sen değil misin?

گفت آری گفت آن شه نیستی که فسون غیب را ماویستی
10257-İsâ; evet benim, dedi. O kimse tekrar: Mâ'nevî sırlara makam olan şâh-ı mâ'nevî sen değil misin? Suâlînde bulundu.

چون بخوانی آن فسون بر مرده‌ای بر جهد چون شیر صید آورده‌ای

10258-Sen ki, bir ölüye o duâyı okuyunca, ölü, av bulan arslan gibi kabrinden sıçrayıp kalkar.

گفت آری آن منم گفتا که تو نی ز گل مرغان کنی ای خوب رو

10259-Hz. İsâ: Evet, o benim, dedi. Soran: Ey güzel yüzlü İsâ! Çamurdan kuş yapan sen değil misin? dedi.

گفت آری گفت پس ای روح پاک هر چه خواهی می‌کنی از کیست پاک

10260-Hz. İsâ: Evet, dedi. Soran tekrar: Ey rûhu pâk, her ne ister isen yaptığın halde kimden korkuyorsun? diye sordu.

گفت عیسی که به ذات پاک حق مبدع تن خالق جان در سبق

10261-İsâ Aleyhisselâm dedi ki: Cesedi ibdâ eden ve ruhu ibtidâ halkeyleyen Cenâb-ı Hakkın zât-i pâkine yemin ederim,

حرمت ذات و صفات پاک او که بود گردون گریبان چاک او

10262-Allâh(C.C.)'ın pâk ve münezzeh olan Zât ve sıfatına yemin ederim. Felek bile yenini, yakasına yırtmış, ona âşık olmuştur.

کان فسون و اسم اعظم را که من بر کر و بر کور خواندم شد حسن

10263-O duâyı ve o ism-i âzamı ben sağıra ve köre okudum iyileştiler.

بر که سنگین بخواندم شد شکاف خرقة را بدرید بر خود تا بناف

10264-Kayalık bir dağa okudum, hırkasını göbeğine kadar yırttı ve yarıldı.

بر تن مرده بخواندم گشت حی بر سر لا شی بخواندم گشت شی

10265-Ölü bir cesede okudum, dirildi. Hiçbir şey olmayana okudum, meydana geldi, bir şey oldu.

خواندم آن را بر دل احمق به ود صد هزاران بار و درمانی نشد

10266-O duâyı şefkat ve merhametle, ahmak kalbine yüz binlerce kere okudum, faydası olmadı.

سنگ خارا گشت و ز آن خو بر نگشت ریگ شد کز وی نروید هیچ کشت

10267-O ahmak, katı taş oldu, ahmaklık tabiatından dönmedi. Çorak bir kum oldu da ondan bir ot bitmedi.

گفت حکمت چیست کانجا اسم حق سود کرد اینجا نبود آن را سبق

10268-O kimse Hz. İsâ'ya sordu ki: İsm-i ilâhının bunda müessir ve şâfî olup da onda olmamasının hikmeti nedir?

آن همان رنج است و این رنجی، چرا او نشد این را و آن را شد دوا

10269-Diğerleri de bir hastalıktır, bu da. Onlara devâ olup da, buna olmamasının sebebi nedir?

گفت رنج احمقی قهر خداست رنج و کوری نیست قهر، آن ابتلاست

10270-İsâ Aleyhisselâm cevap verdi ki: Ahmaklık kahr-ı ilâhî olan bir hastalıktır. Körlük kahr değildir, ibtilâdır.

ابتلا رنجی است کان رحم آورد احمقی رنجی است کان زخم آورد

10271-İbtilâ bir hastalıktır ki mübtelâsına acınır. Ahmaklık da bir hastalıktır ki başkalarını yaralar.

آن چه داغ اوست مهر او کرده است چاره‌ای بر وی نیارد برد دست

10272-Ahmağa vurulan dağ, Allâh(C.C.) mührüdür. O mühür üzerine hiçbir el bir çare bulamaz.

ز احمقان بگریز چون عیسی گریخت صحبت احمق بسی خونها بریخت

10273-Ahmaklardan kaç ki İsâ da onlardan kaçtı. Ahmakla sohbet nice kanlar dökmüştür.

اندك اندك آب را دزدد هوا دین چنین دزد هم احمق از شما

10274-Hava, suyu yavaş yavaş çeker, buharlaştırır. Ahmak da onun gibi sizden böyle çalar işte.

دین چنین دزد هم احمق از شما همچو آن کاو زیر کون سنگی نهد

10275-Senin harâretini çalar, soğukluk verir. Seni mermer taş üstüne oturmuş kimseye döndürür.

آن گریز عیسیی نه از بیم بود ایمن است او آن پی تعلیم بود

10276-İsâ'nın o ahmaktan kaçışı korkudan değil, halka göstermek içindi. Çünkü o, Allâh (C.C.)'ın hıfziyle emîndi.

زمهریر ار پر کند آفاق را چه غم آن خورشید با اشراق را

10277-Kış soğuğu ufukları doldurursa ondan güneşe ne gam gelebilir?

“SEBA’LILARIN AHMAKLIĞI VE PEYGAMBER NASİHATLERİNİN KENDİLERİNE TESİR ETMEMESİ”

قصه‌ی اهل سبا و حماقت ایشان و اثر ناکردن نصیحت انبیا در احمقان

یادم آمد قصه‌ی اهل سبا کز دم احمق صباشان شد وبا

10278-Ehl-i Sebâ'nın hikayesi hatırıma geldi. Ahmak sözleriyle, seher yeli onlara vebâ halini almıştı.

آن سبا ماند به شهر بس کلان در فسانه بشنوی از کودکان

10279-Sebâ, çocuklardan duyduğun masallardaki gibi pek büyük bir şehirdi.

کودکان افسانه‌ها می‌آورند درج در افسانه‌شان بس سر و پند

10280-Hanî çocuklar masal söyler. O masallar içinde çok sır ve nasihat vardır.

هزلها گویند در افسانه‌ها گنج می‌جو در همه ویرانه‌ها

10281-Masallar arasında latîfeler söylerler. Sen vîranelerde defîne ara.

بود شهری بس عظیم و مه‌ولی قدر او قدر سکره بیش نی

10282-Sebâ, çok büyük ve geniş bir şehirdi. Lakin vüs'ati bir tepsiden fazla değildi.

بس عظیم و بس فراخ و بس دراز سخت زفت و تو بتو همچون پیاز

10283-O şehir çok büyük, çok geniş ve çok uzundu. Çok büyüktü amma bir soğan kadar büyüktü.

مردم ده شهر مجموع اندر او لیک جمله سه تن ناشسته رو

10284-O şehirde bir çok halk toplanmıştı. Fakat hepsi yüzü yıkanmamış süflî üç kişiden ibâretti.

اندر او خلق و خلاق بی‌شمار لیک آن جمله سه خام پخته خوار

10285-O şehrin halkı ve sakinleri sayısızdı. Lâkin hepsi de ham ve hazır yiyici üç kişiden ibâretti.

جان ناکرده به جانان تاختن گر هزاران است باشد نیم تن

10286-Cânân'a koşmayan, sevgiliye kavuşmaya çalışmayan canlar binlerce de olsa, hakikatte, yarım tenden ibarettir.

آن یکی بس دور بین و دیده کور از سلیمان کور و دیده پای مور
10287-O üç kişiden biri, gözü kör olduğu halde çok uzağı görürdü.
Süleyman'ı görmez, lakin karıncanın ayağını görebilirdi.

و آن دگر بس تیز گوش و سخت کر گنج در وی نیست يك جو سنگ زر
10288-İkincisi: Çok sağır iken fazla işitici idi. Kendisi bir hazîne olduğu
halde bir arpa miktarı altını yoktu.

و آن دگر عور و برهنه‌ی لاشه باز ليك دامنهای جامه‌ی او دراز
10289-Üçüncüsü: Çıplak ve her tarafı açıktı, lakin elbisesinin etekleri
çok uzundu.

گفت کور اينك سپاهی می‌رسند من همی‌بینم که چه قومند و چند
10290-Kör dedi ki: İşte bir ordu geliyor. Onların hangi kavimden
olduklarını ve kaç nefer bulunduklarını görüyorum.

گفت کر آری شنودم بانگشان که چه می‌گویند پیدا و نهان
10291-Sağır dedi ki: Evet seslerini işittim, gizli ve âşikâre söylediklerini
duyuyorum.

آن برهنه گفت ترسان زین منم که ببرند از درازی دامنم
10292-Çıplak olan da dedi ki: Eteğimin uzunluğundan kesecekleri diye
korkuyorum.

کور گفت اينك به نزدیک آمدند خیز بگریزیم پیش از زخم و بند
10293-Kör dedi ki: İşte yaklaştılar. Kalkın yaralanmadan ve bağlanmadan
kaçalım.

کر همی‌گوید که آری مشغله می‌شود نزدیکتر یاران هله
10294-Sağır diyordu ki: Evet, gürültü gittikçe yaklaşıyor. Arkadaşlar
gâfil olmayın.

آن برهنه گفت آوه دامنم از طمع برند و من نالیم
10295-O çıplak da diyordu ki: Ah eteğim. Onu tamahlarından kesecekler.
Ben onlardan emîn değilim.

شهر را هشتند و بیرون آمدند در هزیمت در دهی اندر شدند
10296-Şehri terk ettiler ve dışarıya çıktılar. Bozgun halinde bir köye
girdiler.

اندر آن ده مرغ فربه یافتند ليك ذره‌ی گوشت بر وی نه نژند
10297-O köyde semiz bir kuş buldular, lâkin zerre kadar eti yoktu, o
kadar zayıftı.

مرغ مرده‌ی خشك و ز زخم کلاغ استخوانها زار گشته چون بناغ
10298-O kuş ölmüş, kurumuş ve kargaların gagalamasından kemikleri
incelmiş, iplik gibi olmuştu.

ز آن همی‌خوردند چون از صید شیر هر یکی از خوردنش چون پیل سیر
10299-O kuştan, aslanın avını yediği gibi, yediler. O cîfeyi yemekten
doydular ve fil gibi oldular.

هر سه ز آن خوردند و بس فربه شدند چون سه پیل بس بزرگ و مه شدند
10300-Her üçü de ondan yedi ve şişmanladı. Üçü de fil kadar cesâmet
peydâ ettiler.

آن چنان کز فربه‌ی هر يك جوان در نگنجیدی ز زفتی در جهان

10301-Öyle şişmanladılar ki her biri iriliğinden cihâna sığmıyordu.

با چنین گبزی و هفت اندام زفت از شکاف در برون جستند و رفت

10302-O kadar şişmanlıkları ve iri endamlarıyla berâber, kapı yarığından süzülüp geçtiler.

راه مرگ خلق ناپیدا رهی است در نظر ناید که آن بی‌جا رهی است

10303-Ölüm de halka görünmez, gizli bir yoldur. Göze görünmez. Çünkü mahalsiz ve mekânsız bir tarîktir.

نک پیایی کاروانها مقتفی زین شکاف در که هست آن مختفی

10304-Gizli olan o kapı yarığından birbiri ardı sıra kervanlar gidiyor.

بر در ار جویی نیایی آن شکاف سخت ناپیدا و ز او چندین زفاف

10305-Eğer o yarığı kapıda arayacak olursan bulamazsın. O yarık gayet gizli olduğu halde, o vasıta ile, bunca kişileri zıfafa sıfata gelin götürür gibi göturdüler.

“UZAĞI GÖREN KÖRÜN, UZAKTAN İŞİTEN SAĞIRIN VE UZUN ETEKLİ ÇIPLAĞIN ŞERHİ”

شرح آن کور دور بین و آن کر تیز شنو و آن برهنه‌ی دراز دامن

کر امل را دان که مرگ ما شنید مرگ خود نشنید و نقل خود ندید

10306-Bahsedilen, uzaktan işiten sağırı insandaki tûl-i emel bil ki, bizim ölümümüzü iştir de kendi öleceğini duymaz.

حرص نابیناست بیند مو به مو عیب خلکان و بگوید کو به کو

10307-Uzaktan gören de hırstır ki, halkın ayıbını kılı kırk yararcasına görür ve mahalle dolaşır söyler.

عیب خود يك ذره چشم کور او می‌نبیند گر چه هست او عیب جو

10308-Herkesin ayıbını aramakla beraber kendinin zerre kadar ayıbını onun kör gözü görmez.

عور می‌ترسد که دامانش برند دامن مرد برهنه کی درند

10309-Çıplak, eteğinin kesileceğinden korkar. Çıplak bir adamın eteğini nasıl yırtarlar?

مرد دنیا مفلس است و ترس‌ناک هیچ او را نیست وز دزدانش باک

10310-O çıplak dünya perest kimsedir ki müflis olduğu halde soyulacağından korkar. Halbuki çıplak olduğu için hırsızların soymasından korkmaması lazım gelir.

او برهنه آمد و عریان رود وز غم دزدش جگر خون می‌شود

10311-O çıplak gelmiş çıplak gidecektir. Öyle iken, hırsız endişesiyle yüreğinden kan gider.

وقت مرگش که بود صد نوحه پیش خنده آید جانش را زین ترس خویش

10312-Ölümü vaktinde yanında yüzlerce feryat edilip, ağlaşılrken, Dünyadaki hırsız korkusundan onun canına gülme gelir.

آن زمان داند غنی کش نیست زر هم ذکی داند که بود او بی‌هنر

10313-Ölüm sırasında, zengin, altının bulunmadığını, servetin kendisinin olmadığını anlar. Zeki bir kimse de, hünersiz, marifetsiz bulunduğunu idrâk eder.

چون کنار کودکی پر از سفال
کاو بر آن لرزان بود چون رب مال
10314-Hayattaki bu korku, eteğine saksı kırıkları doldurup da kendini mal sahibi sanan, onları kaybedeceğinden korkan, onların üstüne titreyen çocuğun korkusuna benzer.

گر ستانی پاره‌ای گریان شود
پاره گر بازش دهی خندان شود
10315-Eğer o çanak kırıklarından bir parçasını alsan ağlar, aldığın parçayı geri verirsen güler.

چون نباشد طفل را دانش دثار
گریه و خنده‌ش ندارد اعتبار
10316-Çocukta ilim libası olmadığı için ağlaması ve gülmesi müteber değildir.

محتشم چون عاریت را ملک دید
پس بر آن مال دروغین می‌طپید
10317-Ahmakta iğreti serveti, kendinin mülkü gördüğü için o yalancı servetin üstüne titrer.

خواب می‌بیند که او را هست مال
ترسد از دزدی که بر باید جوال
10318-Kendinin malı ve mülkü olduğuna dair rüya görür. Bir hırsızın çuvalını kaçırp götüreceğinden korkar.

چون ز خوابش بر جهان‌د گوش کش
پس ز ترس خویش تسخر آیدش
10319-Ölüm meleği, zengin kimsenin kulağını çekmek suretiyle hayat rüyasından onu uyandırınca, hakiki maliki olmadığı bir mal için evvelce çektiği hırsız korkusuna güleceği gelir.

همچنان لرزانی این عالمان
که بودشان عقل و علم این جهان
10320-Bu Dünyanın aklına ve ilmine sahip olan âlimlerin ilimleri üzerine titremeleri de bu kabildendir.

از پی این عاقلان ذو فنون
گفت ایزد در نبی لا یعلمون
10321-Bu mütefennin âlimler için Kur'ân-ı Kerîm'de: "lâ ya'lemûn" "bilmezler" buyurmuştur.

هر یکی ترسان ز دزدی کسی
خویشتن را علم پندارد بسی
10322-Onlardan her biri, bir kimse benim ilmimi çalacak diye korkar ve titrer. Çünkü kendinde ilim ve irfân var sanır.

گوید او که روزگار می‌برند
خود ندارد روزگار سودمند
10323-O: Halk gelip beni meşgul ve zamanımı kaybediyor der. Halbuki onun faydalı bir zamanı yoktur.

گوید از کارم بر آوردند خلق
غرق بی‌کاری است جان‌ش تا به خلق
10324-Yine o, halk zamanımı zâyî etti, der. Halbuki kendisi boğazına kadar işsizliğe ve tembelliğe müstağraktır.

عور ترسان که منم دامن کشان
چون رهانم دامن از چنگالشان
10325-Böyle bir âlim işte o uzun etekli çıplağa benzer ki, halkın pençesinden eteğimi nasıl kurtarayım? diye endişe içindedir.

صد هزاران فصل داند از علوم
جان خود را می‌نداند آن ظلوم
10326-O zâlim âlim, Âhirette faydası olmayacak yüz bin şey bilir de kendi ruhunun hakikatini bilmez.

داند او خاصیت هر جوهری
در بیان جوهر خود چون خری

10327-O cevherin özünü bilir de kendi cevherini bilip bildirmek hususunda merkep gibi kalır.

که همی‌دانم یجوز و لا یجوز خود ندانی تو یجوزی یا عجز

10328-Ey âlim-i gayri âmil; ben câiz olup olmayan şeyleri bilirim diyorsun, lâkin kendinin “yecûzü” mü, yoksa “acûzi” mi olduğunu bilmiyorsun.

این روا و آن ناروا دانی و لیک تو روا یا ناروایی بین تو نیک

10329-Bu câizdir, o câizdir diye fetvâ vermesini biliyorsun. Sen câiz misin, gayr-i câiz misin? Kendine iyice bak.

قیمت هر کاله می‌دانی که چیست قیمت خود را ندانی احمقی است

10330-Her kumaşın kıymetinin ne olduğunu biliyorsun, fakat kendi kıymetini bilmiyorsun! İşte bu ahmaklıktır.

سعدھا و نحسھا دانسته‌ای ننگری تو سعد یا ناشسته‌ای

10331-Ey ilm-i nücûm ile meşgul olan, uğurlu ve uğursuz vakitleri biliyorsun. Bir kere de kendine bak ki sen uğurlu musun yoksa yüzü yıkanmamış uğursuz musun?

جان جمله علمھا این است این که بدانی من کی‌ام در یوم دین

10332-Cümle ilimlerin ruhu, kendinin yevm-i dînde, kıyâmet gününde kim ve nasıl olacağını bilmektir.

آن اصول دین بدانستی تو لیک بنگر اندر اصل خود گر هست نیک

10333-Ey usûl âlimi! Sen de dinin ahvâlini iyice biliyorsun. Onları bilmekle beraber bir de kendi aslına bak, eğer iyi ise âlâ.

از اصولینت اصول خویش به که بدانی اصل خود ای مرد مه

10334-Senin usûl âlimi olmandan, kendi aslınla meşgûl olup onu öğrenmen daha faydalıdır; ey ulu kişi!

“SEBA ŞEHRİNİN GÜZELLİĞİ VE AHALİSİNİN REFAH VE SAADETİYLE BERABER KÜFRÂN-I NİMETTE BULUNMALARI”

صفت خرمی شهر اهل سبا و ناشکری ایشان

اصلشان بد بود آن اهل سبا می‌رمیدندی ز اسباب لقا

10335-Sebâ şehri ahâlisinin asılları ilm-i ilâhîdeki âyân-ı sâbiteleri kötü olduğu için, Dünya’da Allâh(C.C.)’a vuslat sebepleri olan tâat, ibâdet, şükr ve senâdan ürküyordı.

دادشان چندان ضیاع و باغ و راغ از چپ و از راست از بهر فراغ

10336-Hakk Teâlâ onlara bu kadar çiftlik, bağ ve bağçe vermişti. Sağdan, soldan, lûtfedilen bunca nimet onların zevk ve huzurla yaşamaları içindi.

بس که می‌افتاد از پری ثمار تنگ می‌شد معبر ره بر گذار

10337-Meyveler çokluğundan o kadar dökülürdü ki geçerken âdetâ yol daralırdı.

آن نثار میوه ره را می‌گرفت از پری میوه رهرو در شگفت

10338-Meyvelerin dökülüp saçılması yolu kapatırdı. Yemişlerin çokluğundan yolcu hayrette kalırdı.

سله بر سر در درختستانشان پر شدی ناخواست از میوه فشان

10339-Başında sepet olduğu halde ağaçların arasından geçen bir kimsenin sepeti, kendiliğinden dökülen meyvelerle dolardı.

باد آن میوه فشاندی نه کسی پر شدی ز آن میوه دامنھا بسی

10340-O meyveleri bir kimse değil, rüzgâr silkerdi. O meyvelerin dökülmesinden nicelerinin etekleri dolardı.

خوشه‌های زفت تا زیر آمده بر سر و روی رونده می‌زده

10341-Büyük salkımlar ağaçlardan aşağı sarkar, gelenin geçenin başına ve yüzüne çarpardı.

مرد گلخن تاب از پری زر بسته بودی در میان زرین کمر

10342-Külhâncı olanlar bile, altının çokluğundan, bellerine altın kemer bağlamışlardı.

سگ کلیچه کوفتی در زیر پا تخمه بودی گرگ صحرا از نوا

10343-Köpekler, tokluğundan ekmeği yemezler de çiğnerlerdi; kırdaki kurtlar avlarının çokluğundan mide fesâdına uğramışlardı.

گشته ایمن شهر و ده از دزد و گرگ بز نترسیدی هم از گرگ سترگ

10344-Şehir ve köy, hırsızdan ve kurttan emîn idi. Keçi,kocaman kurttan korkmazdı.

گر بگویم شرح نعمتهای قوم که زیادت می‌شد آن یوما فیوم

10345-Eğer o kavmin günden güne artan nimetlerini şerh edecek olursam bitip tükenmez.

مانع آید از سخندهای مهم انبیا بردند امر فاستقم

10346-Fakat o şerh ve tafsîl, söylenilmesi lâzım gelen mühim sözlerin beyânına mâni olur. Peygamberler “Festekım kemâ ümirte” emrini tebliğ ettiler.

“EHL-İ SEBA’YA NASİHAT İÇİN PEYGAMBERİN GELMESİ”

آمدن پیغامبران از حق به نصیحت اهل سبا

سیزده پیغمبر آن جا آمدند گمراهان را جمله رهبر می‌شدند

10347-O memlekete on üç peygamber gelip yol kaybetmiş olanlara kılavuz oldular.

که هله نعمت فزون شد شکر کو مرکب شکر ار بخشد حرکوا

10348-Ve dediler ki: Nimetiniz arttı, hani şükcrünüz? Niçin Allâh(C.C.)’a şükretmiyorsunuz? Eğer sizdeki şükretmek kudreti uyuduysa onu tahrik ederek uyandırınız.

شکر منع و اجب آید در خرد ور نه بگشاید در خشم ابد

10349-Nimeti verene şükretmek akla göre vâcibdir. Edilmeyecek olursa, ebedî gazap kapısı açılır.

هین کرم بینید و این خود کس کند کز چنین نعمت به شکر ی بس کند

10350-Aklınızı başınıza alınızda Allâh(C.C.)’ın lutuf ve keremini görünüz. Bir şükre bedel bu kadar nimeti Allâh(C.C.)’tan başka kim verir?

سر ببخشد، شکر خواهد سجده‌ای پا ببخشد، شکر خواهد قعده‌ای

10351-Allâh(C.C.), baş verir, ona mukabil secde-i şükran ister; ayak bağışlar, şükcr olarak kâde ister.

- قوم گفته شکر ما را برد غول
 10352-Seba kavmi dediler ki: Bizim şükürümüzü gulyebâni götürdü. Biz nimetin bolluğundan da, ona karşı şükretmekten de usandık.
- ما چنان پژمرده گشتیم از عطا
 10353-Biz, bol nimet verilışinden o kadar bıktık ki bize ne ibadet hoş geliyor, ne de hata.
- ما نمی‌خواهیم نعمتها و باغ
 10354-Biz nimetler ve bağlar, bahçeler istemiyoruz. Biz rahat yaşamak ve uğraşmaktan kaçınmak talibi değiliz.
- انبیا گفتند در دل علتی است
 10355-Peygamberler dediler ki: Kalbin bir gaflet hastalığı vardır ki o illet, Hakk ve Hakikatin düşmanıdır.
- نعمت از وی جملگی علت شود
 10356-Nimet, o gaflet sebebiyle tamâmen illet olur. Hastalıkta yenen yemek insana nasıl kuvvet verir?
- چند خوش پیش تو آمد ای مصر
 10357-Ey küfrân-ı nimette ısrâr eden, senin karşına ne kadar nimetler geldi de onlar sana nâhoş göründü ve o saf şeyler, gözünün önünde bulandı.
- تو عدوی این خوشیها آمدی
 10358-Sen, o hoş şeylerin düşmanı oldun, her neye attınsa sana nâhoş geldi.
- هر که او شد آشنا و یار تو
 10359-Her kim senin ahabbın ve yârın olduysa gözüne hor, hakîr göründü de,
- هر که او بیگانه باشد با تو هم
 10360-Her kim sana yabancı idiyse, senin nazarında o çok büyük ve muhterem oldu.
- این هم از تاثیر آن بیماری است
 10361-Bunların hepsi, o kalbindeki gaflet hastalığının tesiridir ki onun zehri bütün uzuvlarında sâridir.
- دفع آن علت ببايد کرد زود
 10362-O illeti çabucak defetmeli. Çünkü, onun tesiriyle şeker bile zehir kesilir.
- هر خوشی کاید به تو ناخوش شود
 10363-Sana gelen her hoşluk, o illet sebebiyle nâhoş olur; âb-ı hayat bile gelse ateş görünür.
- کیمیای مرگ و جسك است آن صفت
 10364-Kibir ve azamet gibi o kötü huy, ölümün ve cengin kimyâsı, sebebidir. O kötü huydan senin hayatın nihâyet ölüme müncer olur.
- بس غذایی که ز وی دل زنده شد
 10365-O huy sende iken, kalbi diriltten bir gıdayı bile yesen, senin cismine gelince kokar, leş kesilir.
- بس عزیزی که به ناز اشکار شد
 چون شکارت شد بر تو خوار شد

10366-Çok azîz ve muhterem kimseler, nâz ve naîm ile avlanır. Böyleleri sana av olsalar, sence bayağı görünürler.

آشنایی عقل با عقل از صفا چون شود هر دم فزون باشد ولا

10367-Bir akıl, diğer bir akıl ile, akıllı bir kimse diğer akıllılarla tanışınca aralarındaki safvet ve muhabbet dâima artar.

آشنایی نفس با هر نفس پست تو یقین می‌دان که دم کمتر است

10368-Bir nefsin, diğer alçak bir nefsin ile tanışması ve sevişmesi, yakînen malûmun olsun ki, her an azalır. Ve düşmanlığa tahavvül eder.

ز آنکه نفشش گرد علت می‌تند معرفت را زود فاسد می‌کند

10369-Çünkü nefsânî dostların nefsi, tanışmada bir maksad ve fâide gözetir. Onu bulamayınca dostluğunu çabucak bozar.

گر نخواهی دوست را فردا نفیر دوستی با عاقل و با عقل گیر

10370-Eğer dostunun yarın âhirette senden nefret etmesini istemezsen âkil bir kimseyi akıllıca dost ittihâz et.

از سموم نفس چون با علتی هر چه گیری تو مرض را آلتی

10371-Nefsin, sâm yeli gibi olan hevâ ve hevesiyle ma'lûl olduğun için her neye teşebbüs etsen, hep maraza âlet olursun.

گر بگیری گوهری سنگی شود ور بگیری مهر دل جنگی شود

10372-Elîne mücevher alsan taş kesilir. Birine kalben muhabbet etsen düşmanlık ve kavga vukua gelir.

ور بگیری نکته‌ی بکری لطیف بعد درکت گشت بی‌ذوق و کثیف

10373-İşittiğin, latîf ve söylenilmemiş bir nûkte, onu idrak edince, nezdinde zevksiz ve bulanık bir söz olur.

که من این را بس شنیدم کهنه شد چیز دیگر گو بجز آن ای عضد

10374-Dersin ki: Ben bunu çok işittim, artık eskidi. Arkadaş, bundan başka bir şey söyle.

چیز دیگر تازه و نو گفته گیر باز فردا ز آن شوی سیر و نفیر

10375-Taze ve yeni olarak bir şey duyduğunu farz et; ertesi gün ondan da bıkar nefret edersin.

دفع علت کن چو علت خو شود هر حدیثی کهنه پیشست نو شود

10376-Sen, sendeki illeti gider... İlet geçti mi, sence her eskimiş, söylenmiş söz, yeni olur.

تا که آن کهنه بر آرد برگ نو بشکفاند کهنه صد خوشه ز گو

10377-O eski söz, yepyeni dallar, budaklar verir, yüzlerce meyve hevenkleri bitirir, yetiştirir.

ما طبیبانیم شاگردان حق بحر قلزم دید ما را فانلق

10378-Peygamberler, Sebe ehline demişlerdi ki: Biz Cenâb-ı Hakk'ın hekimleri ve şâkirdleriyiz. Şab denizi bizi görünce yarıldı ve yol oldu.

آن طبیبان طبیعت دیگرند که به دل از راه نبضی بنگرند

10379-O zahir hekimleri başkadır. Onlar kalbe nabız yolundan bakarlar.

ما به دل بی‌واسطه خوش بنگریم کز فراست ما به عالی منظریم

10380-Biz ise vasıtasız olarak, nabız tutmaksızın kalbe bakarız. Allâh(C.C.)'ın vermiş olduğu ferâset dolayısıyla bizim görüşümüz yüksektir.

آن طبیبان غذایند و ثمار جان حیوانی بدیشان استوار

10381-O hekimler, gıdâ ve meyve tabîbidir ki rûh-i hayvânî onların tedâvisiyle kuvvet bulur, yaşar.

ما طبيبان فعاليم و مقال ملهم ما پرتو نور جلال

10382-Biz ise iş ve söz hekimleriyiz. Bize ilhâm eden, Allâh(C.C.)’ın celâl ve azamet nurunun aksidir.

کاین چنین فعلی ترا نافع بود و آن چنان فعلی ز ره قاطع بود

10383-Hastaya deriz ki: Şöyle bir iş sana faydalıdır. Böyle bir iş de zararlıdır ki senin Allâh(C.C.)’a giden yolunu keser.

این چنین قولی ترا پیش آورد و آن چنان قولی ترا نیش آورد

10384-Bizim sözlerimiz gibi bir söz, seni ileri götürür, onların sözü gibi bir söz de seni yaralar.

آن طبيبان را بود بولی دلیل وین دلیل ما بود وحی جلیل

10385-O hekimlerin delili çış ördeğidir. Bizim delilimiz ise vahy-i ilâhidir.

دستمزدی می‌نخواهیم از کسی دستمزد ما رسد از حق بسی

10386-Biz peygamberler cemâati kimseden tedâvi ücreti istemeyiz. Bizim ücretimiz, noksanlardan âri olan Allâh(C.C.)’tan gelir.

هین صلا بیماری ناسور را داروی ما یک به یک رنجور را

10387-Haydi, iyileşmez hastalıklar için salâ. Bizim ilâcımız, hastalar için birebirdir.

“SEBÂ HALKININ, KENDİLERİNE GÖNDERİLEN PEYGAMBERLERDEN MÛCİZE İSTEMELERİ”

معجزه خواستن قوم از پیغمبران

قوم گفتند ای گروه مدعی کو گواه علم طب و نافع

10388-Seba halkı dediler ki: Ey mânevî hekimlik dâvâsında bulunanlar, faydalı bir tıp ilminin sizde şâhidi hani?

چون شما بسته‌ی همین خواب و خورید همچو ما باشید در ده می‌چرید

10389-Siz de, bizler gibi, yemek ve uyumakla mukayyet bulunmaktasınız. Bizim gibi, köylerde ve şehirlerde otlayıp duruyorsunuz.

چون شما در دام این آب و گلید کی شما صیاد سیمرغ دلید

10390-Siz de bu toprak ve su tuzağındayken gönül zümrüt-ü ankâsının nasıl avlayabilirsiniz?

حب جاه و سروری دارد بر آن که شمارد خویش از پیغمبران

10391-Mevki ve riyaset sevdası sizi peygamberlik davasına salmış, bu sebeple kendinizi peygamber sayıyorsunuz.

ما نخواهیم این چنین لاف و دروغ کردن اندر گوش و افتادن به دوغ

10392-Biz böyle laflara ve yalanlara kulak verip de ayran kâsesinde düşmeyiz.

انبیا گفتند کاین ز آن علت است مایه‌ی کوری حجاب رویت است

10393-Peygamberler dediler ki: Bu inkârınız, mübtelâsı bulunduğunuz mâ’nevî hastalık icâbıdır. Sizin körlüğünüze ve hakikati göremeyişinize sebep, önünüze çekilmiş olan gaflet perdesidir.

- دعوی ما را شنیدید و شما می‌نبینید این گهر در دست ما
 10394-Bizim dâvetimizi işittiniz, fakat elimizdeki cevheri görmüyorsunuz.
- امتحان است این گهر مر خلق را ماش گردانیم گرد چشمها
 10395-Bu cevher, dâvet-i Risâlet, halk için bir imtihandır. Biz onu gözlere karşı dolaştırıyoruz.
- هر که گوید کو گوا گفتش گواست کاو نمی‌بیند گهر حبس عماست
 10396-Her kim, hani delil derse; onun soruşu şâhiddir ki, elimizdeki cevheri görmüyor, körlüğe mahpus olmuştur.
- آفتابی در سخن آمد که خیز که بر آمد روز برجه کم ستیز
 10397-Meselâ Güneş dile gelse de sana: Kalk, gündüz oldu, sıçra ve inat etme dese.
- تو بگویی آفتابا کو گواه گویدت ای کور از حق دیده خواه
 10398-Sen de ona: Ey güneş! Gündüz olduğuna hani şahit? desen, Güneş sana: Ey kör! Allâh(C.C.)’tan göz iste! Cevabını verir.
- روز روشن هر که او جوید چراغ عین جستن کوری اش دارد بلاغ
 10399-Aydınlık bir günde her kim kandil ararsa o arayış, onun körlüğünü tebliğ eder.
- ور نمی‌بینی گمانی پرده‌ای که صباح است و تو اندر پرده‌ای
 10400-Eğer sen sabah ve gündüz olduğunu görmüyorsan, gündüz olduğundan şüphen varsa, daha sabah olmadı zannediyorsan,
- کوری خود را مکن زین گفت فاش خامش و در انتظار فضل باش
 10401-Bâri körlüğünü fâş etme; sus ve Allâh(C.C.)’tan fazl ve ihsân bekle.
- در میان روز گفتن روز کو خویش رسوا کردن است ای روز جو
 10402-Ey gündüz arayan! Gündüzün ortasında hani gündüz demek, elâleme rezil olmaktır.
- صبر و خاموشی جذوب رحمت است وین نشان جستن نشان علت است
 10403-Sabr ve sükût, ilâhî rahmet’e sebep olur. Nişan ve şâhid aramak ise hastalık alâmetidir.
- أنصتوا بپذیر تا بر جان تو آید از جانان جزای أنصتوا
 10404-“Ensîtû” emrini canla kabul eyle ve sus ki, cânân tarafından “ensîtû”nun mükâfatı gelsin.
- گر نخواهی نکس پیش این طبیب بر زمین زن زر و سر را ای لیبیب
 10405-Ey akıl kimse? Hastalığının nüksetmesini, iyileşmeye başlamışken, yeniden şiddetlenmesini istemezsen, bu mâ’nevî tabibin huzurunda malını ve başını yere koy.
- تا ثنای تو بگوید فضل هو که حسد آرد فلك بر جاه تو
 10406-Allâh(C.C.)’ın fazla u rahmeti senin senânını söylesin ve Felek, o yüksekliğiyle beraber, senin âlî derecene gıpta etsin.
- چون طبیبان را نگه دارید دل خود ببینید و شوید از خود خجل
 10407-Mâ’nevî hastalıklar hekimi olan evliyâullah’ın gönlünü alırsanız, kendinizi görür, halinizi bilir ve kendinizden utanırsınız.
- دفع این کوری به دست خلق نیست لیک اکرام طبیبان از هدی است

10408-Bu kalp körlüğünün giderilmesi halkın elinde değildir. Bu hekimlere ikram ve ihtiram, hidâyet esbâbındandır.

این طبیبان را به جان بنده شوید تا به مشک و عنبر آگنده شوید

10409-Bu mâ'nevî hastalık hekimlerine, candan ve gönülden bende olunuz ki misk ve anberle, Allâh(C.C.)'ın feyzi ile dolasınız.

“SEBA HALKININ PEYGAMBERLERİ İTHAM ETMELERİ”

متهم داشتن قوم انبیا را

قوم گفتند این همه زرق است و مکر کی خدا نایب کند از زید و بکر

10410-Seba kavmi dediler ki: Sizin bu sözleriniz bütün riya ve mekrdir. Nasıl olur da Allâh(C.C.); Zeyd'den, Bekir'den insandan vekil tâyin eder.

هر رسول شاه باید جنس او آب و گل کو خالق افلاک کو

10411-Her şahın elçisi kendi cinsinden olmak gerektir. Su ile çamur onlardan yaratılmış insan nerde, felekleri yaratan Allâh(C.C.) nerede?

مغز خر خوردیم تا ما چون شما پشه را داریم هم راز هما

10412-Biz eşek beyni mi yedik ki; sizin gibi sivrisinekleri, devlet kuşu denilen Hümâ'nın sırdaşı bilelim?

کو هما کو پشه کو گل کو خدا ز آفتاب چرخ چه بود ذره را

10413-Hümâ kuşu nerede, sivrisinek nerede? Çamur nerede. Allâh(C.C.) nerede? Gökteki Güneşle zerrenin ne münâsebeti vardır?

این چه نسبت این چه پیوندی بود تا که در عقل و دماغی در رود

10414-Bu münâsebet ve bu alâka akıl ve dimağın kabul edeceği şey mi?

“KELİLE VE DİMNE KİTABINDA TAFSİLEN YAZILDIĞI VEÇHİLE SEN BU ÇEŞMEDEN SAKIN! DİYE GÖKTEKİ AYDAN SANA SEFİR GELİYORUM DEMESİ İÇİN TAVŞANLARIN, BİR TAVŞANI ELÇİ OLARAK FİLE GÖNDERMELERİ”

حکایت خرگوشان که خرگوشی را به رسالت پیش پیل فرستادند که بگو که من رسول ماه
آسمانم پیش تو که از این چشمه‌ی آب حذر کن چنان که در کتاب کلילה تمام گفته است

این بدان ماند که خرگوشی بگفت من رسول ماهم و با ماه جفت

10415-Ey peygamberlik davası edenler! Sizin haliniz şuna benzer: Tavşanın biri, ben Ay'ın elçisiyim ve onunla çiftim ve hemdemim demişti.

کز رمه‌ی پیلان بر آن چشمه‌ی زلال جمله نخجیران بدند اندر و بال

10416-Zirâ, o çeşme başına gelen fil sürüsünden bütün hayvânât sıkıntısı ve korku içinde idiler.

جمله محروم و ز خوف از چشمه دور حیل‌های کردند چون کم بود زور

10417-Hayvanlar, korkudan o çeşmenin suyundan mahrum kalmışlardı. Kuvvetleri, fillere karşı kâfi gelmediğinden hileye teşebbüs etmişlerdi.

از سر که بانگ زد خرگوش زال سوی پیلان در شب غره‌ی هلال

10418-Ay'ın ilk gecesi, ihtiyar bir tavşan, dağ tepesinden fillere seslendi.

که بیا رابع عشر ای شاه پیل تا درون چشمه یابی این دلیل

10419-Şöyle diyerek ki: Ey fil padişahı! Ayın on dördüne gel de çeşme suyunun içinde sözümün doğruluğuna delil göresin.

شاه پیلان من رسولم پیش بیست بر رسولان بند و زجر و خشم نیست

10420-Ey büyük fil; ileri gel ve sözümü dinle! Ben elçiyim; elçilere ne kızıılır, ne sövülür ve ne de hapsedilir.

ماه می گوید که ای پیلان روید چشمه آن ماست زین یک سو شوید

10421-Ay diyor ki: Ey filler çeşme bizimdir, buradan başka bir yere gidin!.

ور نه من تان کور گردانم ستم گفتم از گردن برون انداختم

10422-Yoksa sizi kör ederim. İşte söyledim ve zulmü üzerimden attım.

ترك این چشمه بگوئید و روید تا ز زخم تیغ مه ایمن شوید

10423-Bu çeşmeyi terk edip gidin ki benim kılıcımın yaralayışından emin olasınız.

نك نشان آن است کاندز چشمه ماه مضطرب گردد ز پیل آب خواه

10424-Bu haberin doğruluğuna alâmet şudur ki: Filler su içmek için kaynağa geldiler mi Ay hareket gelir.

آن فلان شب حاضر آ ای شاه پیل تا درون چشمه یابی زین دلیل

10425-Ey fillerin şahı; fülân gece gel de çeşme içinde bu âlameti gör.

چون که هفت و هشت از مه بگذرید شاه پیل آمد ز چشمه می چرید

10426-Ayın on beşi gelince fil padişahı geldi ve çeşmeden su içti.

چون که زد خرطوم پیل آن شب در آب مضطرب شد آب و مه کرد اضطراب

10427-Fil hortumunu suya sokunca su dalgalandı ve Ay'ın sudaki aksi titredi.

پیل باور کرد از وی آن خطاب چون درون چشمه مه کرد اضطراب

10428-Çeşme içindeki Ay titreyince fil, tavşanın verdiği habere inandı.

ما نه ز آن پیلان گولیم ای گروه که اضطراب ماه آرتمان شکوه

10429-Ey gürûh! Biz, o ahmak fillerden değiliz ki Ay aksinin tireyişi bizi korkutsun da dinimizi terk edelim.

انبیا گفتند آوه پند جان سخت تر کرد ای سفیهان بندگان

10430-Peygamberler dediler ki: Ey sefihler! Eyvâhlar olsun ki, bizim verdiğimiz cân nasihatler, sizin bağlarınızı kuvvetlendirdi.

“PEYGAMBERLERİN ONLARA CEVABI VE BİR MİSAL ÎRÂDİ”

جواب گفتن انبیا طعن ایشان را و مثل زدن ایشان را

ای دریغا که دوا در رنجتان گشت زهر قهر جان آهنگتان

10431-Vâh yazık ki, size deva olacak ilâç, can alıcı kahır zehri oldu.

ظلمت افزود این چراغ آن چشم را چون خدا بگماشت پردهی خشم را

10432-Cenâb-ı Hakk, gazap perdesini havale edince, bu çirağ bizim nasihatlerimiz, gözlerinizdeki karanlığı artırdı.

چه رئیسی جست خواهیم از شما که ریاستمان فزون است از شما

10433-Sizin gibilerden biz nasıl reislik isteriz ki, bizim riyâsetimiz, semâdan yüksektir.

- چه شرف یابد ز کشتی بحر در
 10434-İnci, denizdeki gemiden ne şeref bulur? Husûsiyle gübre
 doldurulmuş bir gemiden!
- ای دریغ آن دیده‌ی کور و کبود
 10435-Güneşi, zerre gibi gören kör göze ne kadar yazık!
- ز آدمی که بود بی‌مثل و ندید
 10436-Adem ki örnek ve benzeri olmayan mükemmel bir mahlûk idi.
 Halbuki şeytanın gözü onu çamurdan başka bir şey görmedi.
- چشم دیوانه بهارش دی نمود
 10437-Delinin gözü, baharı ona kış gösterir. Çünkü, kendi makamının
 sevkiyle hareket eder.
- ای بسا دولت که آید گاه گاه
 10438-Devletsizin karşısına bazan devlet ve seâdet gelir de, onda
 kabiliyet olmadığı için yoldan geri döner.
- ای بسا معشوق کاید ناشناخت
 10439-Ne kadar çok vâki olur ki, bilinmeyen bir bahtsızın yanına
 sevgilisi gelir de, o onunla muâşaka etmesini bilmez.
- این غلط ده دیده را حرمان ماست
 10440-Gözümüze bu yanlış görmeyi veren bizim ezeli nasipsizliğimizdir.
 Kalbimizi böyle çeviren de süi kazadır.
- چون بت سنگین شما را قبله شد
 10441-Taştan yapılmış putlar, size kıble olduğu için, lanet ve körlük de
 size gölgelik olmuştur.
- چون بشاید سنگتان انباز حق
 10442-Zannınıza göre taştan putlarınız Allâh(C.C.)'a ortak oluyor da,
 akıl ve ruh sahibi bir insan-ı kâmil neden Hakk'ın sırdaşı ve peygamberi
 olamıyor?
- پشهی مرده هما را شد شریک
 10443-Ölmüş sivrisinekler gibi olanlar; putlar, Devlet kuşuna ortak
 oluyorlar da, diri bir insan, Melik-i muktedîre neden sırdaş olamıyor?
- عاشق خویشید و صنعت کرد خویش
 10444-Siz kendinize ve kendi sanatınıza aşıksınız. Sanatkârâne
 yonttuğunuz putlara tapıyorsunuz. Evet, yılan kuyruğuna yılan başı yakışır.
- نی در آن دم دولتی و نعمتی
 10445-Ne o kuyrukta devlet ve nimet vardır. Ne de o başta rahat ve
 lezzet vardır.
- گرد سر گردان بود آن دم مار
 10446-O yılan kuyruğu, bir halka gibi başın etrafına dolandır. Başla
 kuyruktan ibâret iki dost birbirine lâıyk ve münâsıptır.
- آن چنان گوید حکیم غزنوی
 10447-Eğer güzel dinleyecek ve anlayacak olursan, Hakîm-i Gaznevî
 “İlâhi Nâme” sinde şöyle der:
- کم فضولی کن تو در حکم قدر
 10448-Kaderin hükmüne itiraz edip de boşboğazlık etme! Eşeğe eşek
 kulağı pek münasıptır.

شد مناسب عضوها و ابدانها شد مناسب وصفها با جانها

10449-Uzuvlar, bedenler ve canlara kendi sıfatları tam denktir.

وصف هر جانی تناسب باشدش بی‌گمان با جان که حق بتراشدش

10450-Her canın sıfatı, Hakkın yarattığı cana şüphesiz münâsiptir.

شد مناسب وصفها در خوب و زشت شد مناسب حرفها که حق نبشت

10451-O güzel ve çirkindeki sıfatlar onlara münâsip düşmüştür. Hakk'ın yazmış olduğu harfler birbirine tam münasiptir.

دیده و دل هست بین اصبعین چون قلم در دست کاتب ای حسین

10452-Ey Huseyin! Ey güzelce kimse! Kâtibin elindeki kalem gibi, insanın gözü ve gönlü de Allâh(C.C.)'ın iki parmağı arasındadır.

اصبع لطف است و قهر و در میان کلاک دل با قبض و بسطی زین بنان

10453-Gönül kalemi, lûtuf ve kahır parmakları arasında gâh sıkıntıya düşer, gâh ferâha çıkar.

ای قلم بنگر گر اجلایستی که میان اصبعین کیستی

10454-Ey gönül kalemi; eğer Hakkın azamet ve celâline mensûp isen, bak ki kimin parmakları arasındasın?

جمله قصد و جنبشت زین اصبع است فرق تو بر چار راه مجمع است

10455-Senin bütün kastın ve hareketin bu parmaktadır. Başının üzeri dört yol ağızıdır.

این حروف حالهات از نسخ اوست عزم و فسخت هم ز عزم و فسخ اوست

10456-Senin harf gibi olan hallerin o kâtib-i ezelînin yazmasındandır. Bir şeye teşebbüs veya vazgeçisin de O'nun irade ve takdiri ile.

جز نیاز و جز تضرع راه نیست زین تقلب هر قلم آگاه نیست

10457-Niyaz ve duâdan başka kurtuluş yolu yoktur. Bu takallübden; kalbin kalem gibi Hakk'ın iki parmağı arasında bulunup da onu istediği gibi çevirmesinden; her kalem, her kalp âgâh değildir.

این قلم داند ولی بر قدر خود قدر خود پیدا کند در نیک و بد

10458-Bu taklîb ve takallübü her kalem, kendi miktarı ve kabiliyeti kadar bilir. İyilik ve kötülük işlemesinde de kendi kadrini gösterir.

آن چه در خرگوش و پیل آویختند تا ازل را با حیل آمیختند

10459-Seba Kavmi, tavşan ve fil misâlini getirmekle ezele kadar hile karıştırdılar. Lakin Sırr-ı Ezelîye bilmediler. Zira, onların peygamberlere karşı bu kadar inkâr ve ısrâr göstermeleri Sırr-ı Ezelî icâbı idi.

“HERKESİN, HUSUSİYLE EF'ÂL-İ İLÂHİYE İÇİN MİSÂL GETİREMEYECEĞİNİN BEYÂNI”

بیان آن که هر کس را نرسد مثل آوردن خاصه در کار الهی

کی رسدتان این مثلها ساختن سوی آن درگاه پاک انداختن

10460-Peygamberler dediler ki: Ey Sebâ'lılar! Misâl irad etmek Allâh(C.C.)'ı Kamere, çeşmeyi havâs ve avâma benzetmek ve bunlarla ilâhi Dergâha târiz eylemek sizin haddiniz mi?

آن مثل آوردن آن حضرت است که به علم سر و جهر او آیت است

10461-Misal getirmek, Cenâb-ı Hakka lâyıktır. Gizli ve âşikâr şeyleri bilmekte O, bir âyet-i uzmâdır.

تو چه دانی سر چیزی تا تو کل یا به زلفی یا به رخ آری مثل

10462-Sen bir şeyin sırrını ne bilirsin? Kafan kel ve dilin tutuk iken saç ve yüz'e ait nasıl misâl irad edebilirsin?

موسیقی آن را عصا دید و نبود ازدها بد سر او لب می‌گشود

10463-Hz. Mûsâ bile elindeki değneğini asâ görmüştü. Fakat o asâ değil ejderhâ idi. Yere atılınca ağzını açtı v e hakikatinin ne olduğunu söyledi.

چون چنان شاهی نداند سر چوب تو چه دانی سر این دام و حبوب

10464-Mûsâ gibi mânevi bir pâdişah, bir değneğin sırrını bilememişken, sen nasıl olur da bu tuzaktaki yem tânelerinin sırrını bilebilirsin?

چون غلط شد چشم موسی در مثل چون کند موشی فضولی مدخل

10465-Mâdem ki misâl hususunda Mûsa'nın gözü yanlış gördü. Senin gibi bir fâre, misâl irâdiyle hakikate nasıl delik açabilir?

آن مثالت را چو ازدرها کند تا به پاسخ جزو جزوت بر کند

10466-Senin o misâlini Allâh(C.C.) bir ejderha şekline kor da, cevabıyla seni paramparça eder.

این مثال آورد ابلیس لعین تا که شد ملعون حق تا یوم دین

10467-İblis de böyle bir misal getirdi; Beni ateşten, Âdem'i topraktan yarattın. Ateş, topraktan yüksektir, ben de Ademden âlîyim, dedi de Kıyâmete kadar mel'ûn oldu.

این مثال آورد قارون از لجاج تا فرو شد در زمین با تخت و تاج

10468-Kaarûn da inat edip Allâh(C.C.)'a misâl irad etti de, tahtı ve tâcı yere geçti.

این مثالت را چو زاغ و بوم دان که از ایشان پست شد صد خاندان

10469-Senin bu misâlini karga ve baykuş gibi bil. Onların uğursuzluğundan binlerce ev, bark yıkıldı, yerle bir oldu.

نوح اندر بادیه کشتی بساخت صد مثل گو از پی تسخر بتاخت

10470-Nûh Aleyhisselâm çölde ve sudan uzak yerde gemi yapıyordu. Kavminden yüzlercesi misâl getirerek eğlenmek için yanına koşuyordu.

در بیابانی که چاه آب نیست می‌کند کشتی چه نادان ابلهی است

10471-Kuyu suyu bile bulunmayan bir çölde gemi yapıyor, ne budala, ne câhil diyorlardı.

آن یکی می‌گفت ای کشتی بتاز و آن یکی می‌گفت پرش هم بساز

10472-Biri: Ey gemi koş! Diğer biri de: Gemiye kanat da yap! diyordu.

او همی‌گفت این به فرمان خداست این به چربکها نخواهد گشت کاست

10473-Hz. Nûh ise şöyle diyordu: Bu Allâh(C.C.)'ın emriyledir. İstihzâ ile, maskaralıkla eksilmez.

**“GECE YARISI BU DUVAR DİBİNDE NE YAPIYORSUN? DİYE SORULAN BİR HIRSIZIN:
“DAVUL ÇALIYORUM” DEMESİ HİKAYESİ”**

حکایت آن دزد که پرسیدندش چه می‌کنی نیم شب در بن این دیوار گفت دهل می‌زنم

این مثل بشنو که شب دزدی عنید
 در بن دیوار حفره می‌برید
 10474-*Şu misâli dinle; gece yarısı inatçı bir hırsız, duvar dibinde bir çukur kazıyordu.*

نیم بیداری که او رنجور بود
 طق طق آهسته‌اش را می‌شنود
 10475-*Yarı uyanık bir hasta, onu yavaş yavaş gelen taktaklarını işitiyordu.*

رفت بر بام و فرو آویخت سر
 گفت او را در چه کاری ای پدر
 10476-*O hasta dama çıktı ve yavaşça başını aşağıya eğdi ve ona: Babalık ne yapıyorsun?*

خیر باشد نیم شب چه می‌کنی
 تو کیی گفتا دهل زن ای سنی
 10477-*Hayrola, gece yarısı kuyu mu kazıyorsun? Sen kimsin? diye sordu. Hırsız: Ey ölü kimse! Davulcuyum, cevabını verdi.*

در چه کاری گفت می‌کوبم دهل
 گفت کو بانگ دهل ای بو سبل
 10478-*Hasta: Ne yapıyorsun? Sualini tekrar etti. Hırsız: Davul çalıyorum! dedi. Hasta: Hani davulun sesi? deyince...*

گفت فردا بشنوی این بانگ را
 نعره‌ی یا حسرتا وا ویلتا
 10479-*Hırsız dedi ki: Davulun sesini, eyvahlar olsun, diye yarın duyarsın.*

آن دروغ است و کژ و بر ساخته
 سر آن کژ را تو هم نشناخته
 10480-*O tavşan ve fil masalı da yalandır, doğru değildir, uydurmadır. Sen o uydurma masalın sırrını da anlayamadın.*

“SEMADAKİ AYDAN FİLLERE TAVŞANIN HABER GETİRMESİNE DAİR MÜNKİRLERİN SÖYLEDİKLERİ MASALIN CEVABI”

جواب آن مثل که منکران گفتند از رسالت خرگوش پیغام پیل را از ماه آسمان

سر آن خرگوش دان دیو فضول
 که به پیش نفس تو آمد رسول
 10481-*O tavşanın hakikati, bilmiş ol ki, senin nefsine elçilikle gelmiş şeytandır.*

تا که نفس گول را محروم کرد
 ز آب حیوانی که از وی خضر خورد
 10482-*Hızır Aleyhisselâmın içmiş olduğu âb-ı hayattan ahmak nefsi mahrum etmek için gelmiştir.*

بازگونه کرده‌ای معنیش را
 کفر گفتی مستعد شو نیش را
 10483-*O masala ters mânâ verdin ve küfür söyledin... O halde, Allâh(C.C.)’ın azâbına hazır ol!*

اضطراب ماه گفتی در زلال
 که بترسانید پیلان را شغال
 10484-*Çeşme suyu içinde ayın titrediğini ve bir çakalın; tavşanın, filleri korkuttuğunu söyledin.*

قصه‌ی خرگوش و پیل آری و آب
 خشیت پیلان ز مه در اضطراب
 10485-*Tavşanın, filin ve suyun, bir de, Ay’ın aksi suda titreyince fillerin korktuğunu misâl olarak söylüyorsun.*

این چه ماند آخر ای کوران خام
 با مهی که شد زبونش خاص و عام
 10486-*Ey ham körler; bu misâl, havas ve avamın mağlûbu olduğu bir Ay’a nasıl benzer?*

چه مه و چه آفتاب و چه فلک
 چه عقول و چه نفوس و چه ملک

10487-Ay nedir, Güneş nedir, Felek nedir, Akıl nedir, Nefs nedir, Melek nedir? Bunların hepsi, o Melîk-i Muktedir'in zebûnu ve fermânberîdir.

آفتاب آفتاب آفتاب این چه می‌گویم مگر هستم به خواب

10488-Güneşin güneşinin güneşi; güneşin medârı ve fezâsı da O'nun emrinin mahkûmudur... Ne söylüyorum, uykuda mıyım, rüyâ mı görüyor, yoksa sayıklıyor muyum?

صد هزاران شهر را خشم شهان سر نگون کرده است ای بد گمراهان

10489-Ey kötü sapıklar! Padişahların gazâbı, yüz binlerce şehri alt üst etmiştir.

کوه بر خود می‌شکافد صد شکاف آفتابی چون خر آسی در طواف

10490-O gazap dolayısıyla dağlarda yüzlerce yarık peydâ olur, Güneş de değirmen eşeği gibi döner durur.

خشم مردان خشک گرداند سحاب خشم دلها کرد عالمها خراب

10491-Ricâullahın gazâbı, bulutu kurutur; gönül sahiplerinin hiddeti, âlemi harâp eder.

بنگرید ای مردگان بی‌حنوط در سیاست گاه شهرستان لوط

10492-Ey kefensiz ve yıkanmamış ölüler! Lût kavminin şehir ve kasabalarını görün ki nasıl yere geçmiş ve yerlerinde bahr-i lût zuhur etmiştir.

اضعف مرغان ابابیل است و او پیل را بدرید و نپذیرد رفو

10493-Kuşların en zaifi ebâbil iken, Habeşlerin filini, yama kabul etmeyecek şekilde yırttı.

کیست کاو نشنید آن طوفان نوح یا مصاف لشکر فرعون و روح

10494-Nûh tûfanını duymayan, yahut Fir'avn ordusuyla Hz.Mûsa kıssasını işitmeyen kim vardır?

روحشان بشکست و اندر آب ریخت ذره ذره آبشان بر می‌گسیخت

10495-Ruh gibi olan Hz.Mûsâ, Fir'avn ve kuvvetlerini mağlûp etti ve suda boğdu. Su da onları zerre zerre parçaladı.

کیست کاو نشیند احوال ثمود و انکه صرصر عادیان را می‌ربود

10496-Sâlih Aleyhisselâm'ın kavmi olan Semûdî'lerin ahvâlîni ve Hûd Aleyhisselâm'ın meb'ûs olduğu Âd kavmini, şiddetli rüzgârın nasıl mahvettiğini duymayan var mı?

چشم باری در چنان پیلان گشا که بدندی پیل کش اندر و غا

10497-Gözünü bâri böyle fillere; Âd ve Semûd kavimleri gibi güçlü, kuvvetli insanlara aç ki, onlar muharebelerde fil öldürecek kadar cesûr ve kavî idiler.

آن چنان پیلان و شاهان ظلوم زیر خشم دل همیشه در رجوم

10498-Onlar gibi filler ve bu kadar zâlim pâdişahlar bile gönül gözü altında dâima taşlanıyorlar.

تا ابد از ظلمتی در ظلمتی می‌روند و نیست غوثی رحمتی

10499-Ebede kadar, bir zulmetten, bir azaptan diğer bir azaba giderler. Onlar için merhamet ve yardım yoktur.

نام نیک و بد مگر نشنیده‌اید جمله دیدند و شما نادیده‌اید

10500-İyi ve kötü nâmınızı işitmediniz mi? Bütün âlem gördüğü halde hakikati siz görmediniz mi?

- دیده را نادیده می‌آرید لیک چشم‌تان را واگشاید مرگ نیک
10501-Siz gördüğünüz halde görmemiş gibi davranıyorsunuz. Lâkin ölüm gözlerinizi iyice açacaktır.
- گیر عالم پر بود خورشید و نور چون روی در ظلمتی مانند گور
10502-Farzet ki Âlem, Güneş ve nûr ile doludur; sen körler gibi karanlıkta gidince,
- بی‌نصیب آیی از آن نور عظیم بسته روزن باشی از ماه کریم
10503-O azîm nurdan nasipsiz kalırsın; kerîm olan Kamere karşı pencereni kapamış olursun.
- تو درون چاه رفته ستی ز کاخ چه گنه دارد جهانهای فراخ
10504-Sen, köşkten inip de kuyu içine girince, geniş geniş âlemlerin ne kabahati vardır?
- جان که اندر وصف گرگی ماند او چون ببیند روی یوسف را بگو
10505-Bir ruh, kurtluk sıfatında kalacak olursa Yusuf'un yüzünü nasıl görebilir, söyle?
- لحن داودی به سنگ و که رسید گوش آن سنگین دلانش کم شنید
10506-Dâvud Aleyhisselâm'ın Zebûr okuyuşu taşlara ve dağlara aksetti de, zamanındaki müşrikler onu duymadı.
- آفرین بر عقل و بر انصاف باد هر زمان و الله أعلم بالرشاد
10507-Her zaman akıl ve insâfa âferînler olsun ki hidâyete vâsıta olan onlardır. Hidâyet yoluna âlem olan da Allâh(C.C.)'tır.
- صدقوا رسلا کراما یا سبا صدقوا روحا سباها من سبا
10508-Ey Seba'lılar; Peygamberleri tasdik edin, ruhu esir etmiş olan Cenâb-ı Hakk'a da iman edin.
- صدقوهم هم شمس طالعه يؤمنوكم من مخازي القارعه
10509-Peygamberleri tasdik edin ki onlar doğmuş güneşlerdir. Sizi kıyâmet gününde rezil olmaktan onlar emin ve mahfûz kılarlar.
- صدقوهم هم بدور زاهره قبل أن يلقوكم بالساهرة
10510-Peygamberleri tasdik etin ki onlar, parlak ay gibidirler. Onlara tâbi olun ki, melekler sizi Mahşer'e götürmeden evvel, sizi te'min etsinler.
- صدقوهم هم مصابيح الدجی أكرمواهم هم مفاتيح الرجا
10511-Peygamberleri tasdik eyleyin ki onlar, karanlığın kandilleri gibidirler. Kendilerine ikram ve ihtiramda bulunun. Zira onlar ümit kapılarının anahtarıdır.
- صدقوا من ليس يرجو خيركم لا تضلوا لا تصدوا غيركم
10512-Sizden bir hayır ve ücret istemeyen peygamberleri tasdik edin de dalâlete düşmeyin ve başkalarını da azdırmayın.
- پارسی گویم هین تازی بهل هندوی آن ترك باش ای آب و گل
10513-Arapça'yı bırak da, fârisî söyleyelim. Ey su ve çamurdan ibâret olan insan! O Türk'ün hindûsu; Cemîl-i alel-ıtlâk olan Allâh(C.C.)'ın hizmetkârı ol!
- هین گواهیهای شاهان بشنوید بگرویدند آسمانها بگروید

10514-Âgâh olun da Nübüvvet Sultanları olan Enbiyâ Aleyhisselâm'ın sözlerini dinleyin. Onları göklerde melekler tasdik ettiler, siz de yerde tasdik ediniz.

“İHTİYATIN MÂNÂSİ VE İHTİYATLI OLAN KİMSENİN MİSÂLİ”

معنی حزم و مثال مرد حازم

یا بحال اولینان بنگرید یا سوی آخر به حزمی در پرید
10515-Ya evvelkilerin, gelip geçmiş kavimlerin, haline bakınız; yâhut hazm ve ihtiyat ile uçunuz.

حزم چه بود در دو تدبیر احتیاط از دو آن گیری که دور است از خباط
10516-İhtiyat nedir? İki tedbirden hangisi sükûttan ve tehlikeden âzâde ise onu tatbik etmektir.

آن یکی گوید در این ره هفت روز نیست آب و هست ریگ پای سوز
10517-Biri sana; gideceğin yolda yedi günlük mesafede su yoktur, ancak ayakları yakan kum vardır, dese.

آن دگر گوید دروغ است این بران که به هر شب چشمه‌ای بینی روان
10518-Diğeri de; bu söz yalandır. Her gece akan bir çeşmeye tesâdüf edersin.

حزم آن باشد که برگیری تو آب تا رهی از ترس و باشی بر صواب
10519-İhtiyat odur ki, yanına su alır, susuzluk korkusundan kurtulur ve doğru hareket etmiş olursun.

گر بود در راه آب این را بریز ور نباشد وای بر مرد ستیز
10520-Eğer yolda su varsa taşıdığın suyu döker, tazesini içer ve doldurursun. Eğer geçilen çölde su yoksa vay o inatçı kimsenin haline!

ای خلیفه زادگان دادی کنید حزم بهر روز میعادی کنید
10521-Ey halîfe-i İlâhiyye olan Âdem'in oğulları! Adâlet edin de, Kıyâmet günü için ihtiyatlı bulunun.

آن عدوی کز پدرتان کین کشید سوی زندانش ز علین کشید
10522-O düşman yok mu, o düşman... Atanıza da kin güttü de O'nu, memmû' ağacın meyvesinden yemeğe teşvik ederek, bulunduğu yüksek makâmından zindana çekti.

آن شه شطرنج دل را مات کرد از بهشتش سخره‌ی آفات کرد
10523-O gönül satrancının şahı olan Hz. Âdem'i mat etti, Cennetten çıkarıp bir çok âfete mârûz bıraktı.

چند جا بندش گرفت اندر نبرد تا به کشتی در فکندش روی زرد
10524-Birkaç yerde, Âdem ile savaşa girip, oyunlar yaptı, nihâyet onu yüzü sararmış bir halde güreşte yendi.

این چنین کرده ست با آن پهلوان سست سستش منگرید ای دیگران
10525-Şeytan, Âdem gibi bir pehlivana böyle yaptı. Ey başkaları, Âdem evlâdı! Şeytan'ı gevşek ve kuvvetsiz bir şey sanmayın.

مادر و بابای ما را آن حسود تاج و پیرایه به چالاکی ربود

10526-O hasetçi şeytan; babamızın ve anamızın başlarındaki tâcî ve üstlerindeki elbiseyi el çabukluğuyla, hile ile kaptı.

کردشان آن جا برهنه و زار و خوار سالها بگریست آدم زار زار

10527-Onları çıplak ve hor, hakîr bir hale getirdi de, Âdem Aleyhisselâm yıllarca hıçkıra hıçkıra ağladı.

که ز اشک چشم او رویید نبت که چرا اندر جریده‌ی لاست ثبت

10528-Hz.Âdem, âsiler defterine kaydedildim diye o kadar ağladı ki, akan göz yaşlarının tesiriyle bir takım nebâtât bitti.

تو قیاسی گیر طراریش را که چنان سرور کند زو ریش را

10529-Sen şeytanın yankesiciliğini ve el çabukluğunu şundan kıyas et ki, Hz.Adem gibi bir ulu bile, onun hilesi yüzünden saçını, sakalını yoldu.

الحذر ای گل پرستان از شرش تیغ لا حولی زنید اندر سرش

10530-Ey çamura tapanlar, ey cesede bağlı olanlar! Şeytanın şerrinden sakının ve onun kafasına "Lâ havle" kılıcını vurunuz.

کاو همی‌بیند شما را از کمین که شما او را نمی‌بینید هین

10531-O sizi, kurduğu pusudan görür. Siz ise onu göremezsiniz.

دایما صیاد ریزد دانه‌ها دانه پیدا باشد و پنهان دغا

10532-Avcı dâima dâne döker. Dâneler meydanda hile ve tuzak ise gizlidir.

هر کجا دانه بدیدی الحذر تا نبندد دام بر تو بال و پر

10533-Her nerede böyle bir dâne görecekt olursan sakın ki o dâne, senin kolunu, kanadını bağlamasın.

ز انکه مرغی کاو بترك دانه کرد دانه از صحرای بی‌تزویر خورد

10534-Tuzak yemi olan dânedenden sakınan ve onu terk eden bir kuş; tezvîri, tuzağı olmayan bir kırdan yer, karnını doyurur.

هم بدان قانع شد و از دام جست هیچ دامی پر و بالش را نبست

10535-Böyle tehlikesiz bir kırdan bulunduğuna kanaat eden ancak tuzaktan kurtulur; hiçbir tuzak onun kolunu ve kanadını bağlamaz.

باز مرغی فوق دیواری نشست دیده سوی دانه‌ی دامی بیست

10536-Bir kuş, bir duvarın üstüne konar. Bir tuzağın üstündeki dâneye nazar eder.

این نظر با آن نظر چالیش کرد ناگهانی از خرد خالیش کرد

10537-Dâneye olan bu bakışı, ovaya olan bakışı ile mücâdelede bulunur ve gâlip gelirse akıldan, ihtiyattan hâlî bırakır ve onu tuzak tarafına sevkeder.

باز مرغی کان تردد را گذاشت ز آن نظر بر کند و بر صحرا گماشت

10538-Yine bir kuş, ona mı gideyim, buna mı gideyim diye tereddüdü bırakır, tuzaktaki dânedenden sarf-ı nazar eder ve gözünü kır tarafına çevirir.

شاد پر و بال او بخاله تا امام جمله آزادان شد او

10539-İşte, onun kolu, kanadı şâd ve âzâdeler zümresine imam olur. Ne mutlu ona!

هر که او را مقتدا سازد برست در مقام امن و آزادی نشست

10540-Ona iktida eden ve onun gibi yapan da kurtulur, emniyet ve hürriyet makamına oturur.

ز انکه شاه حازمان آمد دلش تا گلستان و چمن شد منزلش

10541-Çünkü onun kalbi, ihtiyatkâr olanların şahı olduğu için menzili gülistan ve çemen olmuş; emîn ve Emân-ı ilâhiyyeyi bulmuştur.

حزم از او راضی و او راضی ز حزم این چنین کن گر کنی تدبیر و عزم
10542-İhtiyatı ondan razı, o da ihtiyatından razıdır. Sen de bir tedbir ve azimde bulunursan böyle yap.

بارها در دام حرص افتاده‌ای حلق خود را در بریدن داده‌ای
10543-Ey hırslı kimse! Çok kere hırs tuzağına düşmüş, boğazını kesilmeğe vermişsin.

بازت آن تو اب لطف آزاد کرد توبه پذیرفت و شما را شاد کرد
10544-Sonra tevbe etmişsin, tevbeleri kabul edici olan Allâh(C.C.), tevbeni kabul eylemiş, seni ve senin gibileri cezâdan âzâd eylemiştir.

گفت این عذتم کذا عدنا کذا نحن زوجنا الفعّال بالجزا
10545-Cenâb-ı Hakk buyurdu ki: Şerre avdet ederseniz, biz de cezâyâ avdet ederiz. Biz fiilere cezâyı çift eyledik.

چون که جفتی را بر خود آورم آید آن جفتش دوانه لاجرم
10546-Çünkü bir çiftin tekini kendi nezdime getirirsem onun çifti de şüphesiz koşarak gelir.

جفت کردیم این عمل را با اثر چون رسد جفتی رسد جفتی دگر
10547-İnsanların amellerini cezâyâ çift ettik. Çiftin biri gelince diğeri de gelir.

چون رباید غارتی از جفت شوی جفت می‌آید پس او شوی جوی
10548-Birisi gelip; bir çiftin kocasını yakalayıp götürcek olursa, karısı da onun arkasından gelir.

بار دیگر سوی این دام آمدید خاك اندر دیده‌ی توبه زدید
10549-Bir defa daha bu tuzağa geldiniz, günah işlediniz ve tevbe gözüne toprak saçtınız.

بازت آن تو اب بگشاد آن گره گفت هین بگریز روی این سو منه
10550-Tevvâb ve Rahmân olan Allâh(C.C.) tekrar o düğümü çözdü de: Kendine gel, bu tarafa gitme! dedi.

باز چون پروانه‌ی نسیان رسید جانتان را جانب آتش کشید
10551-Tekrar pervâne gibi size bir unutma geldi de canınızı ateşe doğru sürükledi.

کم کن ای پروانه نسیان و شکی در پر سوزیده بنگر تو یکی
10552-Ey pervâne gibi Cehennem ateşine koşan insan! Unutma ve şüphe etme... Bir kere yanmış kanadına bak!

چون رهیدی شکر آن باشد که هیچ سوی آن دانه نداری پیچ پیچ
10553-Günah tuzağından bir defa kurtulunca, onun şükrü, bir daha o tuzak etrafından dolaşmamaktadır.

تا ترا چون شکر گویی بخشد او روزی بی‌دام و بی‌خوف عدو
10554-Tuzaktan halâs olma nimetine karşı şükredersen, Allâh(C.C.) sana tuzaksız ve düşman korkusu olmayan bir nîmet verir.

شکر آن نعمت که تان آزاد کرد نعمت حق را ببايد یاد کرد
10555-Sizi o tuzaktan âzâd etmesi en büyük bir nîmettir. Hakk'ın o nimetini yâd ile şükretmek lâzımdır.

چند اندر رنجه‌ها و در بلا گفتی از دامم رها ده ای خدا

10556-Hastalıklarda ve belâlarda; Yâ Rabbî, şu tuzaktan beni kurtar!
diye ne kadar duâ etmiş.

تا چنین خدمت کنم احسان کنم
خاک اندر دیده‌ی شیطان زخم
10557-Hizmet ve ibâdetle bulunayım, şeytanın gözüne toprak saçayım
 demiştin.

**“KÖPEKLEİN HER KIŞ: “BU SENE YAZ GELİNCE KENDİMİZE MUHKEM BİR EV
YAPALIM” DİYE AHDETMELERİNİN HİKÂYESİ”**

حکایت نذر کردن سگان هر زمستان که این تابستان چون بیاید خانه سازیم
از بهر زمستان را

سگ زمستان جمع گردد استخوانش زخم سرما خرد گرداند چنانش
10558-Kış geldi mi köpek ezilir, büzülür. Kışın soğuğu onu perişan bir
hale kor.

کاو بگوید کاین قدر تن که منم خانه‌ای از سنگ باید کردم
10559-Der ki: Mâdem ki bu kadar bir tenim var, onu iskân için taştan bir
yuva yapayım.

چون که تابستان بیاید من به چنگ بهر سرما خانه‌ای سازم ز سنگ
10560-Yaz gelince kış için ellerimle taştan bir ev yapayım.

چون که تابستان بیاید از گشاد استخوانها پهن گردد پوست شاد
10561-Yaz gelince harâretin tesiriyle kemikleri ısınır, derisi hoşlanır.
گوید او چون زفت بیند خویش را در کدامین خانه گنجم ای کیا
10562-O kendisini kocaman görürde: İyi ama, bu vücutla ben hangi
yuvaya sığarım? der.

زفت گردد پا کشد در سایه‌ای کاهلی سیری غری خود رایه‌ای
10563-Semirir; tembel tembel, karnı tok, sırtı pek, kendisine güvenmiş
bir halde, bir gölgeye çekilir.

گویدش دل خانه‌ای ساز ای عمو گوید او در خانه کی گنجم بگو
10564-Kalbi ona: Gel, bir ev yap, derse de o; bu kalıpla hangi eve
sığarım, söyle, der.

استخوان حرص تو در وقت درد درهم آید خرد گردد در نورد
10565-Sen de bir belâ, bir musibete düştün mü, hırs kemiğin büzülür,
toplanır, hurdahaş olur.

گویی از توبه بسازم خانه‌ای در زمستان باشدم استانه‌ای
10566-Tövbeden bir ev yapayım ki, kışın bana melce olsun, dersin.

چون بشد درد و شدت آن حرص زفت همچو سگ سودای خانه از تو رفت
10567-Fakat dertten kurtuldun da hırsın büyüdü mü, köpek gibi senden
ev yapmak sevdası gider.

شکر نعمت خوشتر از نعمت بود شکر باره کی سوی نعمت رود
10568-Nimete şükretmek, nimetten daha hoştur. Şükrü seven kimse
şükrü bırakı da nasıl nimet tarafına gider?

شکر جان نعمت و نعمت چو پوست ز انکه شکر آرد ترا تا کوی دوست

10569-Şükretmek, nimetin canı mesâbesindedir. Nimet ise ceset gibidir. Çünkü nimet seni dostun nezdine kadar götürür.

نعمت آرد غفلت و شکر انتباه صید نعمت کن به دام شکر شاه

10570-Nimet, gaflet; şükr, uyanıklık getirir. Allâh(C.C.)'ın şükür tuzağıyla nimeti avla.

نعمت شکرت کند پر چشم و میر تا کنی صد نعمت ایثار فقیر

10571-Nimete şükretmek, seni doyurur ve tok gözlü eder de, fakirlere yüzlerce nimet verirsin.

سیر نوشی از طعام و نقل حق تا رود از تو شکم خواری و دق

10572-Allâh(C.C.)'ın taâmından ve yemişinden doyuncaya kadar yersin; senden oburluk, şunun bunun kapısını çalıp ihtiyacını arz etmek zilleti zâil olur.

“MÜNKİRLERİN NEBİLERİ NASİHATTEN MEN’ETMELERİ VE CEBRÎLER GİBİ DELİL GÖSTERMELERİ”

منع کردن منکران انبیا را علیهم السلام از نصیحت کردن و حجت آوردن جبريانه

قوم گفتند ای نصوحان بس بود این چه گفتید ار درین ده کس بود

10573-Sebâ halkı dediler ki: Ey nasihat verenler! Bu yolda bir kimse varsa söyledikleriniz yetişir.

قفل بر دل‌های ما بنهاد حق کس نداند برد بر خالق سبق

10574-Allâh(C.C.) bizim kalplerimizi kilitlemiştir, onun için sizin sözleriniz, oraya girmiyor. Hiçbir kimse Hâlıkın fiilini değiştiremez.

نقش ما این کرد آن تصویرگر این نخواهد شد به گفت‌وگو دگر

10575-O Musavvir olan Allâh(C.C.) bizi böyle nakşetmiş, böyle yaratmıştır. Bu sûret, öyle dedikodu ve nasihatle başka türlü olamaz.

سنگ را صد سال گویی لعل شو کهنه را صد سال گویی باش نو

10576-Taşa yüz yıl, boyunca, lal ol, eskiye de yüz sene yeni ol desen...

خاک را گویی صفات آب گیر آب را گویی عسل شو یا که شیر

10577-Toprağa su sıfatını al, suya da bal, yahut süt ol desen.

10578-Hiç onların vasıfları değişir mi? Ey mes’ûd kimse; su nasıl bal olur?

خالق افلاک او و افلاکیان خالق آب و تراب و خاکیان

10579-Feleklerin ve feleklerdekilerin Hâlıkı, suyun, toprağın ve yeryüzündekilerin Yaradanı;

آسمان را داد دوران و صفا آب و گل را تیره رویی و نما

10580-Göklere dönmeyi takdir etmiş ve ona safvet vermiş. Suyu ve çamura da bulanıklık ve neşv ü nemâ ihsân etti.

کی تواند آسمان دردی گزید کی تواند آب و گل صفوت خرید

10581-Gök yüzünün bulanıklığı intihab etmesi, suyun ve çamurun da, safvet, duruluğu alması nasıl mümkün olur?

قسمتی کرده ست هر يك را رهی کی که گردد به جهدی چون کهی

10582-Allâh(C.C.) her birine ayrı bir yol çizmiştir. Koca bir dağ, cehd ve gayret etse de nasıl bir saman çöpü olur?

“ENBİYA ALEYHİSSELÂMIN BU CEBRÎLERE CEVABI”

جواب انبیا علیهم السلام مر جبریان را

- انبیا گفتند آری آفرید و صفهائی که نتان ز آن سر کشید
10583-Peygamberler dediler ki: Evet, Allâh(C.C.) bir takım vasıflar yarattı ki onlardan kimse baş çekemez.
- و آفرید او و صفهائی عارضی که کسی مبعوض می‌گردد رضی
10584-Allâh(C.C.), bir takım ârızî sıfatlar da yarattı ki, onların izâlesiyle, kendisine buğzedilen bir kimseden, herkes râzî olur.
- سنگ را گویی که زر شو بی‌هدهست مس را گویی که زر شو راه هست
10585-Taşa altın ol dersen o teklifin beyhûdedir; taştan altın olmak kâbiliyeti yoktur. Fakat, bakıra; altın ol! dersen yolu vardır.
- ریگ را گویی که گل شو عاجز است خاک را گویی که گل شو جایز است
10586-Kuma; çamur ol! Dersen âcizdir, olamaz. Lâkin toprağa; çamur ol! Dersen onun ıslanıp çamur olması mümkündür.
- رنجها داده ست کان را چاره نیست آن به مثل لنگی و فطس و عمی است
10587-Allâh(C.C.) bir takım hastalıklar vermiştir ki onların çâresi yoktur. Topallık, basık burunluluk, körlük gibi.
- رنجها داده ست کان را چاره هست آن به مثل لقوه و درد سر است
10588-Yine Allâh(C.C.), bir takım hastalıklar vermiştir ki onların çâresi vardır. Yüzün çarpılması ve baş ağrısı gibi.
- این دواها ساخت بهر انتلاف نیست این درد و دواها از گزاف
10589-Allâh(C.C.) bu devâları insanlara iyilik vermek için yarattı. Bu dertler de, devâlar da boş yere yaratılmış değildir.
- بلکه اغلب رنجها را چاره هست چون به جد جویی بیاید آن به دست
10590-Hattâ derdlerin çoğuna devâ vardır ki ciddi olarak ararsan o devâyı bulursun.
- قوم گفتند ای گروه این رنج ما نیست ز آن رنجی که بپذیرد دوا
10591-Kavm dedi ki: Ey peygamberiz diyen cemâat! Bizim hastalığımız devâ kabul eden dertlerden değildir.
- سالها گفتید زین افسون و پند سخت‌تر می‌گشت ز آن هر لحظه بند
10592-Siz yıllarca nasihatler verdiniz, efsunlar okudunuz. O nasihatlerden bizim de her an derdimiz arttı, bağımız kuvvetlendi.
- گر دوا را این مرض قابل بدی آخر از وی ذره‌ای زایل شدی
10593-Eğer bu maraz ilaç kabul etseydi şimdiye kadar bir zerresi olsun iyileşirdi.
- سده چون شد آب ناید در جگر گر خورد دریا رود جایی دگر
10594-Bir beden susuzluk hastalığına uğrar da ciğere su gelmezse, hasta denizleri içmiş olsa, harâreti geçmez. Çünkü içtiği su başka yere gider.
- لاجرم آماس گیرد دست و پا تشنگی را نشکند آن استقا
10595-Şüphesiz el ve ayak şişer. İçilen sular harareti teskin etmez.

“ENBİYÂ ALEYHİSSELÂMIN TEKRAR CEVAP VERMELERİ”

باز جواب انبیا علیهم السلام ایشان را

- از چنین محسن نشاید ناامید
دست در فتراک این رحمت زنید
10596-Muhsin ve Mükrim olan Allâh(C.C.)'tan ümit kesmek yakışmaz. Elinizi onun rahmeti halkasına vurunuz.
ای بسا کارا که اول صعب گشت
بعد از آن بگشاده شد سختی گذشت
10597-Ne kadar iş vardır ki evvel zor görünür, sonra açılır ve kolaylaşır, sertliği ve zorluğu geçer.
بعد نومیدی بسی اومیدهاست
از پس ظلمت بسی خورشیدهاست
10598-Ümitsizlikten sonra bir çok ümitler görünür?Karanlığın arkasından güneşler doğar.
خود گرفتم که شما سنگین شدید
قفلها بر گوش و بر دل بر زدید
10599-Farzedelim ki siz taş kesildiniz, kulağınıza ve kalbinize kilit taktınız.
هیچ ما را با قبولی کار نیست
کار ما تسلیم و فرمان کردنی است
10600-Bizim, halkın kabulü ve reddi ile işimiz yoktur. Bizim işimiz Hakka teslim ve onun fermânına tâbi olmaktır.
او بفرمودستمان این بندگی
نیست ما را از خود این گویندگی
10601-Bize bu kulluğu, tebliğ vazifesini O emreylemiştir. Söylediklerimiz onun emridir, kendiliğimizden değildir.
جان برای امر او داریم ما
گر به ریگی گوید او کاریم ما
10602-Bizim hayatımız O'nun emrini yerine getirmek içindir. Eğer kumluğa ekin ek! dese bilâ tereddüd ekeriz.
غیر حق جان نبی را یار نیست
با قبول و رد خلش کار نیست
10603-Peygamberlerin ruhuna Allâh(C.C.)'tan başka yâr yoktur. Onların tebliğini ve davetini halkın kabul edip etmemesiyle mükellef değildir.
مزد تبلیغ رسالاتش از اوست
زشت و دشمن رو شدیم از بهر دوست
10604-Peygamberlerin yaptıkları tebliğin ücreti Allâh(C.C.)'a aittir. Biz peygamberler, dost için, halk indinde çirkin ve düşman yüzlü oluruz.
ما بر این درگه ملولان نیستیم
تا ز بعد راه هر جا بیستیم
10605-Biz Cenâb-ı Hakk'ın dergâhından usanmışlardan değiliz ki yolun uzaklığından her yerde durup oturalım.
دل فرو بسته و ملول آن کس بود
کز فراق یار در محبس بود
10606-Yâr'dan ayrılan ve iftirak hapsine düşen adamın gönlü soğur, o çeşit adam usanır, bıkar.
دل بر و مطلوب با ما حاضر است
در نثار رحمتش جان شاکر است
10607-Halbuki bizim Yâr'ımız, dilediğimiz canan her an bizimle beraber. Rahmetini saçıp durmakta; canımız da ona şükretmekte...
در دل ما لالهزار و گلشنی است
پیری و پژمردگی را راه نیست
10608-Bizim kalbimizde bir lâlezâr ve gülşen vardır. İhtiyarlık ve solgunluğun oraya yolu yoktur.
دایما تر و جوانیم و لطیف
تازه و شیرین و خندان و ظریف
10609-Biz daima genç ve latîf servi ağacı gibiyiz. Tâzeyiz, handânız, şiriniz ve zarifiz.
پیش ما صد سال و یک ساعت یکی است
که دراز و کوتاه از ما منفکی است

10610-Bizim indimizde yüz sene ile bir saat birdir. Uzunluk ve kısalık bizden ayrılmıştır.

آن دراز و کوتاهی در جسمهاست آن دراز و کوتاه اندر جان کجاست
10611-O uzunluk ve kısalık cisimlerde; o uzunluk ve kısalık canda nasıl bulunur?

سیصد و نه سال آن اصحاب کهف پیششان یک روز بی‌اندوه و لهف
10612-Ashâb-ı Kehf'in 309 senelik uykusu, onlara göre gamsız ve esefsiz bir gün olmuştur.

و آن گهی بنمودشان یک روز هم که به تن باز آمد ارواح از عدم
10613-Ruhları cesetlerine avdet edince, o kadar uzun müddetin uykusu onlara bir gün, yahut günün birkaç saati gibi göründü.

چون نباشد روز و شب با ماه و سال کی بود سیری و پیری و ملال
10614-Âlem-i ervâhda gece, gündüz, ay ve yıldız olmayınca orada tokluk, ihtiyarlık ve usanmak nasıl olur?

در گلستان عدم چون بی‌خودی است مستی از سغراق لطف ایزدی است
10615-Yokluk gülistanında öyle bir sarhoşluk vardır ki, o sarhoşluk, lûtf-i ilâhî şarabının verdiği bir mestliktir.

لم یذق لم یدر هر کس کاو نخورد کی به وهم آرد جعل انفاس ورد
10616-Bir şeyi tatmayan, onun lezzetini bilmez. Necâset böceği gül kokusunu nasıl tahayyül ve tevehhüm edebilir?

نیست موهوم ار بدی موهوم آن همچو موهومان شدی معدوم آن
10617-Lûtf-i ilâhî şarabı ve onun neşvesi mevhûm değildir. Eğer mevhûm olaydı, o da sâir mevhûmlar gibi yok olurdu.

دوزخ اندر وهم چون آرد بهشت هیچ تابد روی خوب از خوک زشت
10618-Cehennem, Cenneti nasıl tasavvur ve tahayyül edebilir? Çirkin bir yüzden hiç güzellik zuhur eyler mi?

هین گلوی خود مبر هان ای مهان این چنین لقمه رسیده تا دهان
10619-Ey büyük kimseler haberdâr olun ki böyle bir mâ'nevî lokma, ağzınıza kadar gelmişken boğazınızı kesmeyin, o lokmadan çekinmeyin.

راههای صعب پایان برده‌ایم ره بر اهل خویش آسان کرده‌ایم
10620-Biz müşkil yolları sonuna getirdik, kendi ehlimize, mürid ve müntesiplerimize yolu kolaylaştırdık.

“PEYGAMBERLERİN: “İMANA GELİN” DİYE RİCALARINA KARŞI SEBA’LILARIN TEKRAR İTİRAZI”

مکرر کردن قوم اعتراض ترجیه بر انبیا علیهم السلام

قوم گفتند ار شما سعد خودید نحس مایید و ضدید و مرتدید
10621-Seba kavmi peygamberlerine dediler ki: Siz, fikrinizce kendiniz için uğurlu iseniz de bizim uğursuz, zıd ve merdudsunuz.

جان ما فارغ بد از اندیشه‌ها در غم افکندید ما را و عنا
10622-Bizim ruhumuz, bu gibi endîşelerden âsûde idi. Siz geldiniz, sözlerinizle bizi gam ve kedere, meşakkate soktunuz.

ذوق جمعیت که بود و اتفاق شد ز فال زشتان صد افتراق

10623-Evvelce aramızda birlik ve ittifak vardı. Sizin kötü haberlerinizle yüzlerce iftirak husûle geldi.

طوطی نقل شکر بودیم ما مرغ مرگ اندیش گشتیم از شما

10624-Biz evvelce, şeker yiyen tûtîler gibi neşeli idik. Sizin Âhiret azabından bahsetmeniz dolayısıyla ölümü düşünen baykuşlara döndük.

هر کجا افسانه‌ی غم گستری است هر کجا آوازه‌ی مستکری است

10625-Her nerede gamlı bir masal varsa her nerede boşa gitmez bir ses mevcûd ise.

هر کجا اندر جهان فال بذی است هر کجا مسخی نکالی مأخذی است

10626-Dünyanın neresinde bir kötüye yorma, neresinde bir kötü sûrete dönme ve azap varsa...

در مثال قصه و فال شماست در غم انگیزی شما را مشتهاست

10627-Hepsi, sizin temsillerinizde, hikayelerinizde, fallarınızdadır. Gam ve keder vermek hususunda siz çok iştihâlisiniz.

“ENBİYÂ ALEYHİSSELÂMIN TEKRAR CEVAP VERMELERİ”

باز جواب انبیا علیهم السلام

انبیا گفتند فال زشت و بد از میان جانتان دارد مدد

10628 -Peygamberler dediler ki: İyi ve kötü fal, sizin canınızın içindedir, sizinle beraberdir.

گر تو جایی خفته باشی با خطر اژدها در قصد تو از سوی سر

10629-Enbiyâ hazerâtı dediler ki: Eğer sen tehlikeli bir yerde uyusan, bir ejderha da baş ucundan sana doğru gelmeye başlasa..

مهربانی مرا ترا آگاه کرد که بجه زود از نه اژدها خورد

10630-Merhametli ve hayırhâh bir kimse; çabuk kalk, yoksa ejderhâ yutacak, diye seni uyandırır;

تو بگویی فال بد چون می‌زنی فال چه بر چه ببین در روشنی

10631-Sen ona: “Niçin şom ağızlık ediyorsun.” der misin? Kalk da ne olduğunu aydınlıkta gör, ejderhâyı müşâhede et.

از میان فال بد من خود ترا می‌رهانم می‌برم سوی سرا

10632-O merhametli kimse sana der ki: Kötü bir akibetten ben seni kurtarıyorum ve selâmet sarayına götürüyorum.

چون نبی آگه کننده ست از نهان کاو بدید آن چه ندید اهل جهان

10633-Mâdem ki peygamber, gizliden halkı haberdâr eder; Çünkü o Dünya ehlinin görmediğini görmüştür.

گر طبیبی گویدت غوره مخور که چنین رنجی بر آرد شور و شر

10634-Eğer bir hekim sana: Koruk yeme, onun yenmesi sana hastalık ve şer getirir dese...

تو بگویی فال بد چون می‌زنی پس تو ناصح را موثم می‌کنی

10635-Sen ona: Neden kötü faldan bahsediyorsun? diyerek, sana nasihat verenî günahkâr sayar mısın?

ور منجم گویدت کامروز هیچ آن چنان کاری مکن اندر بسیج

10636-Eğer müneccim sana: Bugün sefer ve seyahat gibi bir iş yapma! dese...

- صد ره ار بینی دروغ اختری
 يك دو باره راست آید می‌خری
 10637-O münecimin yüzlerce yalan söylediğini, bir iki defâ doğruya tesâdüf ettiğini bilirken, yine onun sözünü kabul ediyorsun...
- این نجوم ما نشد هرگز خلاف
 صحتش چون ماند از تو در غلاف
 10638-Bizim nücûm ilmimizin; vahy-i ilâhi ile haber verdiklerimizin asla hilâfı zuhur etmez. Böyle iken, söylediğimiz sözlerin doğru olduğuna nasıl oluyor da inanmıyorsun ?
- آن طبیب و آن منجم از گمان
 می‌کنند آگاه و ما خود از عیان
 10639-Hekim ve münecim sana zan üzerine söylerler. Biz ise gördüklerimizden haber veririz.
- دود می‌بینیم و آتش از کران
 حمله می‌آرد به سوی منکران
 10640-Cehennem dumanının ve ateşinin kâfirler tarafına hamle etmekte olduğunu kenardan görüyoruz.
- تو همی‌گویی خمش کن زین مقال
 که زیان ماست قال شوم فال
 10641-Sen ise dersin ki: Sus yahu, bırak şu sözü; kötüye yormak, bize ziyan veriyor.
- ای که نصیح ناصحان را نشنوی
 فال بد با تست هر جا می‌روی
 10642-Ey nasihat verenlerin sözünü dinlemeyen! Nereye gitsen uğursuzluk, seninle beraberdir.
- افعی بر پشت تو بر می‌رود
 او ز بامی بیندش آگه کند
 10643-Bir yılan senin sırtında dolaşiyor; nasihat veren, onu damdan görüyor ve sana haber veriyor.
- گویی‌اش خاموش غمگینم مکن
 گوید او خوش باش خود رفت آن سخن
 10644-Sen ise diyorsun ki: Sus beni gamlandırma. O da sana: Öyle ise benden günah gitti, cevabını veriyor.
- چون زند افعی دهان بر گردنت
 تلخ گردد جمله شادی جستنت
 10645-Yılan ağzını senin boynuna vurunca; seni sokup zehirleyince senin zevk ve süruru arayışın; nasihat verene; böyle söyleyip de beni kederlendirme deyişin acılaştır.
- پس بدو گویی همین بود ای فلان
 چون بندریدی گریبان در فغان
 10646-O nasihatçiye dersin ki: Vereceğin haber bu kadar mı olacaktı, niçin feryât-ü figan ederek yakanı yırtmadın?
- یا ز بالایم تو سنگی می‌زدی
 تا مرا آن جد نمودی و بدی
 10647-Yahut bana yüksekten bir taş atsaydın da o kötülüğü tehlikeyi bana ciddi olarak anlatsaydın.
- او بگوید ز انکه می‌آزرده‌ای
 تو بگویی نیک شادم کرده‌ای
 10648-O nasihatçi der ki: Söyledim amma sözümden inciniyordun. Sen de dersin ki: Beni iyi irşad etmişsin! Şâd etmek böyle mi olurdu?
- گفت من کردم جوانمردی به پند
 تا رهانم من ترا زین خشک بند
 10649-Nasihatçi der ki: Seni bu tehlikeden kurtarmak için ben gereken nasihati yaptım.
- از لئیمی حق آن نشناختی
 مایه‌ی ایذا و طغیان ساختی
 10650-Fakat sen kötülüğünden onun kadrini bilemedin; o ihtarımı ezâ ve tuğyan mâyesi yaptın.

این بود خوی لئیمان دنی
 بد کند با تو چو نیکویی کنی
 10651-Kötü ve aşağılık olanların tabiatı böyledir. Onlara iyilik edince kötülük yapmaya kalkışırılar.
 نفس را زین صبر می‌کن منحنیش
 که لئیم است و نسازد نیکوبیش
 10652-Nefsi, arzusuna sabrederek iki kat eyle, âciz bırak. Çünkü kötüdür, iyilik etmeye gelmez.
 با کریمی گر کنی احسان سزد
 مر یکی را او عوض هفصد دهد
 10653-Kerîm olan kimseye iyilik edersen değer. O, her bir iyiliğe karşı yedi yüz mislini verir.
 با لئیمی چون کنی قهر و جفا
 بنده‌ای گردد ترا بس با وفا
 10654-Denî bir şahsa da kahr ve cefâ edersen sana çok vefâkâr bir bende olur.
 کافران کارند در نعمت جفا
 باز در دوزخ نداشان ربنا
 10655-Kâfirler, nimete erdiler mi, cefâkar olurlar. Lâkin, Cehennemde “Rabbenâ” diye Cenâb-ı Hakka ubûdiyyet arz ederler ve tazarrûda bulunurlar.

“AHİRET ÂLEMİNDE CEHENNEM, DÜNYA HAYATINDA, ZİNDAN, ZAHMET VE MEŞAKKAT YARATILMASININ HİKMETİ”

حکمت آفریدن دوزخ آن جهان و زندان این جهان تا معبد متکبران باشد که
 اَتَّيَا طَوْعاً أَوْ كَرْهًا

که لئیمان در جفا صافی شوند
 چون وفا بینند خود جافی شوند
 10656-Denî olanlar; cefâyâ mübtelâ olunca safvet peydâ ederler, vefâ görünce cefâkâr olurlar.
 مسجد طاعاتشان پس دوزخ است
 پای‌بند مرغ بیگانه فح است
 10657-Onun için Cehennem onların mecbûrî tâat ve ibâdetinde bulunup “Aman Yâ Rabbî” diyecekleri mescid hükmündedir. Nitekim yabancı kuşun ayak bağı fâktır, tuzaktır.
 هست زندان صومعه‌ی دزد و لئیم
 کاندرو او ذاکر شود حق را مقیم
 10658-Zindan, alçak hırsızın ibâdethânesidir ki, orada iken dâima Hakkı zikreder.

چون عبادت بود مقصود از بشر
 شد عبادتگاه گردن کش سقر
 10659-Bişerin yaratılışından maksat ibâdet olduğu için, cehennem, Dünyada kafa tutan mütekebbirlerin ibâdetgâhı olmuştur.
 آدمی را هست در هر کار دست
 لیک ازو مقصود این خدمت بده ست
 10660-Âdem evlâdının her işte kuvveti vardır. Lâkin onun yaradılışından maksat, Allâh(C.C.)’a übüdiyyet ve ibâdetdir.
 ما خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ این بخوان
 جز عبادت نیست مقصود از جهان
 10661-“Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.” âyetini oku ve anla ki, Dünya’dan maksûd olan ibâdetten başka bir şey değildir.
 گر چه مقصود از کتاب آن فن بود
 گر تواش بالمش کنی هم می‌شود

10662-Kitaptan maksûd olan, bahsettiği fen olmakla beraber, sen onu yastık yapsan da olur.

لیک ازو مقصود این بالش نیود علم بود و دانش و ارشاد و سود
10663-Lâkin maksâd,onun yastık yapılması değil; ilim, irfân ve irşâd idi.

گر تو میخی ساختی شمشیر را بر گزیدی بر ظفر ادبار را
10664-Eğer sen kılıcı çivi yapacak olursan, olmam demez. Lâkin böyle yapmakla hezîmeti, zafer ve nusrete tercih etmiş olursun.

گر چه مقصود از بشر علم و هدی است لیک هر يك آدمی را معبدی است
10665-İnsanların yaratılmasının dan maksad Onların Hakk'ı bilmesi ve ona ibâdet etmesidir. Lâkin her insanın, kabiliyetine göre, bir ibadet yeri vardır.

معبد مرد کریم اکرمته معبد مرد لئیم اُسقمته
10666-Kerîm olan kimsenin ibadet yeri ikramdır. Alçak olanın ibadet yeri de onu hasta etmektir.

مر لئیمان را بزن تا سر نهند مر کریمان را بده تا بر دهند
10667-O halde alçaklara vur ki itâat etsinler;kerîmlere de ver ki, ihsana mazhar oldukça şükretsınler.

لاجرم حق هر دو مسجد آفرید دوزخ آنها را و اینها را مزید
10668-Şüphesiz Cenâb-ı Hakk, cehennemî leîm olanlar, Cenneti de kerîm olanlar için iki mescid olmak üzere yarattı.

ساخت موسی قدس در باب صغیر تا فرود آرند سر قوم زحیر
10669-Hz.Mûsâ, iç ağrısı gibi müz'îç olan Benî İsrâîl'in, başları eğilsin diye Kudûs'te ufak bir kapı yapmıştı.

ز انکه جباران بدند و سر فراز دوزخ آن باب صغیر است و نیاز
10670-Çünkü onlar Cebbar ve kafa tutan kimselerdi. İşte onlar için Cehennem de o küçük ve niyaz kapısı gibi olacaktır.

“CENABI HAKK, HÜKÜMDARLARI ALLÂH(C.C.)’A İTAATKÂR OLMAYAN CEBBARLARI TESHİRE SEBEP KILMIŞTIR. NASIL Kİ, MUSA ALEYHİSSELÂM, BENİ İSRÂİL’İN EĞİLEREK GİRMELERİ İÇİN KUDÜS DUVARINA KÜÇÜK BİR KAPI AÇTIRMIŞTI.”

بیان آن که حق تعالی صورت ملوک را سبب مسخر کردن جباران که مسخر حق نباشند ساخته است چنان که موسی علیه السلام باب صغیر ساخت بر ربض قدس جهت رکوع جباران بنی اسرائیل وقت در آمدن که ادخلوا الباب سجداً و قولوا حطة

آن چنان که حق ز گوشت و استخوان از شهان باب صغیری ساخت هان
10671-Allâh(C.C.), pâdişahları, etten ve kemikten küçük bir kapı olarak halk etti; haberin olsun.

اهل دنیا سجدهی ایشان کنند چون که سجدهی کبریا را دشمنند
10672-Huzûr-u Kibriyâ'da secde etmeye düşman olan ehl-i dünya, o padişahlara karşı secde etsinler ve tezellül göstereyinler diye...

ساخت سرگین دانکی محرابشان نام آن محراب میر و پهلوان
10673-Allâh(C.C.) bir gübreliği onlara mihrap yaptı ki onun adı: Bey ve padişaktır.

لایق این حضرت پاکی نهاید نیشکر پاکان شما خالی نبید

10674-Ey dünyada, mevkî sahipleri karşısında yerlere kapananlar! Siz, Sübbûh ve Kuddûs olan Cenâb-ı Hakk'ın secde-i pâkine lââyık değilsiniz; pâk olanlar, şeker kamışı gibidirler. Siz ise boş birer kamışsınız.

آن سگان را این خسان خاضع شوند شیر را عار است کاو را بگروند

10675-O çeşit köpeklere elbette bu çeşit bayağı kimseler, tâzim ve tekrimde bulunurlar. Fakat aslan gibi olan evliyâullah hazerâtı onlara meyletmez.

گر به باشد شحنه‌ی هر موش خو موش که بود تا ز شیران ترسد او

10676-Fare tabiatlı olan insanların zâbit ve âmiri kedi gibi olur. Fare kim oluyor ki aslanlardan korksun?

خوف ایشان از کلاب حق بود خوفشان کی ز آفتاب حق بود

10677-Onların korkusu Allâh(C.C.)'ın köpeklerindendir. Onlar Afitâb-ı İlâhiyyeden nasıl korkarlar?

ربی الأعلی است ورد آن مهان رب ادنی در خور این ابلهان

10678-Hakikat güneşi olan bu ekâbirin virdi: "Rabbimiz yücelerin yücesidir" sözüdür. Dünya-perest ahmaklara lââyık olansa bayağılık rab'dır.

موش کی ترسد ز شیران مصاف بلکه آن آهوتگان مشک ناف

10679-Fâre aslanlardan nasıl korkar? Belki onlardan korkan misk köpüklü ceylânlardır.

رو به پیش کاسه لیس ای دیگ لیس توش خداوند و ولی نعمت نویس

10680-Ey tencere yalayıcı dalkavuk! Kendin gibi bir çanak yalayıcının karşısına git de onu kendine velînimet ve efendi ittihaz et!

بس کن ار شرحی بگویم دور دست خشم گیرد میر و هم داند که هست

10681-Yâ Mevlânâ! Bu kadar söz yetiştir. Eğer devr-i dirâz-ı şerh edecek olursan, söylediğin sıfatlar kendisinde mevcut olduğu halde, beyler kızar.

حاصل این آمد که بد کن ای کریم با لئیمان تا نهد گردن لئیم

10682-Sözün hulâsası şudur ki: Ey kerîm! Leîm olanlara sert muâmelede bulun ki onlar itaat ve inkiyad etsinler.

با لئیم نفس چون احسان کند چون لئیمان نفس بد کفران کند

10683-Kerîm olan kimse, leîm olan nefsin hüsn-i muâmelede bulunursa, o leîm nefis, diğer leîmler gibi küfrân-ı nimet gösterir.

زین سبب بد که اهل محنت شاکرند اهل نعمت طاغی اند و ماکرند

10684-Bundan dolayı, mihnet ehli olanlar şükredici, nimet ehli olanlar da azgın ve hîlebaz olurlar.

هست طاغی بگلر زرین قبا هست شاکر خسته‌ی صاحب عبا

10685-Sırma elbiseli beyler azgın, aba giymiş olan fakirler şükredicidir.

شکر کی روید ز املاک و نعم شکر می‌روید ز بلوی و سقم

10686-Mal, mülk ve nîmetlerden şükür nasıl zuhur eder? Asıl şükür, belâlardan ve hastalıklardan husûle gelir.

“BOŞ BİR SOFRAYA BİR SOFİNİN AŞKI”

قصه‌ی عشق صوفی بر سفره‌ی تهی

صوفیی بر میخ روزی سفره دید چرخ می‌زد جامه‌ها را می‌درید

10687-Bir sofi, bir gün çivide asılı bir sofraya gördü. Onu görünce vecde geldi. Semâ etmeye ve elbisesini yırtmaya başladı.

بانگ می زد نک نوای بی‌نوا قحطها و دردها را نک دوا

10688-Ey yiyeceği olmayan; işte kıtlıklara rızık ve işte zaruret dertlerine devâ diye bağırdı.

چون که دود و شور او بسیار شد هر که صوفی بود با او یار شد

10689-Onun derdi ve coşkunluğu fazlalaşınca bütün sofiler, onunla yâr oldular, cûşen ü hurûş ettiler.

کخ کخی و های و هویی می زدند تای چندی مست و بی‌خود می شدند

10690-Hây hûy ederek birkaç tanesi kendilerinden geçtiler.

بو الفضولی گفت صوفی را که چیست سفره‌ی آویخته و ز نان تهی است

10691-Fuzulün biri sofiye dedi ki: Asılı ve ekmekten hali bir sofraya karşı bu kadar iştîyak gösteriş nedir?

گفت رو رو نقش بی‌معنیستی تو بجو هستی که عاشق نیستی

10692-Sofi ona cevaben dedi ki: Haydi işine git, sen manasız bir nakıştan ibaretsin. Sofrada ekmek yok diyorsun, âşık olmadığın için varlığı sen ara.

عشق نان بی‌نان غذای عاشق است بند هستی نیست هر کاو صادق است

10693-Ekmek aşkı, âşık için ekmeksiz gıdadır. Muhabbette sadık olan varlığa merbût değildir.

عاشقان را کار نبود با وجود عاشقان را هست بی‌سرمایه سود

10694-Âşıkların varlıkla alış verişi yoktur. Âşıkların ticaret ve menfaati sermayesizdir.

بال نی و گرد عالم می‌پرند دست نی و گو ز میدان می‌برند

10695-Kanatları olmadığı halde âlemin etrafında uçarlar. Elleri yokken topu meydandan kaparlar.

آن فقیری کاو ز معنی بوی یافت دست ببریده همی زنبیل بافت

10696-Mânâdan râyiha almış olan fakir, eli kesilmişken zenbil vurmuştur.

عاشقان اندر عدم خیمه زدند چون عدم يك رنگ و نفس واحدند

10697-Âşıklar yokluk âlemine çadır kurmuşlar, yokluk gibi tek renk olmuşlardır ve bir tek ruhları vardır onların.

شیر خواره کی شناسد ذوق لوت مر پری را بوی باشد لوت و پوت

10698-Süt emen çocuk lokma zevkini ne bilir? Perilerin gıdası da kokudan ibârettir.

آدمی کی بو برد از بوی او چون که خوی اوست ضد خوی او

10699-İnsan, o kokudan gıdayı nasıl anlar? Çünkü tabiatı, peri tabiatının zıddıdır.

یابد از بو آن پری بوی کش تو نیابی آن ز صد من لوت خوش

10700-Senin yüz batman güzel yemekten alamadığın gıdayı, peri cinsi, sadece kokudan alır.

پیش قبطی خون بود آن آب نیل آب باشد پیش سبطی جمیل

10701-Mısırlı putperestin önünde Nil suyu kan olur, fakat İsrail oğullarına güzel ve tatlı sudur.

جاده باشد بحر ز اسرائیلیان غرقه‌گه باشد ز فرعون عوان

10702-Deniz, Benî İsrâîl için cadde halini alır, fakat zâlim Fir'avn için boğulma ve helak olma yeri yoktur.

“İLAHİ NEŞ'E VE HAKK KOKUSUNU, YUSUF ALEYHİSSELÂM'IN YÜZÜNDE VE KOKUSUNDA BULMAK YA'KÛB PEYGAMBER ALEYHİSSELÂM'A MAHSUSTUR.

YUSUF'UN KARDEŞLERİ BUNDAN MAHRUMDUR”

مخصوص بودن یعقوب علیه السلام به چشیدن جام حق از روی یوسف و کشیدن بوی حق از بوی یوسف و حرمان برادران و غیرهم از این هر دو

آن چه یعقوب از رخ یوسف بدید خاص او بد آن به اخوان کی رسید
10703-Yusuf'un yüzünde Ya'kûb'un gördüğü ona mahsus idi. O nur'u görmek, Yusuf'un birâderlerine nasib olmamıştı.

این ز عشقش خویش در چه می‌کند و آن به کین از بهر او چه می‌کند
10704-Bu Ya'kûb Yusuf'un sevgisinden kendisini kuyuya düşmüş gibi eder; o, kardeşleri Yusuf'a adâvetlerinden onun için kuyu kazarlar, götürüp kuyuya atarlar.

سفره‌ی او پیش این از نان تهی است پیش یعقوب است پر کاو مشتهی است
10705-Kardeşlerin sofrası bu ekmekten, Yusuf Aleyhisselâm'ı sevmekten hâlî idi. Lâkin Ya'kûb'a karşı ekmekle dolu idi ki onun o sevgiye iştihâsı ve istîdâdı vardı.

روی ناشسته نبیند روی حور لا صلاة گفت إلا بالطهور
10706-Yıkanmamış yüz, hûrî yüzünü görmez. Nitekim Resûl-i Ekrem abdetsiz namaz olmaz buyurmuştur.

عشق باشد لوت و پوت جانها جوع از این روی است قوت جانها
10707-Canların gıdası Aşk'tır. Bu münâsebetle ruhların gıdâsı açlıktır.
جوع یوسف بود آن یعقوب را بوی نانش می‌رسید از دور جا
10708-Ya'kûb'da Yusuf'un açlığı vardı. Onun için ona ekmek kokusu, Yusuf'un gömleğinin kokusu Mısır gibi uzak bir yerden ulaştı.

آن که بستد پیرهن را می‌شتافت بوی پیراهان یوسف می‌نیافت
10709-Gömleği bizzat Hz.Yusuf'tan alıp babasına götürmek için acele eden Yehûdâ, gömlek yanında olduğu halde o kokuyu duymadı.

و انکه صد فرسنگ ز آن سو بود او چون که بد یعقوب می‌بویید بو
10710-Gömleğinin bulunduğu yerden, Mısır'dan, yüzlerce fersah uzakta olan Hz. Ya'kûb olduğu için, onun kokusunu duydu.

ای بسا عالم ز دانش بی‌نصیب حافظ علم است آن کس نی حبيب
10711-Çok âlim vardır ki hakiki irfandan nasibi yoktur. O kimse ilim hâfızıdır, Allâh(C.C.)'ın habîbi değildir.

مستمع از وی همی‌یابد مشام گر چه باشد مستمع از جنس عام
10712-Dinleyen, avamdan da olsa, işittiğinden bir koku alır ve bir feyz bulur.

ز انکه پیراهن به دستش عاریه است چون به دست آن نخاسی جاریه است
10713-Çünkü gömlek onun elinde iğretidir; Yehûdâ, gömleği götürüp Hz. Ya'kûb'a teslim ile mükelleftir. Yine o gömlek onun elinde, esirci elinde bulunan câriye gibidir ki, esircinin nefsi değildir, satılıktır.

جاریه پیش نخاسی سرسری است در کف او از برای مشتری است
10714-Esircinin eline düşen cariyeye müşteri içindir, onun esirciye faydası yoktur.

قسمت حق است روزی دادنی هر یکی را سوی دیگر راه نی
10715-Rızık Allâh(C.C.)'ın verdiği bir kismettir ki herkesin kısmeti için başka tarafa yol yoktur.

یک خیال نیک باغ آن شده یک خیال زشت راه این زده
10716-İyi bir hayal, o'na bağ ve bahçe olmuş, çirkin bir hayalde bunun yolunu vurmuştur.

آن خدایی کز خیالی باغ ساخت و ز خیالی دوزخ و جای گداخت
10717-Öyle bir Allâh(C.C.) ki bir hayalden, Cennet bağ ve bahçesini; kezâ bir hayalden de Cehennemî, o yakacak ve eritecek yeri yarattı.

پس که داند راه گلشنهای او پس که داند جای گلخنهای او
10718-O halde Allâh(C.C.)'ın gülşenleri ve külhanlarının, Cennetiyle Cehennemini kim bilir?

دیدبان دل نبیند در مجال کز کدامین رکن جان آید خیال
10719-Gönül gözcüsü, çuval içinde, gafletle gözü kapalı olduğu için o Cennete ve Cehenneme götürecek hayallerin canın ne yanından geldiğini göremez.

گر بدیدی مطلعش را ز احتیال بند کردی راه هر ناخوش خیال
10720-Eğer gönül gözcüsü nereden doğduğunu ve geldiğini görmüş ve bilmiş olsaydı, her nâhoş hayalin tedbir ile yolunu kapardı.

کی رسد جاسوس را آن جا قدم که بود مرصاد و در بند عدم
10721-Yokluk geçidine, Hakk'ın gözetleme yeri olan oraya casus nasıl ayak atabilir?

دامن فضلش به کف کن کوروار قبض اعمی این بود ای شهریار
10722-Cenâb-ı Hakk'ın fazl u keremi eteğini körçesine yakala... Şâhım kör tutumu böyle olur işte...

دامن او امر و فرمان وی است نیک بختی که تقی جان وی است
10723-Allâh(C.C.)'ın emir ve fermânı, onun eteği demektir. O'ndan korkmayı ve çekinmeyi kendisine can ittihaz eden kimse ne bahtlı bir kimsedir.

آن یکی در مرغزار و جوی آب و آن یکی پهلوی او اندر عذاب
10724-İnsanlardan biri çayır, çemenlik ve nehir kenârındadır. Yani başındaki biri de azâp içindedir.

او عجب مانده که ذوق این ز چیست و آن عجب مانده که این در حبس کیست
10725-Azabda olan: Bunun zevki nedendir? diye şaşırır; safâ da olan da: Bu kimin hapsindedir? diye hayret eder.

هین چرا خشکی که اینجا چشمه هاست هین چرا زردی که اینجا صد دواست
10726-İçi safada olan, derûnu muazzeb olan için der ki: Yâhû niçin kurumuş kalmışsın? Halbuki burada çeşmeler var. Neden sararmış solmuşsun? Halbuki burada yüzlerce devâ mevcut.

همنشینا هین در آ اندر چمن گوید ای جان من نیارم آمدن
10727-Arkadaş! Şu çemenliğe gel der. O biri ise: azizim, ben gelemem cevabını, verir.

**“BİR EMİR İLE NAMAZA DÜŞKÜN OLAN, NAMAZ VE NİYAZ İLE ÜNSİYİYET EYLEMİŞ
BULUNAN KÖLESİNİN HİKAYESİ”**

حکایت امیر و غلامش که نماز باره بود و انس عظیم داشت در نماز و مناجات با حق

میر شد محتاج گرمابه سحر بانگ زد سنقر هلا بردار سر
10728-Bir emir seher vakti hamama gitmek lüzûmunu duydu ve kölesine:
Sungur uyan, başını kaldır.

طاس و منديل و گل از التون بگیر تا به گرمابه رویم ای ناگزیر
10729-Altun ismindeki câriyeden tas, havlu ve kil al da hamama gidelim,
diye seslendi.

سنقر آن دم طاس و مندیلی نکو بر گرفت و رفت با او دو به دو
10730-Sungur o anda tası ile iyi bir hamam takımı aldı ve beyle beraber
yola çıktı.

مسجدی بر ره بد و بانگ صلا آمد اندر گوش سنقر در ملا
10731-Yolda bir mescid vardı. Orada okunan ezanın sesi Sungur'un
kulağına geldi.

بود سنقر سخت مولع در نماز گفت ای میر من ای بنده نواز
10732-Sungur namaza çok düşküdü. Dedi ki: Ey benim kölesine mültefit
olan beyim!

تو بر این دکان زمانی صبر کن تا گذارم فرض و خوانم لم یکن
10733-Sen şu dükkânda birazcık otur, sabret de, ben de mescide gireyim
farzı edâ edip “Lem yekün” sûresini okuyayım.

چون امام و قوم بیرون آمدند از نماز و وردها فارغ شدند
10734-Vaktâki, imam ve cemâat, namaz ve duâlarını bitirip dışarıya
çıktılar.

سنقر آن جا ماند تا نزدیک چاشت میر سنقر را زمانی چشم داشت
10735-Sungur, mescitte kuşluk vaktine kadar kaldı. Beyi onu bir zaman
bekledi.

گفت ای سنقر چرا نایی برون گفت می‌نگذارم این ذو فنون
10736-Ey Sungur, niçin dışarıya çıkmıyorsun? diye sordu. O da: Benim
mârifetli efendim; beni bırakmıyor cevabını verdi.

صبر کن نك ادم ای روشنی نیستم غافل که در گوش منی
10737-Ey münevver beyim; sabret, şimdi geliyorum. Beni beklemekte
olduğunu biliyorum, unutmadım.

هفت نوبت صبر کرد و بانگ کرد تا که عاجز گشت از تیباش مرد
10738-Bey, yedi defa seslendi ve bekledi; nihâyet Sungurun
bahânesinden âciz kaldı.

پاسخش این بود می‌نگذارم تا برون آیم هنوز ای محترم
10739-Sungurun cevabı şundan ibaretti: Beni salıvermiyor ki dışarıya
çıkayım.

گفت آخر مسجد اندر کس نماند کیت وا می‌دارد آن جا کت نشاند
10740-Bey dedi ki: Mescidde kimse kalmadı, seni orada alıkoyan ve
oturtan kimdir?

گفت آن که بسته است از برون بسته است او هم مرا در اندرون

10741-Sungur cevap verdi ki: Seni dışarıdan içeriye koyuvermeyen, beni de içeriden dışarıya salıvermiyor.

آن که نگذارد کز این سو پا نهی او بدین سو بست پای این رهی

10742-Senin bu tarafa adım atmana müsaade etmeyen, benim de dışarıya adım atmama mâni oluyor.

ماهیان را بحر نگذارد برون خاکیان را بحر نگذارد درون

10743-Deniz balıkları dışarıya salıvermez, karada yaşayanları da içeriye koymaz.

اصل ماهی آب و حیوان از گل است حيله و تدبیر اینجا باطل است

10744-Balığın aslı su, kara hayvanlarının aslı topraktır. Bu hususta hile de, tedbir de bâtıldır.

قفل زفت است و گشاینده خدا دست در تسلیم زن و اندر رضا

10745-Kaza namıyla büyük bir kilit vardır ki onu açan Allâh(C.C.)'tır. Binâenaleyh teslim ve rızaya sarıl.

ذره ذره گر شود مفتاحها این گشایش نیست جز از کبریا

10746-Kâinatın her zerresi anahtar olsa kaza kilidini Allâh(C.C.)'tan başka açan olmaz.

چون فراموش شود تدبیر خویش یابی آن بخت جوان از پیر خویش

10747-Sen, tedbirini; kazaya karşı gelmeyi, unutursan, pîrinden o taze bahtı bulur, saadete erersin.

چون فراموش خودی یادت کنند بنده گشتی آن گه آزادت کنند

10748-Kendini unutursan seni yâd ederler, kul olursan seni âzâd ederler.

**“ENBİYÂ ALEYHİSSELÂM’IN “HATTÂ İZİSTEY’ESERRUSÜLÜ” ÂYETİNDE HİKÂYE
BUYURULDUĞU ÜZERE, MÜNKİRLERİN İMAN KABUL ETMELERİNDEN
ÜMİD KESTİKLERİNE DAİR”**

نومید شدن انبیا از قبول و پذیرایی منکران قوله حتّی إذا استئیأسَ الرُّسُلُ

انبیا گفتند با خاطر که چند می‌دهیم این را و آن را و عظم و پند

10749-Enbiyây-ı izâm, kafirlerin îmanından me’yûs olunca, kendi kendilerine dediler ki: Ne vakte kadar şuna buna va’z ve nasîhat edeceğiz?

چند کوبیم آهن سردی ز غی در دمیدن در قفس هین تا به کی

10750-Beyhûde yere ne vakte kadar soğuk demir döveceğiz ve boş kafese üfleyeceğiz?

جنبش خلق از قضا و وعده است تیزی دندان ز سوز معده است

10751-Dişlerin keskinliği midenin hararet ve kuvvetinden olduğu gibi, halkın harekâtı ve Kaza ve Kader icâbıdır.

نفس اول راند بر نفس دوم ماهی از سر گنده گردد نی ز دم

10752-Nefs-i Kül, insanın cüz’i nefesine tesir etti de olacaklar oldu. Balık, kuyruğundan değil başından kokar.

لیک هم می‌دان و خر می‌ران چو تیر چون که بَلَّغْ گفت حق شد ناگزیر

10753-Lâkin bunu bilmekle beraber hazım ve ihtiyat atını ok gibi sür, dâvette kusur etme; Çünkü Allâh(C.C.) “tebliğ et buyurdu”; Emrinden dışarı çıkmaya imkân yoktur.

تو نمی‌دانی کز این دو کیستی جهد کن چندان که بینی چیستی
10754-Sen bu ikiden hangisi, ezelden saîd mi, şakî mi olduğunu bilmiyorsun. O kadar çalış ki, kim ve hangisi olduğunu göresin.
 چون نهی بر پشت کشتی بار را بر توکل می‌کنی آن کار را
10755-Meselâ ticâret malını bir gemiye yükletir, fakat bu işi tevekkül üzerine yaparsın.
 تو نمی‌دانی که از هر دو کی‌ای غرقه‌ای اندر سفر یا ناجی‌ای
10756-Sen, bu ikiden hangisi olacağını, bu seferinde batacak mısın, yoksa gideceğin yere varacak mısın, bilemezsin.
 گر بگویی تا ندانم من کی‌ام بر نخواهم تاخت در کشتی و یم
10757-Eğer, ne olacağım, başıma ne gelecek? Bunu bilmedikçe,
 من در این ره ناجی‌ام یا غرقه‌ام کشف گردان کز کدامین فرقه‌ام
10758-Bu yolda ben necat bulacak mıyım, yoksa batıp boğulacak mıyım, hangi fırkadan olduğumu bana bildir;
 من نخواهم رفت این ره با گمان بر امید خشک همچون دیگران
10759-Ben başkaları gibi kuru bir ümitle ve sade bir zan ile yola düşmem diyecek olursan,
 هیچ بازرگانی ناید ز تو ز آنکه در غیب است سر این دو رو
10760-Hiçbir ticarete bulunamazsın. Çünkü bu iki hususun sırrı da gaybdadır.
 تاجر ترسنده طبع شیشه جان در طلب نه سود دارد نه زیان
10761-Şişe gibi korkak tabiatlı tâcir, ticâretinden ne fayda görür, ne ziyan eder.
 بل زیان دارد که محروم است و خوار نور او یابد که باشد شعله خوار
10762-Hattâ fayda şöyle dursun ziyan eder, mahrum kalır. Aşk alevini yiyen, kalbinde aşk ateşi bulunan kimse nur bulur.
 چون که بر بوک است جمله کارها کار دین اولی کز این یابی رها
10763-Zira bütün işler belki ve ihtimal ki diye ümit üzerinedir. Sen de DİN işini üstün ve ön tut da kurtul!
 نیست دستوری بدین جا قرع باب جز امید الله أعلم بالصواب
10764-Bu makamda kapı çalmaya ve âkibeti anlamaya avam için yoktur. Ancak ümit vardır ki hakîkati en iyi bilen Allâh(C.C.)tır.

“İNSANLAR, MUHAKKİK VE MUKALLİD OLMAK ÜZERE İKİ KISIMDIR.”

بیان آن که ایمان مقلد خوف است و رجا

داعی هر پیشه اومید است و بوک گر چه گردنشان ز کوشش شد چو دوك
10765-San'atkârların çalışmaktan boyunları iğ gibi incelese de, yine insanı her sanata sevk eden ümidir, ihtimaldir.
 بامدادان چون سوی دکان رود بر امید و بوک روزی می‌دود
10766-Her dükkancı belki bir rızık gelir ümidiyle sabahleyin dükkânına gider.
 بو که روزی نبودت چون می‌روی خوف حرمان هست تو چونی قوی

10767-Ey mukallid! Belki senin rızkın yoktur, belki mahrûmiyyet mukadderdir; öyle olduğu halde neden dükkâna gidiyorsun ve neden kuvvetini kaybetmiyorsun?

خوف حرمان ازل در کسب لوت چون نکردت سست اندر جستجوت

10768-Ezeldeki mahrumiyyet korkusu, nasıl oluyor da, rızkı talep hususunda seni tembel etmiyor?

گویی ار چه خوف حرمان هست پیش هست اندر کاهلی این خوف بیش

10769-Böyle bir suâle uğrasan dersin ki: Evet, çalıştığım halde bir şey elde edememek korkusu da var. Fakat tembellik de bu korku daha ziyâdedir.

هست در کوشش امیدم بیشتر دارم اندر کاهلی افزون خطر

10770-Çalışmada ziyade ümid vardır. Tembellikte ise fazla zarar görüyorum.

پس چرا در کار دین ای بد گمان دامن می‌گیرد این خوف زیان

10771-O halde ey sû-i zan sâhibi! Neden sadece, Din işlerinde ve ibâdetlerin ifasında bu ziyan korkusu eteğinden tutuyor?

یا ندیدی که اهل این بازار ما در چه سودند انبیا و اولیا

10772-Yahut bizim pazarı görmedin mi ki, o pazarın esnafı bulunan nebîler ve velîler ne kadar kazanmışlardır.

زین دکان رفتن چه کانشان رو نمود اندر این بازار چون بستند سود

10773-Onlara, bu pazardaki dükkâna gitmekten, Dünya metânı verip, Âhîret nimetini almaktan ne defineler yüz gösterdi ve bu pazarda nasıl ticâret edip kazandılar.

آتش آن را رام چون خلخال شد بحر آن را رام شد حمال شد

10774-Ateş Hz. İbrahim Aleyhisselâma halhâl, ayak bileziği gibi mutî oldu. Deniz Hz. Mûsâ Aleyhisselâma hammal gibi inkıyâd gösterdi.

آهن آن را رام شد چون موم شد باد آن را بنده و محکوم شد

10775-Demir Dâvud Aleyhisselâma itâat ederek elinde mum gibi yumuşadı. Rüzgâr Süleyman Aleyhisselâmın emrine kul köle oldu.

قوم دیگر سخت پنهان می‌روند شهره‌ی خلقان ظاهر کی شوند

10776-Nebîler ve velîlerin meşhurlarından başka bir veliler topluluğu vardır ki çok gizli hareket ederler. Onlar zâhir halk indinde nasıl meşhur olurlar?

این همه دارند و چشم هیچ کس بر نیفتد بر کیاشان يك نفس

10777-O kadar yüksek mertebeye sahip oldukları halde makamlarının azametini hiç kimsenin gözü bir ân bile görmez.

هم کرامتشان هم ایشان در حرم نامشان را نشنوند ابدال هم

10778-Onların kerâmetleri de, kendileri de Harem-i İlâhîde gizlidirler.

یا نمی‌دانی کرمهای خدا کاو ترا می‌خواند آن سو که بیا

10779-Ey umûr-u diniyyede tembellik eden mukallid! Yoksa Allâh(C.C.)'ın keremlerini bilmiyor musun ki, seni, gel diye o tarafa dâvet ediyor.

شش جهت عالم همه اکرام اوست هر طرف که بنگری اعلام اوست

10780-Âlemin altı yönü de onun ikram ve ihsânı eseridir. Her ne tarafa baksan her şey onu sana bildirir.

چون کریمی گویدت آتش در آ اندر آزود و مگو سوزد مرا

10781-Bir kerîm, sana “ateşe gir!” dese, çabucak gir de: Beni yakar, deme.

“ENES BİN MÂLİK (R.A.)’IN HAVLUYU YANAR OCAĞA ATMASI VE HAVLUNUN YANMAMASI”

حکایت منديل در تنور پر آتش انداختن انس و ناسوختن

از انس فرزند مالك آمده ست كه به مهمانی او شخصی شده ست
10782-Enes Bin Mâlik’ten şöyle rivayet edilmiştir: Bir kimse ona misafirliğe gitmişti.

او حکایت کرد کز بعد طعام دید انس دستار خوان را زردفام
10783-O misafir hikaye etmiştir ki, Enes, yemekten sonra sofraya havlusunu sararmış gördü.

چرکن و آلوده گفت ای خادمه اندر افکن در تنورش يك دمه
10784-Enes, havluyu kirli ve bulaşık görünce câriyesine dedi ki: Ey hizmetçi; şunu bir parça ocağa at!

در تنور پر ز آتش در فکند آن زمان دستار خوان را هوشمند

10785-O kavrayışlı câriye, havluyu götürdü, yanan ocağa attı.

جمله مهمانان در آن حیران شدند انتظار دود کندوری بدند

10786-Misafirlerin hepsi hayrette kaldı ve havlunun dumanının çıkmasını bekledi.

بعد يك ساعت بر آورد از تنور پاک و اسپید و از آن اوساخ دور

10787-Bir müddet sonra câriye, havluyu ocaktan çıkardı ki temizlenmiş, beyazlanmış ve kirden uzak kalmıştı.

قوم گفتند ای صحابی عزیز چون نسوزید و منقی گشت نیز

10788-Misâfirler dediler ki: Ey azîz sahâbî! Bu havlu neden yanmadı ve nasıl temizlendi?

گفت ز آنکه مصطفی دست و دهان بس بمالید اندر این دستار خوان

10789-Enes dedi ki: Bunun sebebi, Hz.Mustafa(S.A.V.)’nın bu havluya çok defa elini ve ağzını silmesidir.

ای دل ترسنده از نار و عذاب با چنان دست و لبی کن اقتراب

10790-Ey ateşten ve azaptan korkan gönül! Böyle bir el ile böyle bir dudağa kurbiyyet peydâ et!

چون جمادی را چنین تشریف داد جان عاشق را چها خواهد گشاد

10791-Cenâb-ı Hakk, havlu gibi bir eşyâya böyle bir şeref verirse, bir âşıkın rûhuna ne gibi fütûhât ve füyûzâtta bulunacaktır. Düşün!...

مر کلوخ کعبه را چون قبله کرد خاک مردان باش ای جان در نبرد

10792-Allâh(C.C.) Kâbe’nin taşlarını namaz için kible yaptı. Ey can, sen de seyr ü sülûkünde mânâ erlerinin ayağının toprağı ol!

بعد از آن گفتند با آن خادمه تو نگویی حال خود با این همه

10793-Misafirler ondan sonra o hizmetçi kadına dediler ki: Peki, biz bu ahvali gördük. Sen de bize halini söylemez misin?

چون فگندی زود آن از گفت وی گیرم او برده ست در اسرار پی

10794-O havluyu efendinin emriyle alelacele götürüp de nasıl ateşe attın? Haydi diyelim ki efendin esrara vâkıftır, ya sen?

این چنین دستار خوان قیمتی
 چون فگندی اندر آتش ای ستی
10795-Böyle kıymetli bir havluyu ey hanım, ateşe nasıl attın?
 گفت دارم بر کریمان اعتماد
 نیستم ز اکرام ایشان ناامید
10796-Kemâl-i itimâdımdan kendim bile ateşe atılırım. Çünkü Allâh(C.C.)'ın hâs kullarından çok şey ümit ederim.
 سر در اندازم نه این دستار خوان
 ز اعتماد هر کریم راز دان
10797-Kerem sahibi, sır bilir her ere itimâdım var. Bir havluyu değil, başımı bile ateşe atarım.
 ای برادر خود بر این اکسیر زن
 کم نباید صدق مرد از صدق زن
10798-Birâder, kendini sen de böyle bir itimad iksirine sür! Erkeğin sadâkati kadınınkinden aşağı değil ya!
 آن دل مردی که از زن کم بود
 آن دلی باشد که کم ز اشکم بود
10799-Bir erkeğin kalbi, kadın kalbinden de aşağı ise, o işkembeden de bayağıdır artık.

-----10.

CİLDİN

SONU-----